

Tisdagen den 28 april

Kl. 13.00–15.52
18.00–22.08

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 9 april justerades.

§ 2 Anmälan om ersättare

Talmannen anmälde att *Eva Lindh* (S) skulle tjänstgöra som ersättare för *Johan Löfstrand* (S) under tiden för hans ledighet den 1 september–31 december.

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2014/15:508

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:508 Kristendomens överlevnad i Mellanöstern
av Robert Hannah (FP)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 26 maj 2015.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 23 april 2015

Utrikesdepartementet

Margot Wallström (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Jörgensen

Expeditionschef

Interpellation 2014/15:512

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:512 Förnekandet av folkmordet seyfo
av Robert Hannah (FP)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 7 maj 2015.

Skälet till dröjsmålet är resor.
Stockholm den 23 april 2015
Utrikesdepartementet
Margot Wallström (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Jörgensen
Expeditionschef

Interpellation 2014/15:522

Till riksdagen
Interpellation 2014/15:522 Investeringsstöd för trygghetsboende
av Lotta Finstorp (M)

Interpellationen kommer att besvaras den 7 maj 2015.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 24 april 2015

Socialdepartementet
Mehmet Kaplan (MP)
Enligt uppdrag
Marianne Jenryd
Expeditionschef

§ 4 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

EU-dokument

KOM(2015) 174 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 18 juni*.

§ 5 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Civilutskottets betänkande

2014/15:CU10 Planering och byggande

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden

2014/15:MJU10 Djurskydd

2014/15:MJU12 Naturvård och biologisk mångfald

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

2014/15:AU10 Lagen om behandling av personuppgifter vid Institutet för
arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering

Anf. 1 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Cecilie Tenfjord-Toftby har frågat mig varför jag inte vill berätta hela bilden om hur energikostnaderna för konsumenten faktiskt ser ut samt vad som är den egentliga innebörden för konsumentens elpris med höjd effektskatt och höjd avgift för kärnavfallshanteringen.

Regeringen har tydligt redogjort för de förväntade konsekvenserna av de förslag Cecilie Tenfjord-Toftby tar upp. I den proposition om höjd ambitionsnivå i elcertifikatsystemet som överlämnades till riksdagen den 14 april 2015 redovisas de ekonomiska effekterna för olika kundkategorier. Enligt Energimyndighetens bedömning innebär en ytterligare utbyggnad av ny förnybar elproduktion sannolikt på kort sikt ett något lägre elpris för alla elkonsumenter. För elkonsumenter inom elcertifikatsystemet förväntas den sammantagna effekten bli ingen eller en marginell ökning av elkostnaderna.

När det gäller konsekvenserna av höjningen av skatten på termisk effekt ökar den kärnkraftsbolagens fasta kostnader. Höjningen av kärnavfallsavgiften innebär att inbetalningarna till kärnavfallsfonden ökar med knappt 2 öre per kilowattimme. Men eftersom priset på den nordiska elbörsen sätts utifrån marginalkostnad är dessa tillkommande kostnader inte prispåverkande på kort sikt.

Vi har i dagsläget en trygg energiförsörjning med historiskt sett låga priser. Så ser det även ut några år framöver. Men blickar vi längre framåt i tiden råder en betydande osäkerhet kring hur energisystemet kommer att utvecklas. Den tekniska utvecklingen kring produktion och användning av energi är oerhört snabb. Kostnaden för förnybar elproduktion har de senaste åren sjunkit på ett sätt som få trodde var möjligt. Samtidigt får vi signaler om att de äldsta befintliga kärnkraftsreaktorerna börjar närma sig slutet av sin livslängd.

Jag tror att detta är ett gyllene läge att samla oss och skapa långsiktiga förutsättningar för det svenska energisystemet – förutsägbarhet för kunderna och långsiktig konkurrenskraft för den svenska industrin. Detta ska vi ta vara på. Det är därför regeringen har tillsatt Energikommissionen. Cecilie Tenfjord-Toftby har i sin egenskap av ledamot i Energikommissionen tillsammans med övriga ledamöter från riksdagspartierna ett mycket viktigt ansvar för att vi tillsammans kan arbeta fram en framtida energipolitisk överenskommelse.

Anf. 2 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet Baylan för svaret. Men ännu en gång kan jag tråkigt nog konstatera att statsrådet Baylan väljer att inte svara på hela frågan. Men med dagens besked från Vattenfall inser jag att han kanske inte ens kan svara på frågan.

Hur kommer den svenska energimarknaden, och med det även konsumenternas möjlighet att få el till konkurrenskraftiga priser och med hög leveranssäkerhet, att påverkas? Hur kan du, Ibrahim Baylan, stå här och säga att det som ni gör inte kommer att påverka det? Då handlar det inte bara om den omedelbara konsekvensen utan även om det längre perspektivet.

Hur elförsörjningen ser ut är alltid en angelägen fråga, och i dag kanske extra angelägen med tanke på det besked som vi fick från Vattenfall nu på förmiddagen.

Flera gånger tidigare har jag ställt frågan till statsrådet Baylan hur det kommer sig att regeringen verkar så angelägen om att få till stånd öppna och förutsättningslösa samtal om energipolitiken samtidigt som den genom ett antal beslut tydligt krymper ramarna för att skapa det diskussionsklimat som den säger sig vilja ha. Besluten som jag syftar på är i dag rätt allmänt kända för hela svenska folket, nämligen fördubblingen av kärnavfallsavgiften, den aviserade höjningen av skatten på termisk energi – den så kallade effektskatten, som även Vattenfall säger har en avgörande påverkan på dagens beslut – och en höjning av ambitionerna för elcertifikatssystemet. Resultaten av dessa beslut leder på kort sikt, som statsrådet säger, till att elpriserna sjunker.

När vi pumpar in mer volatil el, det vill säga el som produceras när solen skiner och vinden blåser, i systemet pressar det självklart priserna. Men det undergräver samtidigt möjligheterna för kärnkraften, som samtidigt drabbas av ett antal kostnadshöjningar på en elproduktion som i dag står för 40 procent av den svenska elförsörjningen. Det minskar kärnkraftsproducenternas möjligheter att fortsätta producera kärnkraft. Det minskar möjligheterna att göra de investeringar som behövs för att utnyttja dess fulla livslängd.

Det skatte- och avgiftstryck som regeringen nu lägger på kärnkraftsproducenterna leder till en tidigare avveckling än vi är beredda på.

Statsrådet har tidigare sagt att ingen är för en snabbavveckling av kärnkraften, men nu undrar jag: Är ni beredda på det som kommer att hända 2020?

Det finns en stor risk nu för att vi kommer att få högre elpriser, inte lägre, och en betydligt sämre leveranssäkerhet än den som statsrådet säger sig vilja ha.

Vi kan redan nu se effekterna av den förda politiken. Jag är mycket oroad för att regeringen inte ser det som vi andra har sett under det senaste halvåret, nämligen att de politiska besluten fattade av den rödgröna regeringen får en effekt. Men det är inte den effekt som vi vill ha, nämligen stabila energipriser och en stor försörjningstrygghet som kan säkra de svenska företagen, de svenska jobben och den svenska välfärden.

Anf. 3 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Frågan från ledamoten var varför vi döljer vad kostnaden för elkonsumenterna är. Svaret på den frågan är att elpriset, kostnaden för elkonsumenterna, är mycket tydligt. Det handlas varje dag på elbörsen där priserna är tydliga. Därutöver har vi certifikatsystemet. Även priserna på certifikaten är mycket tydliga.

I går kunde vi se en rubrik i Svenska Dagbladets näringslivsdel som löd: Rekordlåga priser i år.

Alla bedömare gör dessutom bedömningen att dessa priser, även om de går upp något, kommer att ligga på en historiskt låg nivå. Det är tydligt för alla att det är detta det handlar om.

Nu försöker Moderaterna återigen förlänga de 40 senaste årens käbbel om kärnkraftens vara eller icke-vara. För mig är det inte detta som det

handlar om längre. Det är välkänt, och har varit det länge, att en del av våra reaktorer är så pass gamla att de förr eller senare kommer att fasas ut. Det var hela utgångspunkten för den borgerliga uppgörelse som slöts 2009 och som renderade i de riktlinjer för energipolitiken som i dag gäller genom riksdagsbeslut 2010.

Det som man räknade med i den uppgörelsen var att den kärnkraft som man redan då räknade med skulle fasas ut med början 2020 och framåt skulle ersättas av ny kärnkraft. Det har inte hänt, och det beror inte på politiska beslut. Det finns en mycket enkel anledning till det, nämligen att priserna har halverats på några få år. Det finns ingen som på marknadsekonomiska eller affärsmässiga grunder har anmält sitt intresse för att bygga någon ny kärnkraft i Sverige. De länder som gör det – exempelvis Finland, och Storbritannien är på gång – gör det därför att man ger garantier eller har kostnader som motsvarar nästan fyra gånger det elpris som vi har i dag i Sverige.

Därför är det bara att konstatera att de energipolitiska riktlinjer som antogs 2010 inte fungerar och att det är därför vi behöver en kommission. Vi har kunnat kosta på oss att käbbla om kärnkraften i 40 års tid, men nu är vi i ett läge där de nuvarande kärnkraftsreaktorerna undan för undan kommer att fasas ut av åldersskäl och av lönsamhetsskäl, därför att elpriserna är väldigt låga.

Därför har vi en utmaning. Nu är det allvar. Det går inte att fortsätta käbbla om detta, utan nu måste vi få fram ett alternativ. Det är därför viktigt att vi i Energikommisionen, där vi ju båda två sitter, försöker hitta gemensamma lösningar som ger långsiktighet och förutsägbarhet för investerarna. Annars är risken nämligen stor att investeringarna sker i andra länder, för andra länder har ju också utmaningar på energisidan.

Jag har fått en del frågor om effektskatt, kärnavfallsavgiften och certifikatsystemet. Ja, vi höjer avgiften för avfallsfonden. Varför gör vi det? Jo, därför att det finns en princip som denna riksdag har beslutat om och som även Moderaterna står bakom, nämligen att det är bolagen som ska stå för kostnaderna för avfallshanteringen. Gäller inte detta längre, Cecilie Tenfjord-Toftby? Tycker ni att det är skattebetalarna som ska stå för det nu när kärnkraften håller på att åldras? Det är det ena.

Om nu detta med effektskatten är så farligt är min fråga: Varför röstade du för det när den borgerliga regeringen föreslog en sådan höjning, Cecilie Tenfjord-Toftby?

Till sist: Vi vill bygga ut ytterligare fem terawattimmar inom certifikatsystemet just för att vi har sett framför oss att åldrande kärnkraftverk håller på att fasas ut. Kommer Moderaterna att rösta nej till detta nu när vi behöver den elen?

Anf. 4 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Herr talman! I den här interpellationsdebatten hade jag egentligen inte tänkt ta ställning till de olika kraftslagen i systemen utan mer till politiken som styr vilken produktion vi har, men med tanke på statsrådet Baylans svar måste jag komma in på det.

I tidningen i går stod det om rekordlåga priser i år. Det var i går, det. Det var innan Vattenfall kom med sitt besked i dag. Politiska beslut har betydelse. Därför ställer jag mig undrande till de politiska beslut som har fattats under våren, då den stora kritiken mot Alliansens

energiöverenskommelse under den förra och den förrförra mandatperioden var att sådana viktiga beslut inte kan fattas utan att man har med sig en bred majoritet i riksdagen. Ändå gör den rödgröna regeringen exakt det som de under flera mandatperioder och under en hel valrörelse sa att vi gjorde fel. Jag undrar varför.

Den ensidiga politiska inriktningen från den rödgröna regeringen kastar nu om förutsättningarna totalt på den svenska energimarknaden, och det hindrar de framtida förutsättningslösa samtalen. Med tanke på dagens besked om den förtida avvecklingen av svensk kärnkraft, kan statsrådet svara på hur vi ska säkra den svenska effektbalansen när vi riskerar att förlora 10 procent av det vi i dag kallar baskraft? Det försvinner ur vår elförsörjning.

Herr talman! Som jag sa tidigare krävde Socialdemokraterna under hela förra mandatperioden, och med extra högt tonläge under valrörelsen, en blocköverskridande energiöverenskommelse. Sverige har inte råd med att man fattar beslut om något så viktigt som vår framtida elproduktion utan att ha en bred majoritet i ryggen, var argumentet. Vi fick som sagt stark kritik för det. Återigen: Samma agerande som vi blev kritiserade för väljer Socialdemokraterna tillsammans med Miljöpartiet att upprepa.

Jag kan hålla med statsrådet Baylan om att en bred och stark majoritet bör fatta dessa viktiga beslut. Det är ju därför vi har tackat ja till och ser fram emot att komma till samtal inom ramen för Energikommissionen. Men det är självklart under förutsättning att det finns utrymme att diskutera en framtida energiuppgörelse.

Om den rödgröna regeringen i stället fortsätter att straffa ut energislag som inte passar enskilda ministrar – på bekostnad av energitryggheten, prisstabiliteten, svenska jobb och svenska företag – finns det kanske ingen bred energiöverenskommelse att förhandla om. Ställs Energikommissionen inför fullbordat faktum faller alla de fagra ord och löften statsrådet har utfärdat platt till marken.

I dag kan hela det svenska folket se hur en rödgrön energipolitik – eller jag kanske ska säga grönröd energipolitik – ser ut i verkligheten. På rekordtid har man tagit fram en förtida avveckling av två reaktorer. Att det råkar sammanfalla med Åsa Romsons löfte före valet tycks vara en lycklig slump. För det kan väl inte vara så att det här var med i er beräkning? Hur ska vi kunna tolka beteendet från regeringen? Å ena sidan vill ni ha en bred uppgörelse, och å andra sidan agerar ni solo.

Anf. 5 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Jag har fått ett antal frågor jag ska försöka besvara.

Den första är: Varför går vi fram med förslag om att utöka ambitionsnivån i certifikatsystemet? Det finns två skäl. Ett är att den förra, borgerliga regeringen kom överens med Norge om att ha en kontrollstation våren 2015, det vill säga i år. Vid den kontrollstationen skulle man diskutera framtiden till 2020. Vi har gjort det, precis i enlighet med den överenskommelse den borgerliga regeringen gjorde med den dåvarande norska regeringen.

Vi föreslår en utökning med fem terawattimmar just för att vi – såväl den här regeringen som den förra, borgerliga regeringen – vet och länge har vetat att vi har en åldrande kärnkraft med reaktorer som närmar sig 40–45 års ålder. De kommer att fasas ut förr eller senare. Vi gör det för att vi

vill säkerställa att svenska konsumenter och svenska industrier har tillgång till el inte bara när det är gynnsamma omständigheter utan också när det är kallt, hög efterfrågan och vindstilla.

Därför blir min fråga: Hur kommer Moderaterna att förhålla sig till detta? Kommer man att ställa sig bakom det, eller kommer man att riskera svenska konsumenters och svenska industriernas elbehov?

Det var mitt första svar. Det andra svaret, på frågan varför vi föreslår en förändring av kärnavfallsavgiften, är att det även här finns en samsyn. Principen att det är kärnkraftsindustrin som tar ansvar för avfallet har gällt under alla år, såväl under den förra regeringen som under den nuvarande regeringen. Det har också funnits en samsyn kring att det sker en översyn av den avgiften vart tredje år. Nu var det i år man skulle göra det. Så var det förra gången, när vi hade en borgerlig regering, och så är det nu.

Då gjorde expertmyndigheten, alltså Strålskyddsmyndigheten, bedömningen att det behövdes en höjning för att avgiften ska täcka avfallskostnaden. Det tycker jag inte att vare sig nuvarande regering eller andra regeringar kan överpröva, för det är därför vi har expertmyndigheter – just för att ta hänsyn till detta. Sker inte detta på det sättet, det vill säga att industrin tar kostnaden, ligger den nämligen kvar på skattebetalarnas axlar. Det vore orimligt, och det är därför det beslutet har tagits.

Då återstår frågan om effektskatten. Jag konstaterar att även den borgerliga regeringen höjde den. Höjde man den därför att man ville avveckla kärnkraftsreaktorer i förtid? Man höjde dessutom med mer än vad den nuvarande regeringen föreslår, relativt sett. Gjorde man det för att man ville avveckla kärnkraftsreaktorer i förtid? Nej, det har jag mycket svårt att tro. Man gjorde det av samma skäl som den nuvarande regeringen, nämligen fiskala skäl.

Det var svaren på frågorna. Sedan är det så, herr talman, att debatten om kärnkraft och dess vara eller icke-vara nu har dominerat svensk energipolitik i 40 års tid. Det har vi haft råd med av det enkla skälet att vi har haft god tillgång till el. Det har vi haft både genom vattenkraften, som är och kommer att fortsätta vara ryggraden i det svenska elsystemet, och genom att vi har haft en kärnkraft som har levererat 40–45 procent av vårt elbehov.

Nu är vi framme i en tid då kärnkraften, oavsett politiska beslut, steg för steg kommer att fasas ut – av åldersskäl och av ekonomiska skäl. När Vattenfall i dag fick den direkta frågan vad det är som har avgjort detta så de tydligt: Det är affärsmässiga skäl, nämligen väldigt låga priser, som gör att man nu går fram. Vattenfalls vd fick en direkt fråga om det beror på höjningen av effektskatten, och han svarade: Nej, det är inte den droppen som har fått bägaren att rinna över, utan det är de låga elpriserna.

Herr talman! Visst finns det alltså anledning för oppositionen att sådana här dagar höja tonläget, men vi behöver gemensamma lösningar – inte mer käbbel.

Anf. 6 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Herr talman! Nu svarade statsrådet Baylan på ett antal frågor som jag inte ställt. Min fråga var: Varför går Socialdemokraterna ensidigt fram med energibeslut när den stora kritiken mot alliansregeringen förra mandatperioden var att vi gjorde det utan att först samordna besluten med er på ett sådant viktigt område.

Statsrådet Baylan tog upp effektskatten och sa att även vi höjde effektskatten. Ja, det gjorde vi, och skatt höjer man när det finns utrymme för det. I dag – i alla fall är jag medveten om det – är kärnkraftsproducenterna väldigt starkt pressade av det låga elpriset. Redan i dag saknas utrymme. Ändå väljer ni att höja effektskatten.

Jag vet att regeringen räknar med att få in ungefär 100 miljoner kronor på den höjda effektskatten. Men hur mycket kommer ni att förlora när kärnkraften stängs ned i förtid? Det är en siffra som jag inte har sett från regeringen.

Statsrådet Baylan fortsätter att hävda att ändringarna som görs på energimarknaden just nu inte får någon större effekt. Vi har en hög elförsörjningstrygghet och låga elpriser, säger statsrådet. Ja, det har vi. Men det här kommer att få effekt för konsumenterna, kanske inte i morgon eller nästa år men inom en nära framtid.

Om det är så att statsrådet Baylan inte tror på det jag säger kan jag skicka med honom några siffror från riksdagens utredningstjänst som visar att den föreslagna höjda effektskatten motsvarar ökade kostnader på ca 500 miljoner kronor för svensk tillverkningsindustri, ytterligare ca 200 miljoner kronor för massa- och pappersindustrin och ca 75 miljoner kronor för de svenska stål- och metallverken.

Är inte det här viktigt? Tror inte statsrådet Baylan att detta kommer att få effekt för den svenska konkurrenskraften?

Anf. 7 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Frågan var varför vi går fram med dessa förslag just nu. Och svaret har jag levererat: Därför att det är en uppgörelse som redan den borgerliga regeringen träffade om att vi skulle ha en kontrollstation med normmännen om certifikatsystemet våren 2015, det vill säga nu.

Alla regeringar tar ställning till förslag från Strålsäkerhetsmyndigheten om kärnavfallsavgiften med jämna mellanrum, det vill säga vart tredje år hittills, så också denna gång. Det gör vi inte för att föregå kommissionen, för kommissionen har ju direktiv att öppet gå igenom alla dessa frågor, också styrmedlen framåt för marknaden liksom för marknadsdesign och skatter.

Jag fick dock inte svar från ledamoten på frågan om varför man själv genomförde dessa förändringar. Jag tror att jag vet svaret. Det var inte för att avveckla några kärnkraftsreaktorer i förväg, utan det var av fiskala skäl, och det är av samma skäl från regeringens sida.

Så här har det låtit i svensk energipolitik i 40 års tid. Jag har själv inte medverkat till det, av det enkla skälet att jag inte hållit på med energifrågor. Dessutom bodde jag inte ens i landet vid kärnkraftsomröstningen 1980.

Jag förstår att det finns mycket känslor. Men för mig handlar det inte om att man måste ha ett visst energislag. Det viktiga är att vi kan garantera hushållen, industrin, näringslivet i Sverige tillgång till el alla dygnets timmar till konkurrenskraftiga priser. Det är denna ganska stora utmaning som vi har framför oss. Nu är det dags att ta detta på allvar. Nu är det dags att skrinlägga gammalt käbbel och i stället se hur vi kan garantera elförsörjningen när kärnkraftreaktorerna nu håller på att bli gamla.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2014/15:519 om kärnkraftens förutsättningar

Anf. 8 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Mattias Bäckström Johansson har frågat mig hur jag ser på frågan huruvida regeringens agerande riskerar att tidigarelägga det scenario som Energikommissionen ska ha sitt fokus på, vilket bygger på effektsituationen efter 2025. Mattias Bäckström Johansson har också frågat om det är min och regeringens vilja att med ekonomiska styrmedel tillse att kärnkraftverk stängs i förtid.

Om vi börjar med avgifterna för avfallshantering är principen densamma som den varit tidigare, det vill säga att kärnkraftsägarna ska betala hela kostnaden för en säker avfallshantering. Avgiften justeras rutinmässigt med några års mellanrum, och höjningen med mindre än 2 öre per kilowattimme var helt i linje med Strålsäkerhetsmyndighetens bedömning av vad som krävs för att täcka framtida kostnader.

Skatten på termisk effekt har inte justerats sedan 2008. Det är inte en skatt på producerad el utan innebär att bolagens fasta kostnader ökar. Varken denna justering eller regeringens politik i övrigt syftar till att förmå ägarna att stänga reaktorer i förtid.

Beträffande det tidsperspektiv som Energikommissionen diskuterar tror jag att de flesta är överens om att det är framför allt för att hantera utmaningarna efter 2025 som vi nu behöver ta fram ett förslag med brett stöd i riksdagen. Första stegen i den processen är att samla in och analysera fakta om energimarknaderna med särskilt fokus på elmarknaden. Jag är övertygad om att det kommer att ge alla i Energikommissionen en bra gemensam plattform för fortsatta diskussioner.

(forts. § 9)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.25 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 13.30, då statsminister Stefan Löfven (S) skulle lämna en återrapport från Europeiska rådets extrainsatta möte den 23 april.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 13.30.

§ 8 Återrapportering från Europeiska rådets möte

Anf. 9 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! I torsdags ägde ett extrainsatt möte i Europeiska rådet rum med anledning av de många fartygskatastroferna i Medelhavet vi tyvärr har kunnat bevittna där ett stort antal människor på flykt har drunknat på sin väg till Europa.

Huvudfrågan för mötet var vad som kan göras för att rädda liv. Den situation vi har sett och ser på Medelhavet är fullständigt oacceptabel. Därför var mötet en viktig manifestation för hur allvarligt EU:s stats- och regeringschefer ser på denna situation.

Mötet inleddes med att vi hedrade offren, alla de människor som har förlorat sina liv i flykten över Medelhavet, med en tyst minut.

Diskussionen kretsade kring vad EU kan göra, både i form av akuta åtgärder och i ett längre perspektiv. Europeiska rådet antog ett uttalande som identifierar både omedelbara och långsiktiga åtgärder på migrationsområdet.

Stats- och regeringscheferna var överens om att detta är en fråga som berör hela EU. Flera medlemsländer framhöll att EU solidariskt måste ta ansvar för att få till stånd en trovärdig migrationspolitik. Fler behöver göra mer.

För Sverige var det viktigt att i denna diskussion framhålla och poängtera de humanitära aspekterna och att fokus för vår del är att rädda liv.

Herr talman! Låt mig särskilt lyfta fram tre punkter i uttalandet. För det första ska resurserna för sjöräddning ökas minst trefaldigt. Det ger ökade möjligheter att rädda människor till havs. Samtliga medlemsstater, självfallet inklusive Sverige, aviserade också stöd till EU-operationerna Triton och Poseidon.

För det andra ska ett nytt pilotprojekt för vidarebosättning inom EU startas. Det är ett viktigt första steg för att alla EU-länder ska ta sitt ansvar för flyktingmottagandet och för att på sikt uppnå en jämnare fördelning av asylsökande inom EU.

För det tredje ska insatser mot kriminella nätverk som sysslar med människosmuggling över Medelhavet stärkas. Dessa åtgärder ska vidtas inom ramen för internationell rätt. En eventuell säkerhets- och försvarspolitisk insats i EU:s regi kommer att kräva ett tydligt mandat antingen från Libyen eller från FN:s säkerhetsråd.

För Sverige är det viktigt att värna principen att den som har rätt att söka asyl i EU ska kunna göra det. Europa ska inte vara en fästning. Det är därför positivt att vi har fått igenom att uttalandet innehåller ett uttryckligt försvar av asylrätten och att det förtydligas att alla länder måste leva upp till det gemensamma regelverket för asylsökande och asylsökandes villkor.

För Sverige var det också betydelsefullt att stryka en mening i en tidig version av uttalandet. Det var en mening som många nog reagerade på, för det stod nästan att man skulle förhindra migranter att nå Medelhavets stränder. På svenskt initiativ ströks denna mening, men jag kan informera kammaren om att det krävdes en lång diskussion för att få igenom denna strykning.

På dagordningen fanns inte frågan om fler lagliga vägar till EU i så måtto att kommissionen inte hade några som helst sådana förslag.

Som jag nämnde i EU-nämnden i onsdags tog jag på toppmötet ändå upp vår önskan att EU-kommissionen ska lägga fram förslag på fler lagliga vägar för att söka asyl i EU, inklusive att studera om humanitära visum kan vara en framkomlig väg. För det fanns tyvärr inget stöd. Det vann inte gehör hos de andra medlemsstaterna, men Sverige kommer givetvis att fortsätta att driva frågan om fler lagliga vägar till EU.

Herr talman! Sammantaget är det slutliga uttalandet bättre än det första utkastet som fanns inför toppmötet. Sverige fick gehör för flera viktiga synpunkter.

Uttalandet stakar ut vägen framåt. I mitten av maj ska kommissionen presentera ett meddelande om en europeisk agenda för migrationspolitiken. En färdplan med åtgärder ska tas fram inför mötet i Europeiska rådet i juni då en ny diskussion om migration väntas äga rum.

Sverige kommer att fortsätta att driva på för en human flyktingpolitik där alla EU-länder tar sitt ansvar.

Anf. 10 MARIE GRANLUND (S):

Herr talman! Jag tackar statsministern för återrapporingen från Europeiska rådets möte. Det var tråkigt att det behövdes ett extramöte men samtidigt viktigt att det kom till stånd med tanke på de tragiska händelserna på Medelhavet. Att människor som flyr från konflikt kommer i händerna på skrupelfria människosmugglare är oerhört tragiskt. Ur den aspekten var det välkommet att detta toppmöte kom till stånd.

Jag får gratulera statsministern till att han hela tiden har slagits för asylrätten och framgångsrikt lyckats mildra en del skrivningar om att hindra migranter att ta sig från Nordafrika. Vi välkomnar att Sverige har varit en röst i detta och kunnat göra skillnad.

De slutsatser man kommit fram till är viktiga, till exempel att öka resurserna till sjöräddning.

Jag hoppas att rådet tar tag i frågan om att hitta en bättre ansvarsfördelning för de flyktingar som kommer. Ibland kan vi tycka att kommissionen petar i mycket. Man jagar Sveriges föreningsliv på moms, man diskuterar om enbär ska få finnas i snus och så vidare. Men när det handlar om liv och död och hur människor ska kunna komma till Europa på ett bra sätt tar man inte samma krafttag.

Europa skulle kunna ta emot många fler flyktingar om vi hade en bättre fördelning. Angela Merkel har kommit med olika förslag i den riktningen. Kan statsministern utveckla lite hur detta arbete kan se ut framöver?

Anf. 11 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! När jag besökte Berlin tidigare i år diskuterade jag och Angela Merkel bilateralt behovet av att fler EU-länder tar sitt ansvar. Exempelvis är det ganska precis hälften av EU:s medlemsstater som samarbetar med UNHCR om kvotflyktingar.

Avsikten med slutsatsen är att fler länder ska åta sig detta. Nu är det ett projekt, och det kan man tycka är för dåligt. Alla borde ta emot kvotflyktingar i samarbete med FN:s flyktingkommisariat. Nu är det inte så, och då är detta ett steg framåt.

Det står också att vi på allvar måste leva upp till våra gemensamma regler för asylpolitiken och de asylsökandes villkor. Efter de katastrofala händelserna i Medelhavet där många människor miste livet under sin flykt kan vi ändå se en något ökad medvetenhet om behovet av att vi hjälps åt i EU för att människor ska få hjälp och inte fara så illa.

Anf. 12 MARIE GRANLUND (S):

Herr talman! Jag tackar statsministern för svaret, som jag tycker pekar i en positiv riktning. Det beräknas nu att 1 miljon människor väntar vid

Afrikas kust för att kunna ta sig till Europa. Om vi ska kunna hantera det här på ett bra sätt måste självklart fler länder vara med. Det kan inte vara rimligt att vi har en europeisk union där vi kommer överens om ett gemensamt förfaringssätt för hur vi ska hantera det men att sedan ganska många länder inte uppfyller det alls. Det handlar om kvotflyktingar, men det handlar också självklart om den vanliga asylrätten, som hela tiden måste värnas. Därför är det glädjande att statsministern för vidare frågan.

Anf. 13 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Återigen: Det var väldigt bra att vi tydligt fick in asylrätten i dokumentet. Det skedde på svenskt initiativ. Jag menar att det är oerhört viktigt att vi åtar oss detta och ger tydligt uttryck för det i ett sådant här dokument.

Som jag sa finns det dessvärre ingen beredvillighet att påbörja en diskussion om fler lagliga vägar in. Vi har tagit upp detta och kommer att driva det för att vi tycker att det är viktigt, men det kommer att krävas ett tålmodigt arbete i just den delen.

Anf. 14 MARIA PLASS (M):

Herr talman! Jag tackar statsministern för redogörelsen. Vi är alla överens om att situationen i Medelhavet är fruktansvärd. Personer inklusive barn dör på sin färd över Medelhavet i hopp om att finna trygghet och något som är bättre än den situation de befinner sig i. En situation där människor utnyttjas av hänsynslösa smugglare är helt oacceptabel.

Vi hade samråd i EU-nämnden inför mötet i Europeiska rådet angående den deklaration som skulle antas. När det gäller deklarationen och samrådet innan är det klart att betoningen i deklarationen mer ligger på hur man ska komma åt smugglarna än på hur vi hanterar flyktingsituationen inom EU.

Ett problem är i dag att det är för få länder som tar emot flyktingar. Projektet med vidarebosättning är också frivilligt. Mina frågor till statsministern är därför: Hur mycket drev statsministern på i frågan om solidariskt flyktingmottagande i EU? Var det något land som deklarerade att det skulle ta emot fler flyktingar?

Anf. 15 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag drev på i just frågan om att det krävs ett solidariskt mottagande bland EU-länder i allmänhet. Alla medlemsstater ska bidra i precis den frågan.

Diskussionen rörde sig kring inte minst kvotflyktingfrågan och att det skulle påbörjas ett sådant projekt. Där nämndes bland annat olika antal, men det är lika bra att vara ärlig med riksdagen och säga att det antalet var alldeles för futtigt för att över huvud taget föras ned på papper. Nu är det viktigt att kommissionen återkommer till rådet och medlemsstaterna om hur detta ska påbörjas, att fler länder tar emot kvotflyktingar.

Vi måste åter börja fråga oss om det kan finnas fler lagliga vägar. Den frågan får vi fortsätta att driva. Vi vill att kommissionen fortsätter att driva den. Jag har som sagt tagit upp detta. Det var vi som tog initiativet. Det finns, som jag nämnde tidigare, en större medvetenhet och kanske en något större ansvarskänsla när det gäller en mer solidarisk flyktingmottagning

inom EU, inte minst med tanke på de katastrofer som inträffat i Medelhavet. Men här gäller det att fortsätta att ligga på. Det bara är så.

Anf. 16 MARIA PLASS (M):

Herr talman! I Donald Tusks uttalande och i Europeiska rådets kommuniké står det att EU ska motverka illegal migration bland annat genom att stärka gränskontrollerna i länder som Tunisien, Mali och Nigeria. Att försöka stänga inne flyktingar är motsatsen till att försöka lösa problem och gå till botten med dessa. Hurdan var statsministerns reaktion på denna punkt?

Anf. 17 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det var där vi fick bort den mening i det första utkastet som man mycket klart kunde tyda som att syftet i första hand var att hålla borta flyktingar, människor med svårigheter, från Medelhavets stränder. Det fanns en sådan mening där, men den togs bort på svenskt initiativ.

Men det är klart att det finns illegal migration. Vi måste se de skrupelfria människohandlarnas agerande. Det är klart att det finns en skyldighet för oss att agera så att människor inte hamnar i klorna på dessa.

Det var just av det skäl som Maria Plass tar upp som vi drev att den här meningen skulle bort, och det var den som det tog sin tid att få bort. Det krävdes lite argumentation, men den togs bort.

Anf. 18 JOHAN NISSINEN (SD):

Herr talman! Hur anser statsministern att EU:s yttre gränsskydd kan förbättras? Vilka tredjeländer ser statsministern som möjliga samarbetspartner för stabilisering av vårt närområde?

Anf. 19 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det finns ett samarbete med länder i närområdet. De nämns också i slutsatserna. Man kan fortsätta stödet till Tunisien, Egypten, Sudan och så vidare. Men det var precis i det sammanhanget som den mening togs bort som förut kunde tolkas och refereras till som ett uttryckligt hinder för människor att komma till Medelhavets stränder. Det är dock självfallet så att de här länderna vill ha ett samarbete i dessa frågor. Turkiet nämns också i slutsatserna. Här är det fråga om ett stöd, en support, för det gränsskydd som de här länderna vill ha.

Men det är inte fråga om att den primära uppgiften skulle vara att se till att flyktingar inte kan komma till Medelhavets stränder. Däremot handlar det, som jag sa tidigare, om att skydda människor som redan är i en prekär situation från att hamna i händerna på fullständigt skrupelfria människohandlare.

Anf. 20 JOHANNA JÖNSSON (C):

Herr talman! Hej, Stefan! Jag har en lite jobbig fråga till dig. Jag ställer inte den för att jag vill sätta dit dig eller för att mitt parti ska få fler röster, statsministern, utan för att jag ligger vaken på nätterna och vrider och vänder på det här. Jag tycker att det är oerhört svåra frågor.

Jag reser väldigt mycket i landet just nu. Jag kom in i riksdagen i höstas och har rest runt massor. Överallt träffar jag människor som själva har tagit sig hit via den här vidriga hinderbanan. Nu sitter de och försöker få hit sina nära och kära och sätta dem i säkerhet.

Vi vet att det första vi gör när en kris eller konflikt uppstår någonstans är att ta bort möjligheten att komma hit på laglig väg. Som någon tidigare sa här sitter det uppemot 1–1 ½ miljon människor i norra Afrika och väntar på att ta sig över till EU. Samtidigt dör det fler än någonsin i vattnet där.

Det är inte längre realistiskt – och du har påpekat det själv här – att tro att EU inom överskådlig tid kommer att göra någonting åt detta. Vi måste såklart fortsätta att kämpa, men vi vet att det inte kommer att hända något särskilt snart. Flera av medlemsländerna är på väg i helt fel riktning. Även här i Sverige växer en opinion. Människor är oroliga och undrar vad som är på väg att hända med samhället. Vi har sett en mångdubbling av antalet asylsökande i Sverige, och vi vet att systemen är så trasiga att man i vissa kommuner går på knäna.

Under mina sömnlösa nätter har jag landat i att vi alla har ett väldigt stort ansvar i de här frågorna, varenda en av oss. Jag har ett större ansvar som riksdagsledamot och migrationspolitisk talesperson. Statsministern har ett ännu större ansvar och en ännu större tyngd på sina axlar.

Vad vill du göra, statsministern, nu när du vet att EU inte kommer att öppna för fler lagliga vägar? Vilken riktning vill du leda det här landet i? Vilka steg vill du ta på vägen? Hur vill du minska den växande oron?

Anf. 21 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Först vad gäller Sveriges politik på området: Det får vi diskutera vid ett annat tillfälle. Vi har en migrationspolitik och ska självfallet ta ansvar för och se till att de människor som kommer hit ska få sin asylrätt prövad. Då ska vi agera utifrån den policy som gäller för Sverige.

Den här diskussionen gäller Europeiska unionen och EU:s medlemsstater. Fokus vid sammanträdet var först och främst på att rädda liv, att se till att vi inte behöver uppleva fler av de katastrofer som vi har sett. Därför blev det minst en tredubbling av insatserna till Triton och Poseidon. Alla medlemsstater har anmält att man är beredd att bidra med båtar, flyg och andra insatser. Sverige har hög beredskap. När Frontex anger vad man behöver ska vi snabbt svara upp mot det.

Det andra gällde att stå upp för asylrätten. Det var på svenskt initiativ som vi fick in en skrivning om det. När någon människa kommer till någon av medlemsstaterna och söker asyl har den personen rätt att få sin sak prövad. Det var viktigt att få in det i dokumentet så att ingen kan säga att vi inte står upp för detta på riktigt. Den asylrätten måste finnas.

Det var också viktigt att få med i dokumentet att det ska vara en mer solidarisk mottagning. Som jag sa har vi önskat att det ska göras mer inom EU. Nu tas det i alla fall ett första kliv, och vi konstaterar att fler länder i samarbete med UNHCR måste se till att fler kvotflyktingar får möjlighet att komma till EU:s medlemsländer.

Det sista är att vi har tagit upp och tagit initiativ till att hitta fler lagliga vägar, att kommissionen ska återkomma med sådana förslag. Jag kan dock konstatera att beredvilligheten till den diskussionen inte är så stor.

Anf. 22 JOHANNA JÖNSSON (C):

Herr talman! Tack, statsministern, för svaret på min fråga!

Det jag menar är just hur Sverige kan gå före i detta, även inom EU, även för att få med de länder i EU som ändå vill göra mer. Vad kan vi göra ytterligare nu?

Vi kan inte bara sitta och vänta på nästa steg, när vi vet att det kommer att landa i att det inte kommer att finnas fler lagliga vägar. Det är bra med en insats som räddar människor akut. Det måste självklart till, för människor dör ju hela tiden, dagligen.

Men vad kan vi göra ytterligare? Vad kan vi göra mer? De här människorna sitter där nu. Vad ska jag säga till Aidin, som jag träffade häromdagen, vars pappas kusin sitter fast där och kommer att behöva sätta sig på en av de båtarna? Vågorna går fortfarande höga.

Vad gör vi ytterligare – inom EU och i vilket sammanhang som helst? Vad gör vi mer?

Anf. 23 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag kan försäkra Johanna Jönsson att jag känner precis lika mycket för dessa arma människor. Det är av det skälet som jag agerar inom ramen för EU: Vad kan vi göra mer tillsammans? Europeiska rådets möte har till syfte att hitta ett gemensamt uppträdande så långt det går. Det är detta som diskuteras.

Vi i Sverige står upp för vår solidariska migrationspolitik, för möjligheter för de människor som kommer hit och flyr att få sin sak prövad. Vad vi kan göra ytterligare är att se till att fler länder står upp för detta, för då finns det fler möjligheter, och vi kan driva rätten till fler lagliga vägar.

Jag kan dock inte bestämma över andra länder, hur de ska göra, utan det handlar om ett tålmodigt, systematiskt arbete för att se till att EU som helhet står upp för en solidarisk migrationspolitik som ger människor möjlighet att ta sig från dessa fruktansvärda förhållanden.

Anf. 24 EMMA WALLRUP (V):

Herr talman och herr statsminister! Det är mycket positivt att man nu tredubblar insatsen och ger Triton ett förtydligt uppdrag att rädda liv. Vi i Vänsterpartiet hade dock önskat att man hade inrättat en operation endast i syfte att rädda liv, som Mare Nostrum. Ett Mare Nostrum II, finansierat med medel från EU och dess medlemsstater, hade varit det bästa. Samtidigt är det viktigt, som det talas om, att det blir fler lagliga vägar in i EU.

Jag undrar om statsministern i diskussionerna såg att något annat land var positivt inställt till att jobba med fler lagliga vägar och humanitära visum. Jag undrar också om Sverige skulle kunna ta initiativ och samarbeta med antingen organisationer i andra länder som jobbar med detta eller rent av andra länder som har kommit så långt i den här frågan.

Anf. 25 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Först: Mare Nostrum var en nationell, italiensk insats, väl värd goda vitsord, men det som diskuterades på mötet var Triton och Poseidon, inom ramen för Frontex.

Där var alla länder beredda att bidra. Då är fokus att rädda liv. Det var tydligt att flera länder – eller åtminstone två som jag hörde – sa att de var beredda att göra det ena och det andra men att det förutsätter att det görs för att rädda liv, inte för något annat, inte för att köra bort människor.

Jag tror att det budskapet gick fram tydligt, att detta var fokus. Jag tycker också att det står tydligt i slutsatserna: "Our immediate priority is to prevent more people from dying at sea." Så står det redan i inledningen, och det finns flera liknande formuleringar: "search and rescue possibilities". Det är vad detta bygger på.

Sedan har vi en skyldighet att ta i med hårdhandskarna mot människosmugglarna. Det tycker jag är fullständig naturligt. Vi ska göra det inom ramen för internationell rätt. Men de ska veta att alla EU:s medlemsstater kommer att agera gentemot dem. Där ska inte någon pardon lämnas, tycker jag. De är fullständigt skrupelfria.

Vad gäller flera länder kan jag vara ärlig och säga till Emma Wallrup: Nej, det blir inget vägen för det – jag är så gott som ensam. Det är tydligt i det ögonblicket att vi ihärdigt måste fortsätta att diskutera de möjligheterna, vilka de nu kan vara. Men det är mycket dålig uppställning kring den frågan. Det är lika bra att vara ärlig och säga det.

Därför är frågan om man kan ta andra initiativ. Det här ärendet rörde vad vi gör inom ramen för EU och hur vi kan få till en diskussion i kommissionen. Där är det ett mycket svagt bemötande.

Anf. 26 EMMA WALLRUP (V):

Herr talman! Det är viktigt, statsministern, att vi fortsätter att bevaka att de här insatserna verkligen kommer att ha som huvudfokus att rädda liv och inte jaga flyktingar.

Det är också mycket viktigt att det nu lyfts upp i debatten att vi måste arbeta med grundorsakerna till migrationsströmmarna, bekämpa klimatförändringen med minskade utsläpp och anpassningsåtgärder, överbrygga globala orättvisor med ökat bistånd och en progressiv handelspolitik samt stoppa vapenexporten.

Vi kan inte ha en orättvis resursfördelning och samtidigt stänga gränserna för dem som kämpar för livet på grund av konflikter i en alltmer utsatt situation. Många av de här konflikterna kommer av en misstänksamhet mot väst. Mycket rekrytering sker på grund av att det finns en stor misstänksamhet mot väst. Här måste vi börja prata om att bygga förtroende igen i grunden och jobba för en rättvis fördelning globalt för att komma till rätta med grundorsakerna.

Hur ser statsministern på detta?

Anf. 27 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Återigen: Huvudfokus är att rädda liv, och det är klart att vi då också får följa upp och se till att det är detta som sker. Det handlar om att hitta människor som är i svårigheter ute på Medelhavet och rädda deras liv. Det är det som är fokus.

Beträffande grundorsakerna: Det är en bred diskussion, och det är självfallet viktigt att man åtgärdar det som gör att människor faktiskt behöver fly. Därför tycker jag att det är viktigt att också i det sammanhanget diskutera EU:s biståndsinsatser. EU är trots allt den största biståndspartnern i världen och ska fortsätta vara det. Vi kan göra så mycket

så att människor kan fara väl i sina egna länder. Är det så att människor kommer hit och behöver få sin asylrätt prövad, då ska de ha den rätten. Det har vi stått upp för och fått in i slutsatserna. Vi kan fortsätta peka på att den rätten ska finnas i alla EU:s medlemsstater.

Anf. 28 TINA ACKETOFT (FP):

Herr talman! Tack, statsministern, för åtterrapporingen! Vi är väl alla, skulle jag nästan kunna säga, eniga och besvikna över utfallet av mötet, eftersom det i uttalandet och resultatet saknas förslag just om lagliga vägar in i EU. De åtgärder som man hela tiden trycker på är snarare hur vi ska kunna slippa de här människorna, hur vi inte ska behöva se dem, hur vi inte ska behöva ta itu med problemet.

Man säger att migrationsströmmarna ska motverkas, fast vi egentligen vet att det enda sätt vi kan motverka migrationsströmmarna på är genom att få fred i Syrien, Libyen och övriga delar av Afrika. Då kan man väl säga att FN:s misslyckande är något som är att beklaga, och Rysslands roll i det hela är något som samfundet verkligen måste ta itu med, om vi ska få fred i någon del av världen.

Folkpartiet har länge betonat just vikten av en solidarisk bördefördelning, om vi nu ska kalla människor ”bördor” när det gäller dem som flyr till Europa. Därför är vi väldigt glada och positiva till det förslag som Angela Merkel lägger fram om att mer eller mindre skrota den så kallade Dublinförordningen. Jag förstod att statsministern var inne på samma tankar, men jag vill gärna höra om så var fallet, om jag uppfattade det korrekt.

Den positiva åtgärd vi ser är den förstärkning som Triton nu kommer att få. Jag skulle vilja ha ett förtydligande från statsministern. Amnesty har varit väldigt oroliga över att Tritons mandat inte förändras. Därmed kan inte de räddningsinsatser som vi eftersträvar utföras.

Är det statsministerns bestämda åsikt att Tritons mandat inte behöver förändras? Kan man gå in med räddningsoperationer och ha fokus på dem, inte på att stöta bort?

Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! I den sista delen är mandatet ett utvidgat mandat just med det uttalade syftet att rädda liv. Därför avslutas den första paragrafen med det jag läste upp tidigare. Den omedelbara och närliggande prioriteringen nu är att förhindra att fler människor dör till havs. Det är själva ingången.

Sedan finns det i paragraf 3 a skrivningen ”search and rescue possibilities”. Där ligger fokus, och vi var väldigt noga med att understryka det under samtalets gång. Som jag nämnde tidigare gav andra medlemsstater uttryck för att det vi nu gör och den hjälp vi bistår med syftar till att rädda liv – där ligger fokus. Det var ingången, och det var Europeiska rådets avsikt med satsningen.

Det som Angela Merkel tog upp om Dublinförordningen var mer inne på temat att om vi inte fullföljer förordningen kan dess existensberättigande ifrågasättas. Det är ett fullt logiskt resonemang. Den ska inte skrotas, men den måste följas bättre. Det gäller exempelvis hur fingeravtryck tas och hur det kan säkerställas var människor har kommit in i EU. Det sköts alldeles för dåligt nu och måste förbättras.

Vad gäller uttalandet att lagliga vägar saknas kunde vi som jag sa inledningsvis konstatera att det över huvud taget inte fanns med i den ursprungliga texten. Det fanns inte på dagordningen enligt kommissionens förslag. Här får man tränga sig in och säga: Vi tycker ändå att det borde vara med. Men när man är ensam bland 28 och 27 inte säger något kan jag lova att det är svårt att få majoritet.

Anf. 30 TINA ACKETOFT (FP):

Herr talman! Jag har en kort följdfråga.

Om vi uppehåller oss vid smugglarnas roll sa statsministern att man menar att man ska ta i med hårdhandskarna mot dem. Paralleller har dragits till tidigare insatser där man har bekämpat båtar utanför Afrikas kust, men då talar vi inte om människosmugglare utan om vapensmugglare och så vidare.

Exakt vilken typ av åtgärder diskuterar man? För man inte den diskussionen, utan säger man bara att man ska ta i med hårdhandskarna, följa internationell lag, vilket ju är bra, och så vidare? Vilka åtgärder kan man ta till?

Anf. 31 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Vad det kan vara får den höga representanten återkomma till. Som anges i rubriken gäller det ”Fighting traffickers in accordance with international law”. Man är nog med att trycka på att det som ska göras måste göras i enlighet med internationell rätt. Om man är inom något lands gränser är det självfallet det landets lag och internationell rätt som måste följas.

De exempel som står är ”disrupt trafficking networks”, det vill säga att störa nätverken, och ”undertake systematic efforts to identify, capture and destroy vessels before they are used by traffickers” och så vidare. Syftet är alltså både att störa nätverk och att systematiskt identifiera, beslagta och förstöra båtarna innan de används – återigen under internationell rätt.

Anf. 32 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Jag tackar statsministern för återrapporten.

Det är bra att regeringen och statsministern har haft en humanitär ansats. Det står Kristdemokraterna verkligen bakom. Och det är bra att EU:s regeringschefer vill öka Tritoninsatsen, men det gäller framför allt om man vill öka räddningsinsatserna, inte skydda EU från migranter.

Det är bra om fler EU-länder ställer sig positiva till att ta emot flyktingar och att solidariteten ökar i EU. Vi ska bekämpa människosmugglare, precis som det står i dokumentet, men det får inte innebära att man angriper flyktingarna och deras rätt att söka skydd.

Att det talas om militära insatser gör naturligtvis att man kan bli lite orolig för vad detta är och vart det ska ta vägen.

När det gäller fler lagliga vägar in hade vi en diskussion redan innan statsministern åkte ned till toppmötet. Jag vet inte om det är EU som försöker dribbla bort statsministern eller om det är statsministern som försöker dribbla bort oss. Jag tycker att det står kvar.

I punkt 3 f står det att vi fortfarande ska ge stöd till Tunisien, Egypten, Sudan, Mali och Niger för att övervaka och kontrollera deras landgränser

och rutterna. Detta ska bygga på de militära operationer som vi gör i området. Tidigare stod det Atalantainsatsen, men det gör det inte nu.

Om vi ska stödja att människor inte ska kunna lämna sina länder, hur ska då människor som kanske är utsatta för tortyr och annat kunna söka skydd? Det är där vi menar att det måste finnas möjlighet till nödvisum från tredjeländ.

Jag undrar: Använde statsministern någon argumentation för detta? Vi måste försöka värna asylrätten. Då kan vi inte gå med på att människor ska stoppas vid gränserna.

Anf. 33 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Ja, meningen om rätten att söka skydd och asyl togs in. Det skedde på svenskt initiativ och befäste det som redan gäller. Rätten att söka asyl kan inte fråntas någon. Oavsett vilket land i EU man kommer in i har man rätt att få sin sak prövad. Det är en viktig princip som vi tog initiativ till. Den kom med, och det är bra.

Vad gäller en eventuell militär insats eller insatser över huvud taget vet vi ännu inte vad det kan bli. Den höga representanten ska återkomma med vad det kan handla om.

Vi har varit noga med att slå fast att det hela ska ske inom ramen för internationell rätt. Jag vill dock samtidigt vara tydlig med att jag tycker att det är riktigt att vi ska vara tuffa och hårda mot dessa skrupelfria människosmugglare. Det ingår, för de har inget som helst medlidande med människor i svåra situationer.

Det kan självfallet finnas många anledningar att hålla ordning på landgränser. Det vill dessa länder också. Det är ett åtagande som man har som land. Att i den mån vi kan hjälpa dem att förhindra de nätverk som jag talade om tidigare och att hålla koll på landgränserna så att människosmugglarna får det svårare kan ingå i ett sådant uppdrag.

I texten tog man bort precis den mening som man tidigare refererat till skulle kunna göra det svårare för människor att ta sig till Medelhavets stränder. Det var inte lätt, men den togs bort. Det argumenterade jag för.

När det gäller visum från tredjeländ och lagliga vägar tog jag upp det. Jag konstaterar att av 28 medlemsstater var det ett land som tog upp det, och det var Sverige.

Anf. 34 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Jag tackar statsministern för svaret. Jag blir dock varken tryggare eller klokare av det, för det står faktiskt i punkt 3 f att vi fortfarande ska övervaka gränserna. Då kommer människor inte att kunna söka sig ut. Det som har tagits bort är att de inte ska kunna ta sig till Medelhavets strand. Migranterna ska alltså stoppas ännu tidigare.

Jag kan förstå detta. Det finns människor som söker sig hit av ekonomiska skäl och som kanske inte har asylskäl.

Men på vilket sätt, statsministern, ska människor som behöver skydd från förtryck och tortyr få ett nödvisum eller få ett visum? Var ska de söka asyl? Det är min tydliga fråga till statsministern.

Anf. 35 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Vi tog upp frågan om fler lagliga vägar men var ensamma om detta bland de 28. Det är svårt att få majoritet när 27 är emot eller i varje fall inte är intresserade. Det låter sig inte göras.

Men vi har tagit upp frågan, och vi tänker fortsätta att driva den. Vi tycker att kommissionen ska återkomma med förslag. Anledningen var att frågan över huvud taget inte fanns där från början. Vi avser att fortsätta att följa upp den, men jag måste vara ärlig här i riksdagens kammare och säga: Vi var det enda av 28 länder som tog upp frågan. Det är inte lätt för oss som enskilda att säga precis hur detta ska gå till.

Anf. 36 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Samtidigt som EU:s statschefer hade sammanträde förra veckan sammanträdde också Europarådets parlamentariska församling och diskuterade precis samma sak som statscheferna, det vill säga de tragiska drukkningssolyckorna i Medelhavet.

I den rapport som debatterades och slutligen antogs ställde man sig bakom följande: att man ska öka lagliga vägar inklusive kvotflyktingar, att man ska säkerställa familjeåterföreningar och att övriga åtgärder som UNHCR föreslår ska vidtas.

Det är ett tydligt mandat från de 47 medlemsländerna i Europarådet – alltså fler länder än i EU. Det kan finnas ett stöd för det som statsministern känner sig ensam om. Detta är ett medskick till statsministern om att han gärna kan hänvisa till den diskussion som fördes i Europarådet vid nästa sammanträde med statscheferna, eftersom det verkar som att man tycker olika på olika ställen.

Anf. 37 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag har ingen kommentar. Jag tar naturligtvis del av detta, och jag kan bara konstatera att i den situation som rådde vid det här tillfället var det ett – för att uttrycka det milt – njuggt mottagande av frågan om fler lagliga vägar.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 9 (forts. från § 7) Svar på interpellation 2014/15:519 om kärnkraftens förutsättningar

Anf. 38 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret på interpellationen!

Arbetet med den energikommission som regeringen har aviserat och även sjösatt är någonting som också Sverigedemokraterna välkomnar. Det är nödgat för att man långsiktigt ska kunna nå fram till någon form av hållbar energioverenskommelse med ett ramverk som tryggar möjligheterna för investeringar i framtiden inom energisektorn.

Men det som är bekymret är ju att tidshorisonten för energikommissionen är ju framför allt den effektsituation som företrädesvis kommer att inträffa efter 2025 då flera kärnkraftsreaktorer kommer att tas ur drift av åldersskäl.

Det som händer i dag visar verkligen på sprängkraften i en av de frågeställningar som fanns med i interpellationen om hur statsrådet ser på frågan huruvida regeringens agerande riskerar att tidigarelägga det scenario som Energikommissionen ska sätta fokus på, nämligen effektsituationen efter 2025.

Avgiften till Kärnavfallsfonden togs också upp i interpellationen. Det är ingenting som Sverigedemokraterna motsätter sig. Det är givetvis bra att man gör konservativa antaganden och bra avvägningar för att se till att det inte är skattebetalarna som ska stå för kostnaderna för det framtida slutförvaret utan att kostnaderna ska tas ut i produktionsskedet. Det välkomnas och kan kanske användas också beträffande andra produktionsslag att man bär sina kostnader fullt ut.

När det gäller framtiden för de svenska kärnkraftsreaktorerna måste skatten givetvis tas ut på den bärkraft som finns. Sedan 2008 har energipriserna kraftigt sjunkit samtidigt som regeringen gör bedömningen att skatten på den termiska effekten kan ökas, alltså att man ökar uttaget.

För mig framstår det som väldigt naivt om man inte gör bedömningen att det kommer att påverka förutsättningarna för hur länge som anläggningarna kan drivas. Det är en utmanande situation hur länge anläggningarna kan drivas. Energiministern refererade under den föregående interpellationsdebatten till Vattenfalls verkställande direktör som har sagt att detta är på marginalen och därmed inte påverkar någonting.

I en artikel i dag i Dagens Nyheter fick Vattenfalls vd frågan om den ändrade inriktningen för drifttiden för Ringhals 1 och 2. Han svarade då att utan skatten hade man inte fattat det här beslutet. Detta är ju en direkt följd av regeringens ekonomiska politik. Anläggningar som inte har fallit för åldersstrecket och som är välfungerande produktionsanläggningar ska tas ur bruk i förtid på grund av den ekonomiska politik som förs.

Det är välkommet att man i svaret anger att man inte har avsikt att genom den ekonomiska politiken se till att anläggningar stängs i förtid. Men någonstans brister sambandet mellan ord och handling. Man säger en sak, men i handling gör man något helt annat. Man straffbeskattar och ökar skatten på kärnkraften i ett skede när det inte finns någon bärkraft för aktörerna att ta ut kostnaderna från konsumenterna.

Det här forcerar verkligen det scenario som Energikommissionen ska arbeta med. Jag tycker att statsrådet fortfarande är svaret skyldig på den andra frågan som inte blev besvarad om de energipolitiska aspekterna på regeringens ekonomiska politik.

Anf. 39 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr talman! Tack, Ibrahim Baylan, för svaret på en del av interpellationens frågeställningar!

I näringsutskottet hade vi i dag besök av näringsminister Mikael Damberg. Han redogjorde då bland annat för regeringens exportstrategi. Det som framkom var inte så jättekonkret, kanske av naturliga skäl. Så det är väl för tidigt att uttala sig om ifall denna strategi kommer att bära frukt eller inte. Men vi ställer oss naturligtvis inte negativa till att regeringen sätter fokus på den här frågan.

Samtidigt kan vi konstatera att detta inte innebär någon jättesatsning på svenskt näringsliv. Med den andra handen tar man ut betydligt större belopp i form av höjda skatter från näringslivet.

Vid svensk export måste man utgå från förutsättningarna att svenska företag faktiskt kan erbjuda varor som är efterfrågade på marknaden till konkurrenskraftiga priser. Saknas den grundförutsättningen spelar det kanske inte så stor roll hur duktiga myndigheterna är på att erbjuda hjälp för att finna nya marknader och liknande.

Sverige har halkat efter jämförbara länder ganska rejält när det gäller varuexport. En förutsättning för att marknaden ska kunna återta dessa marknadsandelar är att det finns fungerande infrastruktur, en fullgod kapitalförsörjning och kompetensförsörjning, och inte minst att vi kan erbjuda driftssäker energiförsörjning till konkurrenskraftiga priser. Det är en grundförutsättning för att vi över huvud taget ska kunna få fram de varor som efterfrågas på världsmarknaden. På dessa punkter menar jag att regeringen har mycket att bevisa.

Det är väl inte obekant för någon att Socialdemokraterna i höstas valde att bilda regering tillsammans med ett parti som ifrågasätter ekonomisk tillväxt och inte minst är rabiatt motståndare till kärnkraft. Miljöpartiets Åsa Romson deklarerade tydligt både i valrörelsen och efter regeringsbildningen att flera kärnkraftsreaktorer skulle stängas redan under mandatperioden. Nu får hon, som det verkar, precis som hon vill då regeringen tvingar fram de förtida nedstängningarna genom att höja effektskatten och därmed även kärnavfallsfondsavgiften, som i ett slag blir högre. Det sker i ett läge när elpriserna är dopat låga på grund av det man gjort tidigare med elcertifikat och så vidare.

Dagens besked från Vattenfall om att stänga två reaktorer, kanske redan i slutet av den här mandatperioden, tycker jag är tungt. Det är tungt för landets industri, tungt för landets arbetare och tungt för landsbygdens förutsättningar för framtida tillväxt. Jag tycker att det är en sorgens dag.

Anf. 40 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! En central del av regeringens politik är att se till att vi fortsatt har en stark basindustri i landet, en tillverkningsindustri som förutom att generera jobb och tillväxt i landet kan vara en viktig del av vår export och därmed generera exportintäkter.

Det är sant som interpellanten och Josef Fransson framför att en grundförutsättning är en säker och trygg tillgång på elenergi till konkurrenskraftiga priser. Det är målet för hela energipolitiken. Men det gäller också att göra det på ett klimatsmart och miljövänligt sätt. Om dessa går att kombinera är det naturligtvis något som vi ska eftersträva, och det gör vi också.

Jag fick frågan huruvida regeringens politik syftar till att via politiska beslut stänga kärnkraftverk i förtid. Svaret på den frågan är nej. Det ska vara upp till marknaden och ägarna. Sanningen är att våra reaktorer håller på att bli gamla. Det är ett känt faktum sedan lång tid tillbaka. De äldsta reaktorerna är mellan 40 och 45 år gamla. Alla förväntar sig att de ska få ut. Det var grunden för den borgerliga överenskommelsen 2009–2010 och utgör i dag riktlinjerna för energipolitiken eftersom riksdagen ställde sig bakom det beslutet 2010.

Den lösning man då såg var att det skulle byggas ny kärnkraft, och det är väl här motsättningen finns. Ny kärnkraft som byggs har visat sig vara förknippad med mycket höga kostnader, kostnader som antingen garanteras av stater eller i andra fall av industrin. I Sverige har riksdagen sagt att ny kärnkraft bara kan byggas på marknadsmässiga grunder, det vill säga att den inte får garanteras och inte subventioneras. Det har inneburit att ingen har anmält intresse för att bygga ny kärnkraft i Sverige, av den enkla anledningen att det inte är ekonomiskt lönsamt.

Varför är det inte ekonomiskt lönsamt? Jo, därför att priserna i Sverige är väldigt låga. Vi har i dag ett pris under 30 öre. Det är en halvering per kilowattimme på spotmarknaden. Det har skett en halvering de senaste åren. Anledningen till det är naturligtvis att vi har lyckats öka elproduktionen i landet. Vi har ett överskott, och även med beslutet i dag från Vattenfall om att 2018–2020 fasa ut de två reaktorerna kommer vi fortsatt att ha ett överskott. Alla bedömare tror dessutom att vi fortsatt kommer att ha låga priser.

Dock kan det vara så, och det har vi haft en diskussion om redan före det här beslutet, att vi efter 2020 har en del bekymmer med effektbalansen för att alla, såväl hushåll som industrier, ska kunna vara säkra på att ha tillgång till el även de kallaste vindstilla dagarna på vintern. Det är mot den bakgrunden regeringen i dag meddelar att vi kommer att återkomma till riksdagen om att upphäva det beslut som fattades under den borgerliga regeringen: att stänga effektreserven, som ju är en del av energisystemet i dag. Den ska enligt riksdagsbeslutet stängas 2020. Vi kommer att föreslå att den upphävs så att vi alltid kan garantera tillgången till el och alltid till konkurrenskraftiga priser.

Jag undrar lite grann vad Sverigedemokraterna egentligen vill. Ja, ni är för kärnkraft, det har jag förstått, på samma sätt som det finns andra partier som är för och emot. Min fråga är: Menar ni på fullaste allvar att kärnkraften inte ska ta ansvar för de kostnader som är förknippade med kärnkraft? Jag tycker mig nämligen höra lite både och. Är ni verkligen emot att regeringen höjer kärnavfallsavgiften?

Anf. 41 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Herr talman! Vad gäller statsrådets fråga, hur Sverigedemokraterna ser på avgiften till Kärnavfallsfonden, framgår det tydligt av den interpellation jag ställt att det är något som vi välkomnar, liksom att man gör konservativa antaganden för Kärnavfallsfonden för säkerställandet av att man inte vältrar över kostnaden på skattebetalarna för att nedmontera kärnkraftverken och ta hand om det använda kärnbränslet. Det är något som välkomnas och något som borde tas ut också av andra kraftslag. Kanske borde man överlag ha haft andra modeller för industriella etableringar så att man i slutändan inte vältrar över kostnaderna på skattebetalarna.

När det gäller effektskatten är det inte en skatt eller avgift som härrör sig till vilka samhällskostnader kärnkraften gäller, utan det handlar enbart om avgiften till Kärnavfallsfonden. Det blir lite problematiskt när statsrådet å ena sidan säger att man vill ha en stark basindustri där man förutsätter trygga elleveranser och å andra sidan med sin ekonomiska politik ser till att fullt funktionsdugliga produktionsanläggningar tas ur drift genom att med politiska medel göra dem olönsamma. Det äventyrar

och utmanar driftssäkerheten i de svenska elnäten när man tar ut baskraften. Det handlar om nästan 1 700 megawatt som man kommer att förlora och som går över effektbalansen och den kraftbalans som finns i det svenska systemet. Redan med dagens förutsättningar kommer man att ha bekymmer med att under en tioårs vinter ha negativa värden. Jag vet inte när Sverige senast, om någonsin, har haft den här kraftbalansen. Där har vi en utmaning vad gäller förutsättningarna under de kallaste vintrarna när dessa anläggningar har tagits ur drift.

Varningsklockorna har ringt. Det kan ses av remissvaren, där alla varnat för de energipolitiska konsekvenserna av den ekonomiska politik som man vill föra. I det avseendet har regeringen valt att inte lyssna. Frågan blir framöver hur man ska lyckas garantera att det alltid finns effekt i systemet. Det är en fråga som nu aktualiseras ännu mer.

Det är tacksamt att statsrådet har tagit upp och debatterat exempelvis effektreserven. Bekymret blir den baskraft som nu försvinner och vad den ska ersättas med. Företrädesvis är det med vindkraft inom elcertifikatssystemet. Den tillgänglighet som man räknar med i kraftbalansrapporterna är för vindkraften 6 procent. För att kunna ersätta Ringhals 1 och 2 måste nästan 25 000 megawatt vindkraft byggas om vi ska ha samma betryggande marginal vad gäller driftssäkerheten i kraftbalansrapporten. Vi måste nästan fyrfaldiga den mängd vindkraft som finns i landet i dag för att bära bortfallet av de två kärnkraftsreaktorerna. Och då har vi kanske inte ens sett slutet om man kortsiktigt vill försöka pressa ned elpriserna ytterligare.

Statsrådet säger att det är upp till marknaden och ägaren om de vill lägga ned eller inte. Javisst, det är ett sätt att se på det. Tvingar man dem att fatta det beslutet genom att höja skatterna är det inte att låta det vara upp till marknaden och ägarna att avgöra, det vill säga om man ser till att det blir avsevärt mycket dyrare att driva anläggningarna. Det finns inget annat produktionsslag i sammanhanget som har en effektskatt som tas ut. Det är bara kärnkraften som har en effektskatt.

Det är en fråga som bör belysas ytterligare. Vi har inte sett slutet ännu, inte heller hur man ser på leveranssäkerheten i de svenska elnäten. Det här bortfallet kommer inte att lättvindigt kunna ersättas av vindkraftverk.

Anf. 42 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr talman! Ibrahim Baylan säger – nu kommer jag inte ihåg den exakta formuleringen – att vi måste ha ett energisystem som är klimatsmart och miljövänligt. Enligt min ekvation står kärnkraften inte på något vis i strid med det.

Kärnkraft är tvärtom det energislag i Sverige som har bland de absolut lägsta koldioxidutsläppen, sett ur ett livscykelperspektiv. De är till och med lägre än det som man i folkmun brukar kalla förnybart. Det är intressant att till och med IPCC, FN:s klimatpanel, talar om vikten av kärnkraften för att kunna möta utmaningarna och kunna sänka världens koldioxidutsläpp. Det är inget problem i ekvationen att använda sig av just kärnkraft.

Ibrahim Baylan säger att det inte finns någon som har anmält intresse för ny kärnkraft. Det beror väl på hur man väljer att se på frågan. Vi vet alla att Vattenfall ville sjösätta en sådan plan, för att åtminstone undersöka vad det skulle innebära att bygga ny kärnkraft i Sverige i dag. De ville

undersöka möjligheterna, men inte ens det fick de göra för den nya regeringen, som uppenbarligen hyser särskilt agg mot just kärnkraften.

Regeringen satte stopp för att ens undersöka förutsättningarna för vad det skulle kosta och vilka säkerhetskrav vi skulle behöva sätta upp. Den möjligheten fick Vattenfall alltså inte ens. Och det är otroligt beklagligt. Vi hade kunnat ta med oss det arbetet, inte minst in i Energikommisionen som just ska diskutera framtidens energislag. Men nu vet vi inte det, på grund av att regeringen var snabb med att stoppa den undersökningen. Det är mycket beklagligt.

Anf. 43 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Jag skulle tippa på att diskussionerna om kärnkraften lär fortsätta i den här kammaren för all framtid. Det har alltid varit en stor fråga.

Det viktigaste i sammanhanget är att fråga sig om det finns någon stor risk för kraftigt höjda energipriser eller brist på energi i det här landet. Ingen enskild bedömare är ens i närheten av sådana teorier över huvud taget. Tvärtom har de flesta energiföretag just nu väldiga bekymmer med att priset på energi bara går nedåt. Vi vet från flera håll att man är bekymrad. Bolag som tidigare kunde leverera jättestora överskott till sina ägare kan inte göra det på samma sätt i dag. Det vet vi också från flera olika håll.

Sanningen när det gäller att bygga ny kärnkraft är att det inte någonstans, i varje fall inte i Europa – jag känner inte till hur det är i hela världen – finns ett enda exempel där man har byggt ny kärnkraft utan att ha varit tvungen att ha ganska stor statlig subvention.

När det gäller att bevara den gamla kärnkraften är den ett av de kanske billigaste energislagen, som dessutom kan framställas i våra gamla kärnkraftverk. Och det är ett känt faktum att i princip alla regeringar därför har tagit ut avgifter på kärnkraften, men man har gjort det också på vattenkraften i form av högre hyror på fastigheter. Man har velat se till att just de bolagen inte har någon fördel av att ha väldigt låga kostnader. Men vi har den nordiska marknaden och det sätt på vilket priser sätts där, vilket innebär att energipriset motsvaras av det högsta budet för dagen. Det måste vi försöka hantera på något lämpligt sätt.

Jag tror inte att man kommer att lägga ned kärnkraftverk i framtiden av något annat skäl än att de blir just gamla. Hur fort det kommer att gå är jag inte människa att bedöma. Men det finns de som bedömer att det kommer att ta 20 år; andra säger att man kommer att göra det inom en tioårsperiod. Jag kan inte det och ska därför inte gå in i den diskussionen.

Man ska dock inte komma och påstå att det skulle finnas någon risk för att vi kommer att lida brist på energi i Sverige. Något sådant finns inte. Ett exempel är att Barsebäcks kärnkraftverk snart har ersatts med en kraftig utbyggnad av vindkraft i Skåne, eller elområde 1 som det heter.

Anf. 44 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Tack, Börje Vestlund!

Sverige har i dag ett stort överskott av el, tack vare att vi har haft en kraftig utbyggnad inom certifikatsystemet. Och det gäller inte bara vindkraft. Certifikatsystemet är teknikneutralt. Det är huvudsakligen biomassa, bioenergi och vindkraft.

Vi vill utöka detta just eftersom vi ser framför oss att en del av de äldsta reaktorerna ska fasas ut. Frågan har alltid varit ifall det kommer att bli 2018, 2020 eller 2022. Frågan har alltså inte varit om utan snarare när. Reaktorerna är gamla, och vi har väldigt låga elpriser i dag. Och enligt alla bedömare kommer framtida elpriser att fortsätta att vara låga, om man tittar på de närmaste fyra fem sex åren.

Vi föreslår en utökning med fem terawattimmar just därför att vi vill försäkra oss om att vi kommer att ha fortsatt överskott. Det gör vi i kombination med att också föreslå en förlängning av effektreserven så att vi klarar att ha den effekten, så att vi alltid har tillgång till el – också under de kallaste vinterdagarna, även om de inte inträffar ofta nu för tiden.

Vi har också startat en energikommission för att lösa de långsiktiga utmaningarna. Även om vi de närmaste åren kommer att ha en ganska gynnsam situation, precis som Börje Vestlund säger, kommer de stora och nyare kärnkraftverken förr eller senare att fasas ut, av ekonomiska och säkerhetsmässiga skäl.

I dag gör Vattenfall bedömningen att övriga fem reaktorer som de är ägare till eller delägare i kommer att vara i systemet till framåt 2040. Jag har ingen anledning att göra någon annan bedömning men kan konstatera att vi behöver komma fram till vad vi ska göra när också dessa ska ersättas. Vi ska kunna garantera hushållen och vår industri att vi alltid har tillgång till energi och alltid tillgång till el, till konkurrenskraftiga priser. Det är det som är politikens uppgift.

Den uppgiften har inte skötts särskilt bra. Jag kan inte säga att det är den enes eller den andres fel. Jag kan konstatera att energipolitiken i landet under de senaste 40 åren har präglats av frågan om ja eller nej till kärnkraft. Och vi har haft råd med det. Vi har haft råd med det eftersom vi har haft en vattenkraft som har levererat trygg och säker el, förnybar sådan. Ungefär 40, 45, 50 procent av elen har kommit därifrån. Så kommer det att vara också i framtiden. Det är en välsignelse för landet att vi har tillgång till det energislaget. Det andra har kommit huvudsakligen från kärnkraften.

Vi har haft råd att käbbla eftersom det har varit på det sättet. Men nu har vi kommit till den punkt då reaktorerna håller på att bli gamla. Och nej, det är inte politiska beslut. Även om politiska beslut naturligtvis påverkar handlar det framför allt om att energipriserna är låga, inte bara i Sverige utan över hela Europa.

Större delen av den europeiska marknaden präglas i dag av rekordlåga elpriser. Det sätter naturligtvis press på bolagen. Inte bara i Sverige utan i en rad länder stänger man nu ned gamla enheter, oavsett sort egentligen, eftersom de inte är affärsmässigt lönsamma. Så är det även i Sverige.

Regeringen har inte beslutat att Vattenfall inte ska gå vidare med sina undersökningar. Vattenfall har tagit ett självständigt beslut, just utifrån de marknadsmässiga och affärsmässiga grunder som jag talade om.

Politiken, över alla partigränser, har nu ett stort ansvar för att inom ramen för Energikommissionen sätta sig ned och ta fram långsiktiga förutsättningar så att vi får investeringar i kraftslag i Sverige.

Anf. 45 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Herr talman! När det gäller Vattenfalls avbrutna analysarbete, som statsrådet talade om sist, kan man fråga sig hur pass självständigt det är när regeringen i budgetpropositionen trycker på och framför uppfattningen

att Vattenfall just ska avbryta analysarbetet. Jag skulle vilja hävda att det inte är särskilt självständigt utan bolaget har fått en tydlig signal från ägarna.

Det är olyckligt att det återkommande i debatten talas mycket om energi och inte effekt, om hur mycket energi som tillförs med ambitionshöjningar i elcertifikatssystemet. Det hjälper inte eftersom man inte kommer att få ut effekten för att kunna ersätta de två reaktorer som faller ur systemet. Det krävs lika mycket vindkraft som vi har i dag och tre gånger så mycket därtill för att kunna ersätta det i kraftbalansen och säkerställa att vi har samma marginal de timmarna när det är som svårast vintertid.

Ledamoten Börje Vestlund hävdade i debatten tidigare att det inte finns någon risk för effektbrist och att det inte är någon som hävdar det i sammanhanget. Det framstår som märkligt när till exempel Svenska kraftnät i remissvaret inför punktskattefrågorna skriver att en enkel analys grundad på denna indikerar att en stängning av Oskarshamn 1 och 2 och Ringhals 1 och 2 markant skulle öka risken för effektbrist i södra Sverige.

Nu har det enligt svaret aviserats att de två yngre reaktorerna i sammanhanget har en betydligt kortare driftstid. För de två äldre har det inte aviserats någonting, men de löper samma risk att inte vara kvar. Jag kan bara återigen beklaga det. Det är ytterst olyckligt att man inte beaktar de energipolitiska effekterna av den ekonomiska politik man för och vilka konsekvenser det får för Sverige och den svenska industrin.

Vi kommer framöver att hamna i en situation där man riskerar att hamna i effektbrist och det därmed kanske inte alltid finns el i eluttagen. Det kan jag bara beklaga.

Anf. 46 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Till det sista Mattias Bäckström Johansson sa kan jag bara säga följande. Jag tror att det är väldigt svårt för någon regering i ett land där kärnkraftsfrågan har varit så inflammerad som den har varit i Sverige i årtionden att blanda in alltför mycket ekonomisk politik i energifrågorna. Inte någon regering har klarat av att ta det till intäkt, åtminstone inte de senaste 20 åren.

Det är sant och riktigt som Svenska kraftnät säger. Det är klart att man kommer att få en effektbrist om man helt plötsligt stänger ned ett antal kärnreaktorer. Det är väl ingen tvekan om det. Det tror jag att vi alla här kan vara ganska överens om. Förutsättningen för detta är att man har andra energislag som man kan fortsätta att bygga ut.

Jag kan ibland bli lite förvånad. Man brukar säga att vi ska ta till vara forskningen, men tydligen kommer det inte att ske någonting inom energiområdet. Under mina åtta år i näringsutskottet har det hänt mycket på energiområdet. Det har varit så mycket intressant innovation och så mycket bra saker som hänt på området att jag är ganska säker på att det kommer att finnas nya tekniker som man kommer att ta fram.

Det gäller inte minst att använda de tekniker vi känner till i dag. Jag är ganska säker på att man kan göra detta med vattenkraft, solkraft och biomassa. Men man kan inte under den här mandatperioden vidta någon större åtgärd när det gäller kärnkraften. Det kommer inte att fungera. Då kan vi få brist på energi.

Anf. 47 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Fakta är följande: Vi har i dag ett elöverskott. Det överskottet exporterar vi. Vi kommer med de förutsättningar vi känner till att ha fortsatt elöverskott också under de år som Vattenfall indikerar för en eventuell stängning av Ringhals 1 och 2.

Regeringen föreslår dessutom att vi utökar med ytterligare fem terawattimmar inom ramen för certifikatsystemet. Vi gör det för att vi vill vara säkra på att vi alltid har tillgång till el. Vi gör det dessutom på ett sådant sätt att det inte pekar ut något kraftslag.

Sant är att man inte alltid kalla vinterdagar kan räkna med vindkraften som är väderberoende och som finns inom certifikatsystemet, och det blåser när det blåser. Men det stämmer inte att det är det enda som finns inom certifikatsystemet.

Hälften av elen som kommer från certifikatsystemet är från biomassa. Det är någonting vi har väldigt gott om i Sverige i form av mycket skog och stora landarealer. Det går att reglera på ett helt annat sätt via värmekraftverket och kombinerad el- och värmeproduktion, något som är väsentligt under vintrarna.

Herr talman! Detta är ingen oväntad händelse. Snarare har frågan handlat om när. Vi har kärnkraftsreaktorer som nu har varit i drift i 40 års tid och som alla har känt till kommer att fasas ut. Dock har vi inte haft någon lösning eftersom man har haft en tilltro till att någon kommer att bygga nya kärnkraftverk. Det har inte skett av marknadsmissiga skäl trots att riksdagen har tillåtit det.

Det är mot den bakgrunden viktigt att vi nu fullföljer arbetet inom Energikommissionen. Trots att vi har ett hyfsat läge de kommande åren gäller det att vi framåt 2050–2060 kan säkra el till våra hushåll och våra industrier.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2014/15:356 om kvinnors sysselsättning

Anf. 48 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Erik Ullenhag har frågat mig hur regeringens skattereformer och övriga reformer kan förväntas påverka kvinnors sysselsättningsgrad samt hur mycket jag bedömer att kvinnors sysselsättning som minst behöver öka fram till 2020 för att regeringens mål om EU:s lägsta arbetslöshet ska nås.

Sedan 2006 har betydande skattesänkningar genomförts av alliansregeringen i syfte att öka sysselsättningen. Men denna politik har inte haft avsedd effekt. Sysselsättningsgraden är ungefär lika hög i dag som 2007, och arbetslösheten har bitit sig fast på en hög nivå. En av regeringens främsta uppgifter är därför att sänka arbetslösheten genom att öka sysselsättningen. Regeringens mål är att antalet personer som arbetar och antalet arbetade timmar i ekonomin ska öka så att arbetslösheten blir lägst i EU år 2020. Fler människor ska ha ett jobb att gå till och färre ska vara deltidsarbetslösa. Målet är ambitiöst, och det krävs en betydande sysselsättningsökning inte bara bland kvinnor utan även bland män.

Både mäns och kvinnors kompetens och vilja att arbeta måste tas till vara. Arbetslösheten är ojämnt fördelad. Långtidsarbetslösheten är hög, framför allt bland personer med svag förankring på arbetsmarknaden. För att minska arbetslösheten är det viktigt att dessa personer snabbt kommer i arbete. För att åstadkomma detta krävs en ny politik och ett långsiktigt reformarbete. Det är nödvändigt att stimulera jobbtillväxten genom att skapa förutsättningar för fler och växande företag. Det behövs även en väl fungerande arbetsmarknads- och utbildningspolitik.

Regeringens strävan är att arbetsmarknaden ska vara jämställd. Män och kvinnor ska ha samma villkor. Arbetslösheten är i dag lika hög bland män som bland kvinnor. Men en betydligt större andel kvinnor än män arbetar deltid. Kvinnor deltar också i mindre utsträckning i arbetskraften. Att minska ofrivilligt deltidsarbete och att öka kvinnors arbetskraftsdeltagande är en viktig del i att skapa en mer jämställd arbetsmarknad.

De satsningar som regeringen föreslår inom välfärden kommer att bidra till ökade möjligheter för framför allt kvinnor att arbeta mer eller längre. En studie från Stockholms universitet visar exempelvis att hela 90 000 kvinnor i åldrarna 45–66 år minskat sin arbetstid eller lämnat sitt arbete på grund av anhörigomsorg. Regeringen satsar från och med 2016 till och med 2018 motsvarande 2 miljarder årligen på mer personal inom äldreomsorgen.

Det har skett en ökning av arbetsskador, inklusive psykisk ohälsa, under den senaste fyraårsperioden, främst i de kvinnodominerade sektorerna. För att kunna öka kvinnors sysselsättning måste dessa trender motverkas. Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2015 bland annat utökade resurser till Arbetsmiljöverket och en förstärkning av arbetslivsforskningen.

För att öka jämställdheten föreslås att ytterligare en månad av föräldrapenningen ska reserveras för vardera föräldern. Regeringen föreslår även att möjligheten för kommuner att bevilja vårdnadsbidrag avskaffas. Vårdnadsbidraget försvårar etableringen på arbetsmarknaden, framför allt för kvinnor med en svag ställning på arbetsmarknaden.

Sammantaget bedöms de reformer som regeringen föreslagit och aviserat bidra till en något högre sysselsättning och en något lägre arbetslöshet 2016. Reformarbetet för fler i arbete, lägre arbetslöshet och en mer jämställd arbetsmarknad fortsätter.

Anf. 49 ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Låt mig först understryka ett par saker där vi från Folkpartiets sida är överens med finansministern och regeringen. Det är bra som tas upp i interpellationssvaret att regeringen planerar att gå vidare med en tredje öronmärkt månad i föräldraförsäkringen. Det är det därför att vi vet att väldigt mycket av de ojämslidda strukturerna skapas just när barnen kommer.

Vi lever fortfarande i ett Sverige där om två människor blir mamma och pappa blir mamman mer mamma än vad pappan blir pappa när barnet kommer. Det gäller både det egna ansvaret för hem och barn och hela omgivningens reaktion. Då är den typen av reformer viktiga.

Det andra, där jag skulle vilja instämma med regeringen för att ändå visa att vi kan vara överens ibland, är att jag tror att det är klokt av

regeringen att gå vidare med att avskaffa vårdnadsbidraget. Jag tror inte att det är en jättefråga på det stora hela när det gäller kvinnors sysselsättningsgrad, men vi vet att vårdnadsbidraget har haft en instängande effekt framför allt för utrikes födda kvinnor i utsatta områden.

När jag går vidare till svaret i övrigt finns det däremot en del som är rätt häpnadsväckande i finansministerns svar. Finansministern säger att den politik alliansregeringen har bedrivit när det gäller sysselsättningen ”har inte haft avsedd effekt. Sysselsättningsgraden är ungefär lika hög i dag som 2007.”

Hur såg det ut 2014? Det är sant att arbetslösheten är ungefär lika hög som 2007, men finansministern verkar helt ha missat att vi har gått igenom en djup internationell lågkonjunktur och att vi har gått igenom en finanskris. Verkligheten 2014, när alliansregeringen lämnade över makten, var att vi har högst sysselsättning i hela Europa. Vi har högst arbetskraftsutbud i hela Europa. Vi har alltså störst andel människor som jobbar, och vi har flest människor som söker jobb. Det är en enorm framgång. Det vore klädsamt om Magdalena Andersson någon gång kunde ge kredit för att den politiken har fungerat.

Sedan har finansministern och regeringen rätt i att vi har ett kvarstående problem när det gäller arbetslösheten. Där måste vi vända på varje sten för att se till att fler människor som i dag står utan jobb och som söker jobb ska kunna få ett arbete.

Den problematik vi har med regeringen är att den sätter upp mål och säger: Vi ska ha lägst arbetslöshet i hela Europa om ett antal år. Sedan läser man de papper som kommer till riksdagen, till exempel budgetpropositionen nu. Vad är det för prognoser finansministern själv gör? Jo, att det inte kommer att hända någonting med den arbetslöshet som politiker kan påverka – jämviktsarbetslösheten – de närmaste åren. Den som sjönk under alliansregeringens tid kommer nu att ligga still.

Jag tycker också, herr talman, att det är lite häpnadsväckande att när det ställdes två konkreta frågor och finns ett skriftligt svar på riksdagens bord innehåller inte det något svar på de frågor som ställdes.

Den ena frågeställningen var: Vilken bedömning gör finansministern och regeringen av hur de skattereformer, det vill säga skattehöjningar, regeringen genomför kommer att påverka arbetslösheten?

Den andra fråga som jag hoppas att finansministern ska kunna besvara gäller vad som händer om man nu bryter ned målen. Ni säger att vi ska ha lägst arbetslöshet i hela Europa om några år. Vad behöver vi då nå när det gäller kvinnors sysselsättningsgrad? Den problematik vi har i Sverige är egentligen något positivt: Det har aldrig någonsin varit så stor andel kvinnor som jobbar som när alliansregeringen lämnade ifrån sig makten. Däremot är det lite svårare, jämfört med andra länder, att få upp ett arbetskraftsintagande snabbt. En del andra länder i Europa har världens bäst utbildade hemmafruar. Vi har en situation där både kvinnor och män finns på arbetsmarknaden.

Jag hoppas att finansministern i den fortsatta interpellationsdebatten kan besvara de två frågor som interpellationen rör, herr talman. Det finns mycket som står i interpellationssvaret som kan vara rätt och riktigt. Det finns ett par saker som till och med är bra, som jag sa. Men det vore bra att få svar på de frågor som jag faktiskt har ställt.

Anf. 50 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Jag är glad över att vi kan ha en jämställdhetsdiskussion, så jag är glad över att denna interpellation kom till stånd. Det var bra – tack, Erik Ullenhag!

Det är också bra att Erik Ullenhag nu, när man har släppt bojan från allianspartierna, kan erkänna att vårdnadsbidraget hade en inlåsande effekt och att Folkpartiet också välkomnar en tredje månad som delas till den förälder som är hemma minst. Vi ser gemensamma punkter som vi kan samarbeta om, och det är mycket bra. Jag ser ofta Folkpartiet som det borgerliga parti som är det mest jämställda. Jag hoppas att vi kan se framtiden an med tillförsikt när det gäller detta och att samarbeta också om andra frågor.

När det gäller debatten i övrigt är jag även glad över den budget som vi nu har fått – en budget som till och med ska börja gälla. Vi fick ju tyvärr stryk av Moderaterna, Sverigedemokraterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centern i december. Vi hade redan då velat satsa på en budget som var mer jämställd – en budget där man satsade på att kvinnor ska ha möjlighet att ta de jobb som erbjuds och att kvinnor ska ha möjlighet att försörja sig på ett bättre sätt. Det röstades ned av de borgerliga partierna och Sverigedemokraterna.

Vi tappade alltså ett helt år av reformarbete. Nu kan vi ta igen lite grann och komma tillbaka med några av dessa reformer. Det är glädjande att jämställdhetsreformerna tas upp, bland annat stödet till ensamstående föräldrar. Det har missgynnat kvinnor att stödet till ensamstående föräldrar har varit så lågt. Kvinnor i allmänhet kommer att få en bättre situation med den nya budgeten, som nu äntligen kommer att gå igenom tack vare att decemberöverenskommelsen kom till stånd.

Det gäller bland annat barnomsorg på obekvämlig arbetstid. Jag har träffat många ensamstående föräldrar som har fått tacka nej till jobb på Konsum i Mariestad och andra ställen för att det är jobb på obekvämlig arbetstid och för att barnen inte ska behöva skickas runt till grannen den ena dagen, mormor den andra dagen, en god vän nästa dag och så vidare. Då är det viktigt med barnomsorg på obekvämlig arbetstid. Det är bara ett exempel där regeringen nu satsar och kommer att satsa framgent.

Jag är också glad över att Sveriges Kvinnolobby, alltså den gemensamma paraplyorganisation som kvinnoorganisationerna har, välkomnar den budget som nu är lagd. Man säger att det tas stora steg framåt på jämställdhetsfronten. Vi lever i ett ojämnt samhälle där kvinnor tar en alltför stor del av ansvaret i hemmet och där männen ofta förväntas ta en större del av arbetslivet. De förväntas jobba övertid även när barnen är små, och de förväntas också tjäna mer. Det blir på något sätt självuppfyllande.

Jag har egentligen mer att säga, men jag återkommer i mitt nästa inlägg.

Anf. 51 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag uppskattar att Folkpartiet håller med regeringen om behovet både av att avskaffa vårdnadsbidraget och att införa en tredje pappamånad. Det är välkommet att det finns flera partier i riksdagen som ser hur viktigt det är att öka möjligheterna för jämställt föräldraskap i

Sverige. Det är bra för männen i Sverige, det är bra för kvinnorna i Sverige och det är bra för barnen i Sverige.

När man tittar på effekterna av politiken kan man inte bara titta på den ena sidan; man måste också titta den andra sidan. Man kan inte bara titta på vilken effekt skatter har, utan man måste också titta på den samlade effekten av skatteuttaget och vad man använder skattepengarna till.

Här gör regeringen viktiga satsningar i budgeten för att få upp sysselsättningen. Det är framför allt tre områden som vi jobbar med. Det första är en mer aktiv näringspolitik – att stödja svenska företag bland annat med regionala exportrådgivare och möjlighet för små företag i hela landet att få stöd med export men också ökad närvaro vad gäller exportstöd ute på nya marknader i världen. Det handlar också om en närmare samverkan mellan politiken, näringslivet och akademien.

Det andra området är viktiga investeringar för framtiden, där vi redan nu vill öka järnvägsunderhållet för att bättre sköta vår järnväg. Det är viktigt för alla som pendlar till jobbet och därmed för sysselsättningen. Det är också viktigt för de företag som exporterar varor för att de ska kunna få fram varorna. Men det ger också jobb här och nu, för det är ganska arbetsintensivt med järnvägsunderhåll.

Därutöver vill regeringen se till att vi får igång bostadsbyggandet. Det ger jobb här och nu, men det ger också möjlighet för människor att flytta dit jobben och utbildningarna finns. Det gäller inte minst ungdomar. Många ungdomar möter problem med att kunna hitta sin första bostad och få möjlighet att flytta hemifrån.

Det tredje är att hjälpa till med kompetens. Många företag säger i dag att de har svårt att hitta rätt kompetens. Det är viktigt att vi har en bättre fungerande matchning på arbetsmarknaden, men det handlar också om att hjälpa grupper som i dag har lite svårare att komma in på arbetsmarknaden och att ge dem bättre stöd. Det handlar inte minst om ungdomar. Vi ser att bland ungdomar som inte har gymnasieutbildning är arbetslösheten uppmot 40 procent. Det är viktigt att ungdomar inte går arbetslösa månad ut och månad in utan att de får det stöd som behövs för att de ska kunna komma i arbete. Där är utbildningskontraktet ett sätt där vi från regeringens sida vill att alla ungdomar i Sverige ska kunna mötas där de är och få hjälp med att klara av sin gymnasieutbildning, gärna kombinerad med utbildning eller praktik.

Den samlade bedömningen är att de skatteförändringar men även de åtgärder som regeringen genomför kommer att höja sysselsättningen och sänka arbetslösheten.

Vad gäller kvinnor specifikt handlar det, förutom det som gäller vårdnadsbidraget och en tredje pappamånad, inte minst om de satsningar vi gör på äldreomsorgen. Vi vet nämligen att en väl fungerande äldreomsorg är viktig bland annat för att kvinnor i min ålder ska kunna arbeta heltid.

Naturligtvis är också de utbildningsåtgärder vi gör centrala. Det handlar om ökade möjligheter att läsa vidare i komvux och yrkesvux i vuxen ålder, och vi vet att det är en högre andel kvinnor än män som brukar genomgå den typen av utbildning.

Anf. 52 ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Först till Monica Green, som beskriver det som att nu kan det äntligen hända något: Ja, titta vad som hände under åtta år! Det är 200 000 fler kvinnor som jobbar heltid efter åtta år med alliansregeringen. Vi har aldrig varit i en situation där så många kvinnor har som genomsnittlig norm att faktiskt jobba heltid. Det är ett fantastiskt genombrott! Det är ju först när man får makt över den egna ekonomin fullt ut som man fullt ut också får makt över sin vardag, och det är en av de stora jämställdhetsutmaningarna.

Beskriv det därför inte som att nu ska det äntligen hända något! Erkänn någon gång, både finansministern och Monica Green! Ni kan väl ändå se att vi har den högsta sysselsättningsgraden i hela Europa, och en stor andel av de nya jobben växte fram genom att kvinnor fick jobb. Det är en jätteframgång, en feministisk framgång som också byggs av en arbetslinje där det lönar sig bättre att arbeta, där vi konsekvent har försökt skapa ett samhälle där människor ska ha möjlighet att gå upp till heltid.

Jag ser att Monica Green skakar på huvudet. Hon får gärna gå upp och ifrågasätta dessa siffror och berätta om någon annan gång i historien då fler kvinnor i Sverige har haft ett jobb att gå till och då fler kvinnor i Sverige har jobbat heltid än 2014 när alliansregeringen lämnade makten. Berätta gärna det, Monica Green, så kan vi kolla de siffrorna efteråt, om du nu ska skaka på huvudet.

Magdalena Andersson har otroligt svårt att besvara min fråga som gällde på vilket sätt de skatteförändringar som regeringen föreslår kommer att påverka kvinnor. Sedan pratar Magdalena Andersson om allt annat, och så nämns det i en bisats att jo, i politiken finns en del skatteförändringar. Vad är det för skatteförändringar? Jo, det är massiva skattehöjningar på jobb och företagande, och det är en försämring genom en halvering av RUT-avdraget. Detta riskerar att slå direkt mot kvinnor med svag ställning på arbetsmarknaden, och frågan till finansministern handlade om vilken bedömning finansministern gör av dessa skattereformer.

Den andra frågeställningen blir lite bekymmersam, eftersom regeringens riktigt stora flaggskepp är att säga att vi ska ha den lägsta arbetslösheten i hela Europa. Okej. Vi vet inte riktigt hur. Vi vet inte riktigt när. Vi vet bara att i finansministerns egna bedömningar händer det inte speciellt mycket med arbetslösheten de närmaste åren. Det vet vi.

En konkret fråga till finansministern lyder: Om ni nu ska ha det här målet, har ni då något delmål till exempel vad gäller kvinnors sysselsättning? Hur mycket behöver kvinnors sysselsättning öka för att detta mål ska nås?

Det ligger ju i finansministerns och regeringens mål att man ska nå en minskad arbetslöshet och inte som ni gjorde förr, genom att förtidspensionera bort kvinnor från arbetsmarknaden. Nu är tanken att det ska vara fler arbetade timmar, men ni har inte så där jättelång tid på er.

När ni inte ens kan svara på frågor om den typen av nedbrytbara mål får man tyvärr känslan av att ni redan har gett upp om ert eget arbetslöshetsmål, och det är djupt bekymmersamt.

Den här interpellationen skrevs kring den internationella kvinnodagen, herr talman, då vi tänkte att vi skulle ha denna jämställdhetsdebatt. Vi har båda två haft svårt att få till stånd ett tillfälle att träffas i kammaren, så det är inte enbart finansministerns fel utan lika mycket mitt.

Nu har det skett andra saker som ur jämställdhetssynpunkt är djupt bekymmersamma. Om Monica Green beskriver en vilja att se till att kvinnor och män ska ha lika möjligheter, varför går då finansministern och regeringen fram med en budget där man drar in på karriärtjänster för lärarna, en av de reformer som verkligen kan spela roll för att utjämna löneskillnader? I valrörelsen gick man hela tiden fram och lovade mer till lärarlöner. Jag hörde aldrig att man skulle avskaffa karriärtjänster för lärare. Jag kanske lyssnade dåligt, men det var nog väldigt få av Sveriges lärare och de kvinnor som jobbar i ett yrke där man har väldigt svårt att göra lönekarriär som hörde det.

Jag får vara lite tråkig, herr talman, och i grunden upprepa mina två frågor till finansministern: Vad ger de skatteförändringar som finansministern förbereder och föreslår för effekter på kvinnors sysselsättning? Vad har finansministern och regeringen för plan när det gäller kvinnors sysselsättning för att nå målet om Europas lägsta arbetslöshet?

Anf. 53 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Jag måste påpeka att man inte ska blanda äpplen och päron. Det är lite trist att behöva rätta, men det blir så jobbigt när folk bara sveper iväg och säger att nu är det fler som arbetar – utan att ta till sig det faktum att vi blivit en halv miljon människor fler i det här landet.

När det blir en halv miljon människor fler i ett land, då jobbar också fler. Jag menar, det är faktiskt fler som jobbar i Spanien än i Sverige, men arbetslösheten är högre där. I länder med många människor jobbar många människor. Jag tror att Erik Ullenhag innerst inne vet det. Och när vi blir en halv miljon fler, då kan man inte räkna huvuden som Erik Ullenhag gör i det ena skedet och sedan plocka ut vissa siffror som passar bäst. Det är inte sjyst.

Sveriges Kvinnolobby välkomnar den här budgeten. Äntligen finns det ljusglimtar, säger de. Men det är fortfarande inget jämställt samhälle, och det behövs fortfarande fler saker. Det skriver jag under på. Samhället är inte jämställt, och vi behöver gemensamt och med gemensamma krafter flytta fram positionerna.

Det jag bland annat välkomnar är att det satsas på fler lärare och fler pedagoger, att det görs satsningar på äldreomsorgen och förlossningsvården och att det över huvud taget satsas på dem som har det svårast. Oftast är det kvinnorna som har burit det stora lasset, och det är de som har fått ta stryk under krisåren. Det är kvinnor som inte bara har fått dubbelarbete utan trippelarbete. Det saknas människor i den gemensamma sektorn sedan de borgerliga åren, om man räknar per invånare.

Anf. 54 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag tänkte ställa några frågor till Erik Ullenhag med anledning av hans senaste inlägg i den här debatten. Han pekar på att den förra regeringen genomförde så kallade reformer som innebar att arbetskraftsutbudet ökade kraftigt.

Det stämmer att 70 000 personer har blivit utförsäkrade från sjukförsäkringen. Det innebär att de per definition ska stå till arbetsmarknadens förfogande. Då har arbetskraftsutbudet ökat. Frågan är:

Har de blivit friska? Har de fått högre inkomst? Innebär det att de arbetar? Nej, det är inte med sanningen överensstämmande.

En av de viktigaste frågorna för Erik Ullenhag verkar vara att man ska kunna köpa RUT-tjänster och få avdrag för 50 000 kronor per år och individ. Min fråga till Erik Ullenhag är: Hur stor är efterfrågan på att köpa RUT-tjänster för mer än 25 000 kronor per år? Jag förstår att det finns de som gärna har en egen person i hemmet och betalar för heltid och gärna vill få avdrag för den lönen. Men det är ytterst få. Det är en marginell grupp som i dag köper RUT-tjänster för över 25 000 kronor per år. Men jag förstår att Erik Ullenhag tillhör dem som vill värna om denna grupp.

När det gäller den arbetsmarknadspolitik som den förra regeringen genomförde, där man flyttade in personer i fas 3 och lade dem i någon sorts förvaringslåda, kan man inte säga att det har bidragit till att människor nu står närmare arbetsmarknaden, inte heller det faktum att man i dag kan se hur sjukskrivningstakten har ökat. Det påbörjades redan förra året och fortsätter att öka. Den grupp där takten ökar är unga kvinnor, där den psykiska ohälsan ökar.

Just nu är det Erik Ullenhags budget som gäller, och därför måste man dra slutsatsen att det är dessa effekter vi får av er politik.

Anf. 55 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! När man lyssnar på Erik Ullenhag får man lätt intrycket att han är mycket nöjd med sakernas tillstånd. Det är däremot inte jag. Det är bra att det råder ett högt arbetskraftsutbud och högt arbetskraftsdeltagande bland kvinnor i Sverige, men jag är ändå inte nöjd. Jag anser att det finns många områden vi behöver jobba med för att fler kvinnor ska få en mer jämlik lön och att färre kvinnor ska tvingas vara ofrivilligt deltidsarbetslösa eller helt arbetslösa.

Det finns en rad satsningar i budgeten som har påverkan på kvinnor och kvinnors möjligheter att arbeta. Jag tog upp två förra gången, men Erik Ullenhag ställde frågan igen – och jag svarar igen. I regeringen finns tre områden som vi jobbar särskilt mycket med för att få ned arbetslösheten och få upp sysselsättningen. Det är en mer aktiv näringspolitik, ökade investeringar och mer aktiv kompetens- och arbetsmarknadspolitik. Det är de tre områden vi jobbar med för att få upp sysselsättningen, sänka arbetslösheten och öka antalet arbetade timmar i ekonomin.

Några saker som regeringen därutöver satsar på som har särskilt stor betydelse för kvinnor är naturligtvis utbildningssatsningar. Vi vet att fler kvinnor går en utbildning mitt i livet. Också den utbyggnad vi gör av den högre utbildningen kommer naturligtvis att påverka kvinnor i större utsträckning eftersom fler kvinnor går en högre utbildning.

Därutöver finns de satsningar regeringen gör på äldreomsorgen. De kommer naturligtvis att påverka kvinnors möjligheter att arbeta heltid. Kvinnor går i dag ned i arbetstid för att ta hand om nära anhöriga äldre. Det handlar om många människor.

Därutöver gör regeringen viktiga satsningar på kvinnor i budgetförslaget. Förlossningsvården har nämnts tidigare. Även den särskilda satsningen vi gör på kvinnojourer betyder naturligtvis mycket för kvinnorna i Sverige.

Regeringen skriver tydligt i budgeten att vi kommer att satsa 3 miljarder på årsnivå på löne- och kompetensutveckling för lärarna. Det

framkommer tydligt i budgetpropositionen. Det är naturligtvis en betydligt mer omfattande satsning än de karriärtjänster som den tidigare regeringen föreslog. Jag hoppas att vi kommer att få stöd från Folkpartiet för tremiljarderssatsningen.

Precis som Eva-Lena Jansson tog upp är det inte fråga om en halvering av hela RUT-avdraget utan en halvering av taket i RUT-avdraget. Det berör en liten andel av dem som använder RUT-avdraget. Om man använder avdraget som det främsta argumentet för att regeringen är kvinnofientlig har man tunt med argument, Erik Ullenhag.

Anf. 56 ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Jag sa inte att den här regeringen är kvinnofientlig. Däremot tror jag att den oförmåga att prioritera jobben som den här regeringen står för kommer att riskera att bli en feministisk backlash på arbetsmarknaden.

Monica Green säger att jag räknar antal människor. Det har blivit fler i Sverige. Nej, Monica Green, det gjorde jag inte. Jag sade att Sverige har högst sysselsättningsgrad i hela Europa. Sverige har aldrig tidigare varit i en situation där över 50 procent av de kvinnor som bor i Sverige jobbar heltid. Det hände under alliansregeringen.

Är det samma sak som att vi lever i den bästa av världar? Nej. Vi har mycket stora utmaningar framför oss. Vi måste fortsätta att arbeta för att se till att det ska löna sig att arbeta för både kvinnor och män. Vi ska komma till rätta med ojämsställda löner. Där gör nog finansministern och jag olika analyser. Min analys är att en huvudförklaring till att kvinnor tjänar 3,6 miljoner mindre än män över ett yrkesliv är att fler kvinnor än män utbildar sig till yrken där utbildning inte lönar sig. Det är ett stort problem. Det är psykologer, bibliotekarier och socionomer. Till unga kvinnor som väljer de yrkena sänder vi signalerna att de inte ska satsa på de yrkena.

Det är där förstelärarreformen kommer in. Den innebär att duktiga lärare, lärare som anstränger sig, lärare som har erfarenhet, ska få lite högre lön. På det viset får de möjlighet att göra lönekarriär.

Det är riktigt som Magdalena Andersson säger att det finns skrivningar om att någon gång i framtiden ska regeringen på något sätt höja lärarlönerna. Men det enda som kommer att märkas i verkligheten framöver är att vi blir av med ett antal tusen förstelärare. Det är vad som sker just nu.

Det är riktigt att regeringen säger att man satsar mer på äldreomsorg. Ja, men det finansieras genom massiva neddragningar på demenslyft, måltidslyft och ledarskapsutbildning inom äldreomsorg. Ledarskap spelar en stor roll för att färre människor ska hamna i sjukskrivning.

Allra sist, herr talman, hoppas jag att finansministern inte instämmer i beskrivningen av problemen med sjukskrivningar som vi hörde alldeles nyss. Det finns stora problem med sjukskrivningar. Det är de problemen vi ska angripa.

Anf. 57 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Monica Green kan inte svara på frågorna, men det kan jag göra.

När det gäller sjukskrivningstalen är det viktigt att se vad som har hänt i ett samhälle där pressen på dem som jobbar i den gemensamma sektorn har ökat när neddragningarna har blivit fler under de senaste åtta åren. När det blir färre personer tar många kvinnor det ansvar som det gemensamma inte har gjort. De går ned i arbetstid till deltid, eller de betalar med ohälsa därför att de blir sjuka av att det är för få människor på jobbet och för få människor som kan ta hand om föräldrarna. Därför sliter de för hårt och går sönder.

Att prioritera jobbpolitik innebär inte att det skapas fler jobb genom att göra människor fattiga. Det har aldrig skapats jobb genom att göra människor fattiga. Då skulle det finnas massor av jobb i många av utvecklingsländerna där det finns hög arbetslöshet och stor fattigdom.

Det handlar om att utbilda människor. I dag saknas inom barnomsorgen i Stockholm massor av förskollärare. Det finns nästan bara barnskötare. Det handlar om en prioritering av den tidigare majoriteten, det vill säga den tidigare regeringen. Antalet platser på högskolan har dragits ned så att fler inte har kunnat utbildas.

Erik Ullenhag säger sig värna om flera av de yrken där kvinnor jobbar. Min fråga till Erik Ullenhag blir retorisk, herr talman, eftersom han inte kan svara: Finns det fler yrken där Folkpartiet vill få in kollektivavtal? Enligt min uppfattning är det en sak för parterna. Annars kan man välja att lägga sig i alla typer av lönesättningar.

Jag tycker att det är viktigt att prioritera och säkerställa en väl fungerande gemensam sektor. Då kan människor känna sig trygga när de går till jobbet.

Anf. 58 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Det är helt rätt, Erik Ullenhag, att du inte sa kvinnofientlig. Det är bra eftersom det här är en feministisk regering. Jag tror faktiskt att Erik Ullenhag också är entusiastisk över att vi har en feministisk regering i Sverige. Även om du inte delar uppfattning om alla våra verktyg delar vi ändå en del verktyg, bland annat avskaffat vårdnadsbidrag och en tredje pappamånad. Det gläder mig stort.

Det gläder mig också att Erik Ullenhag bryr sig om kvinnolöner. Det är en viktig fråga. Det är orimligt att kvinnor tjänar mindre än män bara för att de föds till kvinnor. Därför tycker vi också att en satsning på lärarna är mycket angelägen. Vi kommer inte att avskaffa karriärtjänsterna, men vi har ett annat förslag framåt än just det Folkpartiet har. 3 miljarder kommer vi att lägga på årsbasis för att höja statusen för läraryrket. Jag hoppas att vi får med oss Folkpartiet i detta.

Det är mycket oroväckande hur mängden sjukskrivningar ökar, inte minst bland unga kvinnor. Det är de psykiska diagnoserna för unga kvinnor som ökar. Det är en mycket oroande utveckling i samhället. Man undrar vart samhället är på väg när en ökande andel unga kvinnor mår så psykiskt dåligt att de tvingas sjukskriva sig. Här är det viktigt att vi tittar närmare på de bakomliggande orsakerna. Det är därför som regeringen vill anslå ökade resurser för arbetslivsforskning och för fler arbetsmiljöinspektioner.

Det är viktigt att vi kan hitta rätt metoder för att åtgärda problemen. Att sänka sjukskrivningstalen är svårt. Sjukskrivningstalen har ökat under en period. Det började under alliansregeringen och har fortsatt. Jag hoppas att

vi tillsammans kan arbeta för att sänka sjukskrivningstalen, inte minst att de unga kvinnorna i Sverige ska må bättre.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2014/15:381 om marginalskatten

Anf. 59 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Anette Åkesson har frågat mig om jag delar den allmänna åsikten att alltför höga marginalskatter är skadliga för Sverige och om jag inte gör det varför. Om jag delar denna uppfattning undrar Anette Åkesson om jag avser att säkerställa att de redan höga svenska marginalskatterna, som enligt henne är skadliga för samhällsekonomin, inte ökar ännu mer.

Jag kan börja med att notera att det under de två föregående mandatperioderna inte hände någonting med den högsta marginalskatten. Detta trots de massiva skattesänkningar som genomfördes.

På grund av den tidigare regeringens många ofinansierade skattesänkningar har vi nu ett stort budgetunderskott. Angelägna satsningar och framtidsinvesteringar måste därför finansieras med bland annat höjda skatter. Högre skatter för personer med relativt hög inkomst ger både god fördelningsprofil och nödvändiga skatteintäkter.

Det är missvisande att bedöma politiken utifrån enskilda finansieringsåtgärder. Man måste även se till vad pengarna används till. Det finns många faktorer som avgör hur mycket människor arbetar, och möjligheten att arbeta är en mycket viktig sådan.

För att få fler i arbete och för att få dem som arbetar att orka arbeta längre måste vi satsa på utbildning, arbetsmiljö och förebyggande av arbetsrelaterad ohälsa. Satsningar på exempelvis högre kvalitet och ökad bemanning inom äldreomsorgen kommer att leda till att fler inom äldreomsorgen orkar och vill stanna kvar längre i arbete och dessutom till att färre kvinnor behöver gå ned i arbetstid för att ta hand om sina äldre anhöriga.

Slutligen är Anette Åkessons påstående att 29 procent av inkomsttagarna i dag betalar statlig inkomstskatt felaktigt. År 2015 beräknas 14 procent av inkomsttagarna betala statlig inkomstskatt, vilket således är i enlighet med intentionen i 1990–1991 års skattereform.

Anf. 60 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka finansministern för svaret. Jag vill även beklaga att jag var otydlig. De siffror jag använde rörde andelen heltidsanställda som i dag betalar statlig skatt, alltså 29 procent av svenskarna.

Ser man enbart till Stockholm är det till och med varannan heltidsarbetande som även betalar statlig skatt, men det är sagt inom parentes.

Det viktiga i sammanhanget är väl ändå att Socialdemokraterna och Magdalena Andersson inför valet i höstas lovade att inte höja skatten för vanliga inkomsttagare. Men nu blir det 1 miljon fler som får höjd skatt – ännu ett i raden av S brutna vallöften.

Finansministern svarar inte direkt, men jag utgår från att även hon vet att marginalskatterna redan är för höga och skadliga för Sverige. Tyvärr prioriterar den svaga socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen att långsiktigt skada Sverige ännu mer genom att till och med höja marginalskatten ytterligare för att kortsiktigt köpa väljarstöd.

Herr talman! Socialdemokraterna har styrt Sverige under en stor del av det senaste seklet. Ser vi tillbaka på de två senaste stora skattereformerna, den 1981 respektive den 1990–1991, ser vi att de har gemensamt bland annat att marginalskatterna sänktes med det uttalade syftet att uppmuntra till arbete. Det var klokt.

De flesta partier i riksdagen är väl medvetna om att det antal arbetade timmar som uppstår när fler arbetar och när de som arbetar arbetar mer respektive längre är nödvändigt för att åtminstone delvis klara av den långsiktiga finansieringen av välfärden.

Under Alliansens tid har breda reformer under samlingsbegreppet arbetslinjen syftat till att öka antalet arbetade timmar. Så har också skett.

Marginalskatten, alltså skatten på den sista intjänade hundralappen, är i dag 57 procent. Rent praktiskt betalar man enbart kommunalskatt upp till ca 35 000 kronor, som är den nedre brytpunkten. På inkomst därutöver tillkommer 20 procent statlig skatt tills man når den övre brytpunkten, då ytterligare 5 procent läggs på.

Sänkt marginalskatt innebär att det lönar sig mer att arbeta men också att det lönar sig att utbilda sig. Därmed bidrar en sänkt marginalskatt till ökad produktivitet, något som ofta nämns i samband med strategier för att klara välfärdens finansiering. Dessutom stimuleras entreprenörskap.

Sett till marginalskatten har utvecklingen tyvärr legat konstant de senaste åren. Det beror dock inte främst på Alliansen utan på att de dåvarande oppositionspartierna S, MP, V och SD hösten 2013 stoppade förslaget att höja den nedre brytpunkten för statlig skatt.

Internationellt sett når vi i Sverige brytpunkten för att betala statlig skatt vid relativt låga nivåer. Visst, 35 000 är inte en låg lön, men det är inte en lönesumma som bara ett fåtal tjänar. Om vi jämför med till exempel Finland ser vi att deras brytpunkt för när man börjar betala statlig skatt ligger vid 75 000. I Norge ligger den vid 77 000.

Jobbskatteavdragen var inte ofinansierade. Underskott i budgeten drivs av utgiftssidan. Under konjunkurläget som rådde i anslutning till finanskrisen drev Alliansen i linje med alla rekommendationer en expansiv politik. I S skuggbudget var utgiftsläget för övrigt på ungefär samma nivå.

Jag undrar: Anser Magdalena Andersson att det var fel att driva en expansiv budgetpolitik för att trigga ekonomin?

Jag undrar också: Vad har egentligen hänt med Socialdemokraterna? Var är det långsiktiga ansvarstagandet?

Anf. 61 MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr talman! Finansministerns parti kallar sig Arbetarepartiet Socialdemokraterna, och mitt parti Moderaterna kallar sig det nya arbetarpartiet. Vi vill alltså båda förknippas med en strävan efter att alla ska ha ett jobb att gå till. Jag får väl förutsätta att det båda våra partier vill skapa är riktiga jobb som leder till varaktig anställning och trygghet för människor. Men kanske har jag fel.

Moderaterna har, tillsammans med vännerna i Alliansen, försökt att hela tiden göra det lättare för företagare att skapa fler jobb genom att sänka kostnaderna för att anställa – särskilt från grupper som har svårare att etablera sig och stanna kvar på arbetsmarknaden, såsom unga och äldre – och genom att underlätta att svarta jobb blir vita, för att nämna några exempel.

De reformer som Arbetarepartiet Socialdemokraterna går fram med, med buller och bång och svikna löften, har alla det gemensamt att de vill ta pengar från dem som skapar riktiga jobb och från dem som jobbar på riktiga jobb, och – i bästa fall – stoppa in i åtgärder som skapar tillfällig sysselsättning men inga långsiktiga lösningar.

Jag säger ”i bästa fall” eftersom det finns risk att de pengar man räknar med att stoppa in i olika projekt och åtgärder inte finns kvar i framtiden. När man gör det dyrare att anställa är det nämligen färre som kan anställa, och när det lönar sig mindre att arbeta är det färre som arbetar det där lilla extra. Då blir det också mindre skatteintäkter till staten.

Det bekymrar mig att finansministern inte tänker på dessa mer långsiktiga effekter, för det är klart att det spelar roll när tiotusentals vanliga löntagare ska gå från en skatt på runt 30 procent till en på över 50 procent på marginalen och när över 1 miljon löntagare får betydligt högre marginalskatter. Det var det regeringen föreslog i sin höstbudget.

Det är när man har nått den gränsen som man kanske överväger att sluta tidigare om dagarna i stället för att jobba de där extra timmarna. Den som skaffar sig en längre utbildning i Sverige kanske väljer att efter examen flytta utomlands eftersom det då inte lönar sig lika mycket att arbeta här. Sådana beteenden, som lockas fram av höjda marginalskatter, får genomslag i den offentliga ekonomin. När det är miljoner människor som gör sådana kalkyler spelar det stor roll för den välfärd som vi klarar av att leverera.

Herr talman! I stället för att stimulera drivkrafterna för arbete och möjligheterna för företagare att skapa jobb kommer regeringen nu med förslag på förslag som slår stenhårt mot jobben. ROT, RUT, höjda arbetsgivaravgifter – listan kan göras lång.

Man bör rimligen inte dömas efter vad man kallar sig utan efter sina gärningar. Det är rätt magstarkt att kalla sig arbetareparti när man systematiskt bekämpar arbeten och dem som skapar dem.

Finansministern säger i sitt svar att högre skatter för personer med relativt hög inkomst ger nödvändiga skatteintäkter. Därför skulle jag vilja fråga finansministern: Hur långt gäller det?

Ponera att vi skulle ha en marginalskatt på 99 procent. Om vi höjer den till 100 procent, är det fortfarande så att det ger större skatteintäkter? Ser inte finansministern en risk att människor i stället väljer att inte jobba?

Anf. 62 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Jag ska börja med att beskriva skillnaden mellan Arbetarepartiet Socialdemokraterna och det så kallade arbetarpartiet.

Nya moderaterna försöker påstå sig vara ett arbetarparti, men i själva verket är det precis tvärtom.

Ett socialdemokratiskt arbetareparti ställer upp för arbetarna, för sjysta villkor, för att arbetsmarknadens parter ska ha lika villkor och kunna förhandla sinsemellan och för att inte göra det svårare för

fackföreningsrörelsen eller bakbinda den på olika sätt, som den gamla regeringen gjorde.

Det är väldigt stor skillnad mellan att säga att man ska ha sjysta villkor, kollektivavtalsenliga villkor, och bra jobb för dem som jobbar och att bara säga: Nej, ni ska ta vilka jobb som helst. Ni ska helst gå in i en lönespiral nedåt.

Det är väl detta det innebär när man låser in folk i åtgärder, som den gamla regeringen gjorde. Jag träffade människor i går som nu har hopp om att vi ska fasa ut fas 3, för de blev inlåsta. De fick inte ens gå en starta-egget-kurs för att de var inlåsta i fas 3. Snacka om inlåsningsseffekt!

Jag blir förvånad när moderater här säger att personal inom äldreomsorgen inte gör riktiga jobb och att lärare och specialpedagoger och alla de satsningar vi nu gör på de riktiga jobben inom välfärden inte är några riktiga jobb. Jag blir besviken och ledsen när jag hör sådant.

Jag förstår varför det finns människor som blir trötta på Moderaterna när det finns moderater som slänger ur sig sådant och raljerar över hårt arbetande undersköterskor och hårt arbetande lärare som har fått fler och fler elever att ta hand om. Men man bara slänger ur sig att det inte är några riktiga jobb.

Jag skulle vilja kommentera en sak till, nämligen det här med skatt. Skatt handlar ju om att man fördelar mellan människor. De som har det bra har förmånen att få vara med och betala lite mer till en gemensam välfärd som alla har nytta av. Men man fördelar också till sig själv beroende på vilken ålder man är i. Under den tid då jag själv inte har några barn kan jag vara med och betala lite mer, men under den tid då jag har barn får jag tillbaka väldigt mycket. Jag får en bra barnomsorg, förhoppningsvis. Jag får barnomsorg på obekvämt arbetstid om jag behöver det. Jag får en bra start för mina barn i skolan och så vidare. När barnen sedan har blivit större kan man vara med och betala lite mer till den gemensamma välfärden. När man sedan blir äldre får man ut lite mer igen.

Det är alltså både en fördelning mellan människor och mellan de olika åldrarna i livet. Jag tycker att skatt är ett väldigt bra system. Det har byggt Sverige starkt och har tjänat Sverige väl. Det är det som har gjort att Sverige under lång tid har haft högt arbetskraftsdeltagande bland kvinnor, till exempel. En stark välfärd är viktig för både män och kvinnor, och det förutsätter också att man har människor som är villiga att betala skatt. Därför tycker jag att vi behöver ha en skatt där man har förmånen att få betala lite mer om man har den möjligheten, alltså om man tjänar lite mer.

Anf. 63 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! I går besökte jag klass 6 A på Västra Engelbrektskolan i Örebro. De hade engelska på förmiddagen, och sedan hade de samhällskunskap och diskuterade regeringens och riksdagens uppgifter. Man diskuterade vad det där med skatt egentligen är för något. Vad är det man använder skatt till, och vad händer om man inte betalar skatt? De kom snabbt fram till att om man inte betalar skatt får man betala allt själv – allt det där som vi bara tar för givet när vi bor i Sverige: skolan, sjukvården, välfärden och allt annat som vi finansierar via skattsedel. Det är något som många tar för givet, och det är naturligtvis för att vi har det gemensamt. Det handlar om en omfördelning.

Jag kan ta ett praktiskt exempel på hur omfördelningen kan variera beroende på var man bor i Sverige. En 19-åring som bryter foten i Stockholms läns landsting, som är fortsatt alliansstyrt, får betala 650 kronor mer än om det hade varit i Örebro läns landsting. Varför då? Jo, man har bestämt sig för att använda skatteintäkterna på ett sådant sätt att de som är 19, 20 eller 21 år, som fortfarande pluggar och därför har låg inkomst, ska ha sänkt avgift. Det handlar alltså om hur man använder skatten.

Sänka-skatten-partiet är en riktigare benämning på Moderaterna. Jag tror att det var en tidigare moderat partiledare, Ulf Adelson, som sa att det sitter i generna att man ska sänka skatten.

Jag vill påminna Anette Åkesson om vallöften. Jag har för mig att det fanns ett ganska känt moderat vallöfte om att ta bort värnskatten. Man hade åtta år på sig. Vi har fortfarande värnskatten kvar, och vi tycker att den är bra.

Det är klart att det finns marginaleffekter, men är det ett alternativ att flytta utomlands? Vart ska man då flytta? Om man inte behöver betala skatt behöver man förmodligen betala de här avgifterna. Frågan är då om man vill betala 15 000 kronor, som barnomsorgen i vissa länder kan kosta, för att man inte tar det via skattsedeln. Frågan är vilka människor som Maria Malmer Stenergard känner som inte vill jobba för att man betalar skatt. De människor jag möter, även om de jobbar lite och även pensionärer, tycker att det är viktigt att betala skatt, för det går till det gemensamma och man får ut någonting tillsammans. Precis som Monica Green sa bidrar det till att stärka samhället.

Jag känner få om ens några – det kanske finns någon vars namn jag inte känner till – som skulle sluta jobba för att man får betala skatt.

Anf. 64 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag trodde att den här debatten först och främst handlade om marginalskatten. Sedan kommer ledamoten Monica Green och pratar om allt annat, vilket förvånar mig, och talar om vad Moderaterna står för i stället för att tala om den politik som hennes eget parti vill föra.

När vi ändå är inne på frågan om arbetaren vill jag fråga Monica Green: Vad har Socialdemokraterna gjort för arbetaren de senaste 20 åren? Du står och talar om för oss vilka jobb vi anser är riktiga och inte. Vi anser att alla jobb är viktiga. Alla som stiger upp varje morgon och går till ett arbete är hjältar i det här landet.

Det vi har gjort under alliansregeringen är att sänka skatten för vanliga löntagare. Vanliga löntagare har fått minst en månadslön mer i plånboken. Det Socialdemokraterna vill göra, om jag ska tala om för Monica Green vad hennes parti har gjort de senaste åren, är att göra det mindre lönsamt att jobba. Ni vill ju höja bidragen så att det inte ska bli lönsamt att jobba.

Vi tror på ett samhälle där folk väljer att arbeta, och det ska vara värt att gå och arbeta också. När det gäller marginalskatten är det vedertaget att om den höjs väljer man att arbeta färre timmar på den sist tjänade hundralappen. Så blir det, för då slår man hellre ut det. Om man sänker marginalskatten är det klart att antalet arbetade timmar kommer att öka. Det säger flera undersökningar.

Detta är inga konstigheter. Men jag förstår inte varför socialdemokratin i princip har gått ifrån sina grundläggande värderingar. Det är ju arbete som välståndet i Sverige byggs på.

Då är vi överens om det. Det är bra.

Anf. 65 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Anette Åkesson verkar vara intresserad av skattereformen 1990–1991. Det är intressant. Det har ju skett ganska många avsteg från den sedan den infördes. Jag undrar: Vad är det Anette Åkesson tycker är särskilt intressant? Är det återinförd arvs- och gåvoskatt, återinförd fastighetsskatt eller återinförd förmögenhetsskatt som Anette Åkesson tycker verkar mest intressant från skattereformen 1990–1991?

Jag tycker att man ska vara ärlig och säga att skatter självklart påverkar ekonomins funktionssätt. Men det är också viktigt att komma ihåg att vad man använder skatterna till även påverkar ekonomins funktionssätt. Det är inte så att samhällen som har mycket låga skatter har en bättre fungerande ekonomi eller högre sysselsättning än länder som har lite höga skatter.

Det handlar om att utforma skattesystemet på ett väl avvägt sätt och sedan använda de skatteintäkter man får på ett väl avvägt sätt. På så sätt kan samhällen som har höga skatter också ha hög sysselsättning och låg arbetslöshet samt en god välfärd. Där finns goda exempel från inte minst de nordiska länderna, som mer och mer har kommit att bli föredöme för många länder i världen just när det gäller att kombinera god välfärd med hög sysselsättning, men det gör man naturligtvis också när man tar ut skatt.

Sedan gäller det marginalskatt och högre utbildning. Jag tycker att det är värt att påpeka att under alliansregeringens tid sänkte man inte marginalskatten. Trots att man hade åtta år på sig att göra detta valde man att inte göra det. Det är intressant att påpeka givet den fascination som i dagsläget finns för just marginalskatterna.

Däremot minskade man möjligheterna för ungdomar att gå en högre utbildning. Ungdomars möjlighet att gå på universitet minskade under alliansregeringens tid.

Det verkar inte vara så att det finns några marginalskatter som hindrar ungdomar från att vilja gå en högre utbildning. Det är en större andel ungdomar än någonsin som väljer en högre utbildning. Men tyvärr stoppas de av alliansregeringens prioriteringar. Därför är det bra att den här regeringen väljer att bygga ut den högre utbildningen.

Precis som Monica Green reagerade jag väldigt mycket när Maria Malmer Stenergard sa att vi nu inte satsar på riktiga jobb. Jag undrar vilken signal det sänder till alla människor som arbetar inom äldreomsorgen och på våra skolor. Det regeringen gör nu är att satsa resurser för att det ska kunna anställas fler i äldreomsorgen. Då står moderater i riksdagens talarstol och säger: Det är inte riktiga jobb.

Tänk på alla de kvinnor som går upp tidigt på morgnarna för att åka till äldreboendet eller hem till en äldre pensionär för att hjälpa till med morgonrutinerna! De jobbar kvällar, helger och nätter för att ta hand om våra gamla. Då står Maria Malmer Stenergard och säger: Detta är inte riktiga jobb. Likadant är det med alla lärare. Vi vill nu att fler lärare ska kunna anställas, fler lärare och specialpedagoger. Då säger man: Detta handlar inte om riktiga jobb.

Jag tycker inte att det är rätt signal att skicka till alla dem som arbetar. Regeringen satsar på riktiga jobb i äldreomsorgen och i skolorna.

Anf. 66 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! Eva-Lena Jansson! Det var faktiskt inget vallöfte från Moderaterna att ta bort värnskatten, även om många av oss och hela forskarvärlden hade tyckt att det hade varit bra för Sverige.

Till Magdalena Andersson måste jag säga att det mest intressanta med skattereformen från 1990–1991 är grundprinciperna om enkelhet och tydlighet samt att man där utgick från att man skulle minska de skadliga skatterna, däribland marginalskatten. Sedan har vi alla varit bra på att göra undantag från de principerna.

I en globaliserad värld där Sverige inte vill konkurrera med låga löner är det kunskap och utbildning som är och måste fortsätta att vara vår konkurrensfördel. Därför är det förvånande och rent av förskräckande att S och MP lägger fram förslag som innebär att den skatt som kan ses som skatt på utbildning, alltså marginalskatten, ökar från världsrekordnivå, 57 procent, till dryga 60 procent. Det kan jämföras med EU-genomsnittet, som är 38 procent.

Varför ska människor i Sverige arbeta den där extra timmen när man bara får ut en dryg tredjedel efter skatt? Varför ska man investera i utbildning? Varför ska man starta företag?

Bor man kvar i Sverige blir fritiden relativt sett mer attraktiv. Man nöjer sig med lite mindre lön och njuter av mer ledig tid. Man har mindre inkomst, så man konsumerar mindre. Det bidrar i sin tur till att ekonomin går sämre. Skatteintäkterna minskar när vi jobbar mindre och konsumerar mindre. Samtidigt har vi i Sverige valt att ha en stor offentlig sektor som är skattefinansierad. Hur ska den finansieras när skatteintäkterna minskar? Ska man fortsätta att höja skatterna? Det blir en ond cirkel.

Jag håller med finansministern om att det är angeläget att också se vad pengarna används till. Vi satsar på just utbildning, eftersom vi vet att en välutbildad befolkning är vår viktigaste konkurrensfördel i den globala konkurrensen. Det råder bred enighet inom forskningen om att höga marginalskatter är skadliga. Den senaste Långtidsutredningen pekade ut just den höga marginalskatten som skattesystemets allvarligaste problem. Och bland annat Finanspolitiska rådet har räknat på att skatteintäkterna minskar.

Jag får helt enkelt inte ihop hur Socialdemokraterna tänker. För ett tillväxtfientligt parti som Miljöpartiet kanske det inte är en så stor sak. Men den enda förklaringen är att man behöver budgetutrymme för satsningar som enligt den egna budgeten kommer att medföra en högre jämviktsarbetslöshet och ett ökat utanförskap. Ja, ni hör rätt. Man känner till detta. Men S och MP hoppas väl på att blanda väljarna så mycket att de inte uppmärksammar de nackdelar som följer. Det är alltså ren populism i kombination med att man nyttjar ohederlig retorik om att detta bara gynnar de rika. Det är ohederligt, eftersom det är så här: När de med lite högre inkomst jobbar mindre eller flyttar ut ur landet och skatteintäkterna för kommuner och landsting sjunker är det faktiskt de svaga som drabbas. Men S och MP drar nytta av det faktum att nackdelarna inte sker direkt och att sambandet därmed är otydligt.

Personligen tycker jag att det är tråkigt att vi har en svag regering som inte bara raserar reformer som bevisligen varit framgångsrika för Sverige utan till och med tar till åtgärder som den själv och forskningen vet är skadliga för landet. Jag tror och hoppas att man underskattar dem som bor och arbetar i Sverige och att frågan om höjd marginalskatt får den uppmärksamhet och den sakliga debatt den förtjänar.

Anf. 67 MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr talman! Jag ska försöka summera lite här. Jag menar att man från socialdemokratiskt regeringshåll gör det dyrare att anställa unga. Man gör det dyrare att anställa äldre. Man plockar bort ROT- och RUT-avdrag trots att man har påstått något annat i valrörelsen. Och man skapar mindre incitament för människor att jobba lite mer genom att höja marginalskatten.

Detta menar jag leder till färre riktiga jobb, och jag menar att det på sikt leder till att vi får in mindre pengar till statskassan. Då finns det inga pengar att stoppa in i äldreomsorg och i skola. Det är mitt resonemang.

Jag kan inte ha varit särskilt tydlig. Eller är det kanske så, herr talman, att Monica Green och finansministern väljer att medvetet missförstå mig? Det är självklart inte så att jag menar att lärare och anställda inom äldreomsorgen inte skulle ha riktiga jobb. Jag värnar deras jobb. Och jag värnar den välfärd som de producerar. Men det tycks som att den politik som regeringen levererar inte värnar den.

Anf. 68 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Man skulle kunna tro, i teorin, att Moderaterna har rätt för att de med sina teoretiska formler har räknat ut att folk kommer att jobba mer. I och med det skulle man kunna tro att arbetslösheten sjönk under den borgerliga tiden. Det låter nästan så. Borgarna står här och säger att de är jättenöjda.

I själva verket ökade arbetslösheten under den borgerliga regeringens tid. Ja, det var naturligtvis inte deras fel. Det var någon helt annans fel – absolut. Det kan inte ha med den regeringen att göra. Nej, nej, nej, de hade inget ansvar. Arbetslösheten ökade, men det var någon annans fel.

Jag vill också påpeka det faktum att det är ganska viktigt att ta reda på hur mycket man har kvar efter att man har betalat den där förhatliga skatten. Många moderater påstår här att folk kommer att sluta arbeta och flytta utomlands. Det är all möjlig skrämselfpropaganda om vad som händer om man får vara med och betala lite mer till välfärden. Men titta lite på hur mycket man har kvar efter skatt!

Jag tänker på de arbetare som vi har pratat om här och som vi ofta träffar. Det är butiksbiträden, hotell- och restauranganställda, undersköterskor och så vidare som tjänar 14 000–17 000 i månaden. De skulle vara glada om de fick så mycket över att leva på som de som ni värnar om får. Då skulle de verkligen vara nöjda. Så är det inte i dag. Vi har ett väldigt ojämnt samhälle, och klyftorna ökade under den borgerliga regeringens tid.

Sedan är det en spricka mellan moderaterna. Vi hör en moderat gå upp och säga: Vi tycker om alla jobb. En annan säger: Nej, ni satsar på fel typ av jobb. Vi gör egentligen reformer som ser till att undersköterskor, lärare

och alla de som behövs inom välfärden faktiskt blir fler. Deras antal har ju sjunkit per person i det här landet under den borgerliga regeringens tid.

Anf. 69 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Det blir en diskussion här i bänkarna – det hörde jag i alla fall när jag stod och höll mitt anförande – om huruvida det ska vara en skattedebatt eller inte och om vi ska diskutera alla typer av skatter.

Man hör diskussionen, som kommer in på vad som är riktiga jobb och vad som inte är riktiga jobb, om bidrag till företag innebär att det blir riktiga jobb eller om det vi säger att vi investerar i till exempel inom äldreomsorgen är riktiga jobb. Det är klart att det är en prioritering, och det är en politisk markering om hur man ser på saken.

För oss socialdemokrater handlar det inte om att ta in skatt bara för skattens skull utan om att kunna omfördela i ett samhälle. Av var och en efter förmåga, till var och en efter behov.

Det är viktigt att investera väldigt mycket pengar just nu i den skola där vi ser att många ungdomar har det svårt och tufft. Det kommer att bidra till att de lyckas i skolan. Vi vet att de ungar som inte lyckas i skolan och som går ut utan fullgod gymnasieutbildning riskerar att sitta hos Arbetsförmedlingen dagen efter att de har slutat skolan. Det vill inte vi.

Varenda unge måste kunna få stöd. Vi väljer att använda skatten till att investera i barnen, se till att det finns fler lärare och fritidspedagoger och ge dem som arbetar i äldreomsorgen stöd så att de slipper bli sjukskrivna på grund av sin arbetsmiljö. Det är så vi använder skatten. Vi tycker att det är en viktig investering.

Om vi investerar i utbildning får vi en utväxling. Det räcker inte med att ha ett stort arbetskraftsutbud, utan man måste också se till att de företag som söker personer får tag på dessa. Ofta krävs det väldigt bra utbildning. Det investerar vi i. Det är väl använda pengar.

Anf. 70 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag delar den uppfattningen.

Ni försöker utmåla det moderata partiet som om vi skulle vara emot välfärden, emot skatter, emot fler händer i vården eller emot fler lärare i skola och förskola. Det är vi inte, Eva-Lena Jansson.

Frågan är om det är marginalskatten som ska finansiera detta. Det tror jag inte. Om man skulle avskaffa den skulle folk jobba mer, och då skulle man få ungefär lika mycket pengar.

Det jag undrar är var Monica Green har befunnit sig de senaste åtta åren. Monica Green har med största sannolikhet befunnit sig här i riksdagen, herr talman. Det har undgått henne att det har funnits en finanskris ute i Europa, att det har funnits en kris i USA som började med Lehman Brothers-kraschen och att det även har funnits en kris i Sydamerika.

Trots det har Sverige stått starkt, och det beror på den alliansledda politiken.

Min fråga är återigen: Vad har sossarna, förlåt, Socialdemokraterna, gjort för arbetaren de senaste 20 åren? Jo, de har höjt skatten för vanliga arbetare, medan vi i alliansregeringen valde att sänka skatten så att alla kunde få ungefär en extra månadslön.

Hälften kvar är inte orimligt. Om vi har skatter på 50 procent, som tanken var från början, är det inte helt orimligt.

Frågan är: Vad har Socialdemokraterna för politik för att få ett starkt Sverige?
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.52 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

§ 11 (forts.) Svar på interpellation 2014/15:381 om marginalskatten

Anf. 71 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! I den här interpellationsdebatten diskuterar vi alltså de så kallade marginalskatterna, även om det i den tidigare diskussionen kanske framstod som att det handlade om någonting annat. Men det handlar om den procentsats i skatt som man betalar på den sista intjänade hundralappen. De flesta betalar i genomsnitt ungefär 25 procent i skatt, men om man har inkomster över drygt 35 000 kronor betalar man 50 procent i skatt på varje hundralapp över 35 000 kronor.

Detta är problematiskt. Det gör att man minskar drivkrafterna för att arbeta de extra timmarna. Regeringen lägger nu fram en vårproposition med förslag om ganska kraftiga höjningar av just marginalskatterna. Det handlar särskilt om det avtrappade jobbskatteavdraget som gör att vissa inkomstgrupper kommer att få upp till 80 procent i marginalskatt.

Om en läkare ska arbeta en timme extra – vi vet alla att sjukhus och läkarmottagningar, särskilt inom akutsjukvården, är hårt pressade – och man vill gärna att en läkare arbetar en timme mer än vad som regleras i anställningsavtalet. Om en läkare arbetar så att han eller hon tjänar 1 000 kronor extra så kommer den läkaren att bara få behålla 200 kronor.

Finansminister Magdalena Andersson försvarar detta med att säga att inte heller Alliansen sänkte marginalskatterna. Detta är en ny typ av konstig argumentation som Socialdemokraterna har börjat föra: Bara för att Alliansen inte gjorde på ett visst sätt kan vi försämra det ännu mer.

Man resonerar på liknande sätt kring överskottsmålet: Alliansen uppfyllde inte överskottsmålet, enligt finansministern, därför kan finansministern ta bort det.

Det är en väldigt märklig typ av argumentation. Dessutom är det fel. Alliansen sänkte faktiskt marginalskatterna. När Alliansen kom till makten 2006 började den höga marginalskatten på 50 procent, vilket slog mot inkomster över 26 000 kronor. Den gränsen höjde vi alltså till 35 000 kronor.

Men det är fortfarande 1 miljon inkomsttagare som betalar den höga statliga inkomstskatten. Det är inte de superrika i samhället, utan det är vanliga, hårt arbetande människor. Vi fick tidigare höra från min kollega Anette Åkesson att det i Stockholm handlar om att varannan person som jobbar heltid får betala den statliga inkomstskatten.

Detta gör att det blir mindre lönsamt att arbeta för dessa människor. Det blir mindre intressant att jobba den extra timmen. Om man tar fallet med läkare är det allvarligt. Det finns ju inte ett stort överskott av läkare som vill jobba den extra timmen för att operera patienter.

Socialdemokraterna försöker på något sätt att måla upp bilden av att det här är viktigt för att vi ska ha råd med välfärden. Men man satsar ju inte på välfärden, utan den absolut största delen av regeringens budget och de skattehöjningar som man tvingar igenom går till att höja bidragen och till arbetsmarknadspolitiska program för att göra det mindre lönsamt att arbeta och göra det mer lönsamt att inte arbeta.

Anf. 72 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Vi har olika uppfattningar. När man lyssnar på Moderaterna kan man tro att det stora problemet för svenska ungdomar, när de ska besluta sig för att välja en högre utbildning eller inte, är att det är för höga marginalskatter, att det är det som påverkar ungdomars val.

Jag konstaterar att det som är problemet för ungdomar som vill läsa på en högre utbildning är att det är väldigt många fler ungdomar som vill göra det än det finns platser. Fler ungdomar än någonsin vill gå en högre utbildning, även med dagens marginalskatter. Problemet är att rektorerna för universitetet säger att de aldrig tvingats att tacka nej till så många sökande.

Andelen ungdomar som får möjlighet att gå en högre utbildning minskade under Alliansens år vid makten. Det är det som är problemet med den högre utbildningen, inte ungdomarnas vilja utan att vi har haft en borgerlig regering som har prioriterat att sänka skatten framför att låta samma eller till och med en ökande andel ungdomar få möjlighet att läsa en högre utbildning. Ungdomar ser att det kommer att behövas en högre utbildning i den framtida ekonomin för att man ska stå sig stark på arbetsmarknaden.

Om högutbildade ungdomar flyttar utomlands för att vi har så höga marginalskatten är någonting som bland annat Långtidsutredningen har tittat på. Man har funnit att ungdomar som flyttar utomlands ofta kommer tillbaka till Sverige inom fem år. Det är inte så att vi ser en stor braindrain från Sverige. Tvärtom flyttar många högutbildade till Sverige. Då måste vi snabbt kunna ge möjlighet för dessa personer att komma in på arbetsmarknaden.

Regeringen har ju inget förslag om att ta bort jobbskatteavdragen. Däremot tycker vi att om man har 1 miljon i inkomst behöver man kanske inte ett jobbskatteavdrag för att få en drivkraft att jobba. Då tycker vi att det är rimligt att trappa av jobbskatteavdraget. De pengar som vi får in på det kommer vi att använda till angelägna åtgärder för att på andra sätt stödja en ökad sysselsättning. Det gäller till exempel möjligheten att arbeta heltid för kvinnor som har äldre släktingar. Många av dem har gått ned i arbetstid. En förbättrad äldreomsorg gör det inte bara möjligt för kvinnor

att jobba heltid inom äldreomsorgen, utan det ger också möjlighet för fler att jobba heltid i stället för ta hand om äldre anhöriga.

Anf. 73 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! Monica Green hävdade att skatteintäkterna inte hade ökat, men de har faktiskt ökat med ungefär 40 miljarder samtidigt som antalet jobb har ökat. Vi kommer att gå in mer på det i nästa debatt.

Det är självklart positivt om unga människor som flyttar utomlands kommer tillbaka, det håller jag med finansministern om. Sverige är mycket attraktivt, inte minst för barnfamiljer. Det vill vi alla säkert fortsätta att behålla.

Att S-MP-regeringen höjer den svenska rekordhöga marginalskatten är illa för Sverige. Man höjer den trots att man är väl medveten om att den är skadlig. En höjd marginalskatt minskar Sveriges konkurrenskraft och sannolikt även skatteintäkterna. Höjningen är ett tydligt steg till vänster. Och varför gör S-MP det? Ja, jag tycker inte att jag fått något svar som tyder på någon annan anledning än att man gör det för att finansiera kortsiktiga åtgärder som på längre sikt kommer att slå tillbaka mot svensk välfärd.

Det står i motsats till Alliansen som tog ansvar med fokus på arbetslinjen. Alliansen genomförde skattesänkningar som mest gynnade låg- och medelinkomsttagare och genomförde reformer som RUT, ROT, sänkta arbetsgivaravgifter för unga och äldre. Detta bidrog till att jobben ökade och sysselsättningsgraden blev den högsta inom EU, vilket i sin tur stärkte resurserna för välfärden. Vi kommer in på det i nästa debatt.

Alliansen försökte även höja den nedre brytpunkten så att 110 000 personer färre skulle komma över gränsen för att betala statlig skatt, det vill säga dessa 110 000 personer hade då haft 20 procents lägre marginalskatt. Det stoppades tyvärr av S, MP, V och SD.

Jag välkomnar att vi förstärkt diskuterar vad skattepengarna används till samt hur kvaliteten i skolan, sjukvården och äldreomsorgen kan stärkas. Då kan vi prata om att det inte finns något direkt samband mellan mer resurser och högre kvalitet. Men det får bli temat för en annan interpellation.

Jag vill tacka finansministern för debatten.

Anf. 74 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Jag håller med finansministern om att ungdomar inte väljer att utbilda sig utifrån hur höga marginalskatterna är. Jag tror inte heller att marginalskatterna har så stor inverkan på ifall unga människor flyttar från Sverige, precis som Långtidsutredningen slagit fast, även om jag tror att man nog ska ta en återkommande titt på just de frågorna eftersom vi blir alltmer globaliserade och människor blir allt mindre knutna till det land de föddes i.

Poängen är att när man väl har utbildat sig, när man väl har blivit till exempel läkare och jobbar som sådan i Sverige, vilka är då incitamenten, vilka är drivkrafterna för att jobba den där extra timmen? Det är där skon klämmer. Vi kan konstatera att det finns starkt vetenskapligt stöd för att om marginalskatterna är höga kommer människor inte att arbeta den extra timmen. Det är något som Socialdemokraterna har stått upp för långt innan Magdalena Andersson blev Socialdemokraternas ekonomisk-politiska

talesperson och sedermera finansminister. Det var en av grundpelarna i skatteöverenskommelsen i början av 90-talet.

Det som nu händer är att Magdalena Andersson vill vrida tillbaka klockan. Hon vill tillbaka till tiden på 80-talet då det bara var höjda bidrag och höjda skatter. Det förs inget resonemang om hur man ska hjälpa den privata sektorn. Den privata sektorn ska bara urholkas för att finansiera olika typer av bidragshöjningar och arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Magdalena Andersson vrider tillbaka klockan på ett sätt som kommer att skada svensk ekonomi, som kommer att göra att människor jobbar mindre och i större utsträckning blir bidragsberoende. Att hon är så ointresserad av att diskutera just marginalskattefrågan är om något ett tecken på det.

Anf. 75 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag noterar Fredrik Schultes intresse för skattereformen 1990–1991 och undrar om det är fler delar av skattereformen 1990–1991 än marginalskatteerna han inte gillar. Gillar Fredrik Schulte en fastighetsskatt, en förmögenhetsskatt, en arvs- och gåvoskatt, en enhetlig moms samt inga jobbskatteavdrag? Det var några andra saker som ingick i skattereformen 1990–1991. Jag ser fram emot Fredrik Schultes debatter om att förorda skattereformen 1990–1991.

Bara bidrag, säger Fredrik Schulte. Ja, vi höjer underhållsstödet för ensamstående föräldrar med 300 kronor i månaden. Bara bidrag! Ja, så kan det låta, men jag tror att för många ensamstående föräldrar som har svårt att få ekonomin att gå ihop är det ett mycket välkommet bidrag till hushållsekonomin.

För de barn som får lite större möjligheter att vara med på sommarlägret eller fritidsaktiviteten betyder det oerhört mycket. För Fredrik Schulte är det bara bidrag att barn som växer upp med ensamstående föräldrar ska få lite bättre möjligheter att delta i till exempel det sociala livet.

Det är en ganska klok politik i ett läge när vi har svag efterfrågan i ekonomin, för det är pengar som går till hushåll som verkligen kommer att konsumera. Bara bidrag!

Vi gör satsningar på äldreomsorgen, på dem som ska jobba i äldreomsorgen, att fler ska kunna jobba heltid. Bara bidrag!

Vi gör satsningar på lärare, på fler specialpedagoger och speciallärare i skolorna. Bara bidrag!

Det säger något om Moderaternas syn på välfärden.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2014/15:384 om strategier för större skatteintäkter

Anf. 76 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Anette Åkesson har frågat mig vilka skattereformer och/eller andra reformer på det finanspolitiska området jag som finansminister tänker ta initiativ till för att fler ska komma i arbete och därmed öka skatteintäkterna.

Låt mig inleda med att invända mot beskrivningen i frågan att sänkta skatter skulle leda till ökade skatteintäkter och därmed mer resurser till välfärden. Det bygger på ett antagande att skattesänkningarna skulle öka antalet arbetade timmar i befolkningen så pass mycket att skatteinkomsterna ökar trots de sänkta skattesatserna.

Det krävs mycket stora ökningar av antalet arbetade timmar för att det ska kunna åstadkommas, och enligt Finanspolitiska rådets bedömningar är ökningarna i den storleksordningen ytterst sällsynta. Det kan förstås ändå vara befogat att ibland sänka skatterna, men det bör inte ske med det vilseledande argumentet att det ökar resurserna till välfärden.

Anette Åkesson kommenterar sitt eget påstående att skattesänkningar leder till ökade skatteintäkter med att det låter för bra för att vara sant, och det är det. Om alliansregeringens skattesänkningar verkligen hade medfört ökade skatteintäkter skulle vi i dag inte ha haft det strukturella underskottet i de offentliga finanserna som vi nu har.

Alliansregeringens skattesänkningar har inte haft avsedd effekt. Sysselsättningsgraden är lika hög som 2007, och arbetslösheten har fastnat på en hög nivå. Därför återställer regeringen till exempel nivåerna för socialavgifterna för unga, som enligt många oberoende bedömare varit en ineffektiv åtgärd, och satsar i stället resurserna på mer effektiva och träffsäkra åtgärder. I detta är satsningar på arbetsmarknaden och framför allt utbildning centralt.

Regeringen har i propositionen *Vårändringsbudget för 2015* föreslagit riktade satsningar mot skolor med störst utmaningar. I budgetpropositionen för 2016 avser regeringen att återkomma med satsningar på höjda lärarlöner. För unga arbetslösa utan gymnasieutbildning vill regeringen införa ett utbildningskontrakt som gör det möjligt för unga arbetslösa att slutföra sin gymnasieutbildning. För unga arbetslösa med gymnasieutbildning inför regeringen traineejobb där individerna ges möjlighet att arbeta i välfärden samtidigt som de får relevant yrkesutbildning.

Regeringen inför även ett nytt och stadigvarande kunskapslyft som syftar till att ge fler vuxna möjlighet att ta del av vuxenutbildning som skapar vägar in i arbetslivet. Målsättningen är att stärka arbetskraftens kompetens, underlätta omställning och förbättra matchningen på arbetsmarknaden.

En väl fungerande arbetsmarknad är också beroende av en aktiv näringspolitik som bidrar till att inte minst små och medelstora företag ges möjlighet att växa. För att dessa företag ska hitta rätt kompetens är det viktigt med geografisk rörlighet. Det förutsätter i sin tur tillräckligt med bostäder och väl fungerande pendlingsmöjligheter. Regeringen har därför presenterat satsningar på investeringar i infrastruktur och bostäder.

Sammantaget är regeringens bedömning att satsningar för att höja utbildningsnivån, en förbättrad matchning på arbetsmarknaden, infrastrukturinvesteringar samt en aktiv näringspolitik kommer att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten.

Anf. 77 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! Inledningsvis vill jag tacka finansministern för svaret. Jag uppskattar att det är ett riktigt svar. Jag tycker S-MP-regeringen har ambitioner på rätt områden som utbildning, mindre företag, infrastruktur och bostadsbyggande även om jag inte anser att de är rätt förslag.

Dessutom lägger man resurser på sådant som redan testats men inte fungerat. Frågan är väl om förslagen genomförs. Vi ser påtagligt ofta att det S-MP lovar att göra inte blir verklighet.

Bakgrunden till den oro jag känner är att flera av de framgångsrika reformer som Alliansen genomförde nu raderas med den svaga socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen och dess budget, med stöd av Vänsterpartiet. I stället läggs förslag som slår mot jobb och företagande i form av höjda skatter på 27 miljarder. Satsningarna däremot kan räknas i miljoner.

Jag har vid ett tidigare tillfälle försökt tydliggöra skillnaden mellan miljon och miljard och har då tillämpat liknelsen med staplade tusenlappar. 1 miljon kronor motsvarar en decimeter tusenlappar medan 1 miljard motsvarar 100 meter hårt packade tusenlappar. Man höjer alltså skatter på jobb och företagande med en 2 700 meter stor höj med tusenlappar. Som jämförelse kan nämnas att Kebnekaises sydtopp, den högsta, senast mätte 2 100 meter. Satsningarna från S-MP är däremot i jämförelse endast dryga fem meter tusenlappar.

Höjda kostnader av den omfattningen påverkar självklart jobben negativt, och därmed kommer antalet arbetade timmar i Sverige att minska. Antalet arbetade timmar är ett av de viktigaste nyckeltalen vi har för att mäta resurser till välfärden.

Det är inte politiken som skapar jobb, det är näringslivet. Politikens uppgift är att se till att företag har goda förutsättningar att startas och utvecklas.

Det är komplext. Men det är samtidigt spännande politiska utmaningar på alla tre nivåer – nationell, regional och kommunal. Vi ansvarar för att unga är välutbildade, för att det finns fungerande infrastruktur för personer och gods, för att det finns tillgängliga bostäder av alla sorter och för att det finns trygg barn- respektive äldreomsorg och sjukvård för den som behöver. Men vi ansvarar även för att det finns försvar och polis, industrimark och för att tillståndsprocesser och rättssystem fungerar smidigt.

Det är exempel på politikens ansvar. Om vi sköter det är det näringslivets uppgift att se till att det skapas fler jobb i Sverige. Man kan även säga att vi samspelar. Och därför är det allvarligt när en part, i detta fall S-MP-regeringen, inte vill samarbeta utan tydligt delar ut den ena smockan efter den andra mot näringslivet.

Finansdepartementet har analyserat de långsiktiga sysselsättningseffekterna av regeringens vallöften, och mer än 80 000 jobb riskerar att försvinna med S-MP-V-budgeten. Vi kommer att få höjd arbetslöshet och fler människor i utanförskap.

Min fråga till Magdalena Andersson är: Vilka är S-MP:s alternativa strategier? S-MP måste ha andra förslag på reformer än de som har presenterats eftersom det uttalade målet är sänkt arbetslöshet, inte höjd. Vilka är essen i rockärmen? Och när kommer de att presenteras?

Anf. 78 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag tycker att Anette Åkesson ska jobba lite med matematiken. Man kan räkna på lite olika sätt, men jag tycker att de satsningar som vi gör på infrastruktur är bra också för näringslivet och att alla de utbildningsinsatser som vi gör också är bra för näringslivet. När

vi jobbar med klimatinvesteringar i kommunen kommer det också att ha betydelse för näringslivet. Man kan alltså räkna på olika sätt. Jag skulle nog räkna in betydligt fler satsningar i sådant som är bra för näringslivet, för övrigt inklusive en höjd a-kassa.

Vad har regeringen för ess i rockärmen? För att få upp sysselsättningen och få ned arbetslösheten arbetar vi särskilt aktivt inom tre områden. Det ena är mer aktiv näringspolitik med en närmare samverkan mellan näringslivet, akademien och det offentliga, bland annat i form av statsministerns innovationsråd.

Också på det lokala och regionala planet jobbar vi närmare varandra, bland annat genom den offentliga upphandlingen där man kan driva fram nya innovationer och få fram nya spännande produkter som sedan kan bli svenska exportsuccéer. Men det handlar också om att på olika sätt stödja små företag som vill jobba med export, kanske mot nya marknader nu när det går lite trögt i Europa.

Det andra området är investeringar. Vi behöver investera mer i infrastrukturen och i bostäder. Bostadsbristen, inte minst i våra tillväxtregioner, hindrar företagande och tillväxt. Men också infrastrukturen är ett problem för många företag i dag.

Det tredje området är kompetensen och arbetsmarknadspolitiken. Många företag säger i dag att de misslyckas med att hitta rätt kompetens trots att 400 000 människor är arbetslösa. Vi behöver helt enkelt stödja människor så att de kan få den utbildning som arbetsgivarna kräver i dag. Det är tre områden som är viktiga att jobba med.

Därutöver måste vi ha stabila statsfinanser i grunden. Därför betar vi nu steg för steg av de underskott som vi har ärvt i de offentliga finanserna efter de borgerliga åren.

Vi ska dock inte glömma att en väl fungerande välfärd också är central för att människor ska kunna arbeta och därmed också central för möjligheten att anställa och få upp sysselsättningen och få ned arbetslösheten. En väl fungerande barnomsorg har varit central för att öka kvinnors arbetskraftsutbud, men en väl fungerande äldreomsorg är också viktig för att få upp arbetskraftsutbudet, inte minst bland kvinnor, och lösgöra arbetskraft när det gäller de kvinnor som vill och kan jobba heltid även när äldre anhöriga behöver omvårdnad.

Samhället är en helhet. Och de satsningar som vi gör på välfärden är viktiga även för företagen. Det gäller för övrigt också a-kassan. Det är lätt att glömma bort att väl fungerande broar från de gamla jobben till de nya jobben underlättar strukturomvandling även för de privata företagen.

Anf. 79 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! Jag tycker som sagt att budgeten visar på bra satsningsområden. Men man gör många saker som man har försökt göra tidigare men inte har lyckats med. Jag tänker på 90-dagarsgarantier och 100-dagarsgarantier och på subventioner för bostadsbyggande som i princip handlar om att pengar går rakt in i byggbolagen, vilket kanske inte är negativt för dem men ändå.

Man skulle kunna tro att S-MP:s förslag endast slår direkt mot näringslivet, men i verkligheten slår de även mot anställda, pensionärer som jobbar och hushållen i allmänhet. Att ökad arbetslöshet leder till ökat utanförskap är tydligt, men därutöver slår exempelvis två av de av S brutna

vallöftena – höjd bensinskatt och försämrat ROT-avdrag – direkt mot de hushåll som nyttjar ROT-avdragen och har två bilar. De senare är för övrigt påtagligt ofta människor som bor på landsbygden. Dessa hushåll kommer att få ökade utgifter på minst 8 000 kronor per år. Det är relativt mycket pengar.

Som allianspolitiker har det varit frustrerande att vi inte på ett trovärdigt sätt har lyckats förmedla det faktum att sänkta skatter faktiskt har inneburit ökade skatteintäkter. Samtidigt spelade S ohederligt på detta i debatten, trots att de visste att det stämmer. Det låter helt enkelt för bra för att vara sant. Men det är sant. Justerat för inflation och befolkningsutveckling ökade skatteintäkterna under allianstiden med 40 miljarder kronor, inte hos staten men i offentlig sektor totalt. Dessutom lever 200 000 färre personer i utanförskap, och 350 000 nya jobb skapades, trots lågkonjunktur. Och sysselsättningsgraden är den högsta i EU.

I och med att konstruktionen med framför allt jobbskatteavdragen riktades mot att relativt gynna låg- och medelinkomsttagare mest, och att RUT och ROT omvandlade svarta jobb till vita samt att äldre och unga blev billigare att anställa lyckades Alliansen leverera riktigt goda resultat. Att svenskarna knappt har märkt av effekterna av finanskrisen är ytterligare ett bevis. Det bekräftar även när man ser till ökningen av inkomstklyftor som visserligen har skett sedan mitten av 90-talet. Men ökningen skedde under åren med socialdemokratiska regeringar. Under alliansregeringen har inkomstklyftorna legat stabilt. Men det är sammanhang som inte är lätta att förklara medan de är lätta att misstänkliggöra.

I Sverige är vi överens om att vi vill ha en relativt stor skattefinansierad offentlig sektor. Skatter behöver därför tas in, men det kan göras på olika sätt. Alliansens fokus låg på att minimera skatternas skadliga effekter, och vi minskade skatter på arbete och företagande.

Nu vilar ett tungt ansvar på framför allt socialdemokraterna. När S-MP nu föreslår sådant som man redan i förväg vet minskar sysselsättningen måste man rimligtvis komma med ytterligare reformer som motverkar de negativa effekterna. Och om man nu ser skattehöjningar på just arbete och företagande som bra, varför höjer man dem då inte ännu mer? Finns det någon gräns för hur höga skatterna kan bli?

Anf. 80 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Jag vill först tala lite kort om de tre ben som finansministern talade om.

För det första, vad har finansministern för stöd för att ett inrättande av ett näringslivsråd där hon själv och statsministern ska sitta i möten med företag skapar några jobb eller innovationer? Finns det någon utanför den socialdemokratiska riksdagsgruppen som tar den frågan på allvar över huvud taget, att det skulle få någon som helt bäring på någonting i jobbpolitiken?

För det andra är det jättebra att regeringen lägger fram investeringar på välfärdens kärna och på infrastrukturen. Den tidigare regeringen ökade satsningarna på infrastrukturen på ett sätt som inte har setts på 30 år. Det är bra att den socialdemokratiska regeringen fortsätter med det. Men merparten av de pengar som man spenderar i budgeten går till att öka

bidragen för dem som inte arbetar och till att öka arbetsmarknadspolitiska åtgärder som vetenskapligt bevisat inte har någon effekt.

För det tredje är det absolut självklart att vi måste ha kompetent arbetskraft som kan ta de jobb som uppstår i den kvalificerade delen av arbetsmarknaden om Sverige ska klara framtidens tillväxt. Då kan man fråga sig varför Socialdemokraterna väljer att ta bort den redan beslutade frågan om fler undervisningstimmar i matematik, varför man tar bort den redan beslutade frågan om tioårig grundskola eller varför man tar bort den redan beslutade frågan om att höja lärarlönerna för de absolut mest kompetenta och skickligaste lärarna.

Det hänger inte ihop. Det är bara tom retorik. Faktum kvarstår att Socialdemokraterna nu lägger fram en budget med rekordhöga skattehöjningar som vi inte har sett på flera decennier och som i huvudsak går till att rekordmässigt bygga ut bidragssystemen för dem som inte arbetar.

Om man ska diskutera frågan hur vi kan få mer resurser till välfärden lite mer seriöst är det ganska uppenbart att receptet höjda skatter inte är den universella vägen till att finansiera välfärden. Om det hade varit så hade inte Magdalena Andersson lagt fram en budget där hon höjer skatterna med ungefär 20 miljarder. Då hade Magdalena Andersson gått fram med en budget där hon höjer skatterna med kanske 100 miljarder eller 200 miljarder.

Varför gör inte Magdalena Andersson det? Jo, därför att hon innerst inne vet att höjda skatter kommer att slå mot företagande och den privata sektorn. Sedan kan jag ge Magdalena Andersson rätt i att vissa skattesänkningar har varit mer effektiva än andra. Man kan helt klart diskutera frågan om till exempel den nedsatta ungdomsarbetsgivaravgiften. Men att ta de pengarna och sedan använda dem för att massivt bygga ut bidragssystemen är inte rätt väg att gå.

Märkligt nog har regeringen slutat att räkna på sina reformer. Vad blir effekten av dem? Det gjorde till exempel den tidigare alliansregeringen konsekvent. Givet den kunskap vi har i nationalekonomi tittade vi på: Vad får våra olika åtgärder för effekt? Det vägrar Magdalena Andersson att göra. Hon säger i stället: Det är så svårt att räkna på. Sanningen är den att hon själv har gjort kalkylen och precis som andra aktörer konstaterat att det handlar om 10 000, 20 000, kanske 30 000 eller 40 000 färre arbetstillfällen. Det är därför hon mörkar det.

Det är jättepositivt att vi har ett debattklimat här i kammaren där alla utgår från att vi ska ha mer pengar till välfärden. Men ökade bidragssystem är inte välfärdens kärna. Det är vård, skola och omsorg. Det är dit pengarna ska gå.

Anf. 81 LEIF JAKOBSSON (S):

Herr talman! Jag begärde ordet när Anette Åkesson kommenterade den jättesatsning på bostadsbyggande som regeringen har aviserat. Jag förstår att det är gamla talepunkter från Odells tid som dammas av.

Jag skulle inför behandlingen vilja be er att titta på det på ett nyktert sätt. Det finns en ordentlig utvärdering gjord av Boverket. Den visar att när investeringsstödet kom till sjönk hyrorna i nyproducerade hyresbostäder under ett par år. När Odell avskaffade det steg hyrorna och nyproduk-

tionen halverades. Inte minst i dina trakter finns det många privata fastighetsägare som fått bra stöd under den tiden.

Säg inte att det går rakt ned i byggföretagens fickor. Eftersom det finns ett tak för hyran pressar man naturligtvis byggpriserna ordentligt. Det skulle vara bra om vi kunde ha en lite mer sansad diskussion om det. Med samma argumentation är det i så fall betydligt lättare att leda i bevis att till exempel ROT-avdragen är prisdrivande. Där finns det inget tak för arbetskostnader eller någonting annat. Vi får väl ändå försöka att ha samma begreppsapparat oavsett om det är ägda eller hyrda bostäder.

Därutöver är alla allmännyttiga företag i den lyckliga situationen att det har skett ett antal centrala upphandlingar med fasta priser för ganska många år framöver. Det gäller oavsett investeringsstödet. Där kommer absolut ingenting att kunna läcka till byggföretagen.

Men det var egentligen inte detta som var frågeställningen. Frågeställningen handlar om skatteintäkter och hur man får dem att bli fler. Det har i åtta år prövats om den bästa metoden är att kraftigt sänka skatterna. Det gjordes först genom att använda det utrymme som tidigare överskott gav och sedan fortsätta genom att låna pengar.

Vi är väl fortfarande kvar i valrörelsetalepunkterna när Anette Åkesson refererar till att det blir mer skattepengar. Det är klart. Om vi blir en halv miljon fler människor skapar tillväxten på det viset i sig naturligtvis fler skatteintäkter. Men det intressanta för att finansiera välfärden långsiktigt är inte bara hur många och vad. Det handlar framför allt om två saker, produktivitetens utvecklingen och bnp-tillväxten.

Det är bara att jämföra de två sakerna. Under de åtta åren fram till år 2006 med en socialdemokratisk regering steg bnp med 19,5 procent per capita. Vi drog ihop per man nästan 20 procent mer. Under de borgerliga åren sjönk bnp per capita med 0,1 procent, och produktivitetens utvecklingen var lika eländig under de åren. Det har varit en finanskris, absolut. Det är fullständigt självklart att det ger en dip i både bnp-kurvan och produktivitetens utvecklingskurvan. Men det förklarar inte helheten.

Det är de delarna vi måste koncentrera oss på. För att komma vidare behövs det investeringar, och det behövs utbildning för att människor ska kunna ta mer kvalificerade arbeten. Det måste innebära att vår bnp höjs. Det är på det sättet vi skapar resurser för välfärden.

Anf. 82 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Anette Åkesson sa att svenska folket inte har märkt att det har varit en finanskris. Det tror jag att alla de människor som är arbetslösa och under krisen har fastnat i långtidsarbetslöshet inte riktigt håller med om.

De har av den tidigare borgerliga regeringen blivit placerade i fas 3 där de nu sitter fast månad ut och månad in, år ut och år in, med minimala möjligheter att komma vidare. Själva idén bakom konstruktionen med fas 3 var att det skulle finnas minimala möjligheter till utbildning eller att komma vidare.

Av respekt för dem borde vi kunna enas om att det finns människor som har märkt av finanskrisen och kanske framför allt den borgerliga regeringens oförmåga att hantera de människor som blev arbetslösa och ge dem möjligheter att använda lågkonjunkturen till att till exempel kunna vidareutbilda sig.

Däremot är det positivt att även moderaterna i kammaren visar intresse för att vi ska investera i utbildning och kompetens. Där är jag lite förvånad över det stora motstånd som vårt förslag om utbildningskontrakt har mött hos Moderaterna.

Vi ser att ungdomar som inte har gymnasieutbildning i dag har en arbetslöshet på 40 procent. Det är uppenbart väldigt svårt för ungdomar att ta sig in på arbetsmarknaden i dag om de inte har gymnasieutbildning. Det kommer inte att bli lättare för de ungdomarna om 10, 20, 30 eller 40 år. De har ett helt långt arbetsliv framför sig. Det kommer inte att bli lättare om 20 år att hitta ett jobb om de inte har gymnasieutbildning.

Idén med utbildningskontraktet är att man ska möta ungdomar där de befinner sig och tydligt få en utbildningsplan för hur de ska kunna ta sig igenom gymnasiet och kunna kombinera det med arbete eller praktik. Ofta kan det handla om att de går på ett yrkesgymnasium, går en yrkesutbildning, och sedan kombinerar det med jobb eller praktik. Vad är det som är så fel med det?

Anf. 83 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! Vad gäller att produktiviteten och välfärdens långsiktiga finansiering är viktigt är det någonting som vi var inne på i marginalskattedebatten. Detta sagt angående Leif Jakobsson anförande. Vad gäller människor som har märkt av eller inte märkt av finanskrisen är det mycket i jämförelse med andra länder. Där har det märkts av väsentligt mycket mer än i Sverige.

Finansministern brukar fråga oss allianspolitiker varför vi inte genomförde fler skattesänkningar om de nu var så framgångsrika. Eftersom jobbskatteavdragen riktades mot låg- och medelinkomsttagare var det i praktiken kommunalskatten som minskades. Kommunsektorn ersattes av staten. Det betyder att det måste finnas utrymme i den statliga budgeten för jobbskatteavdragen. För 2015 rör det sig om ca 100 miljarder kronor. Det är dryga 10 miljarder mer än de allmänna bidragen till den kommunalekonomiska utjämningen.

Eftersom jobbskatteavdragen har motiverat människor att arbeta respektive att arbeta mer har de därutöver inneburit ökade skatteintäkter för kommuner och landsting men endast marginellt till staten. Staten har alltså med jobbskatteavdragen speedat skatteintäkterna till kommuner och landsting. Det är en genialisk konstruktion inte minst eftersom välfärdens utmaningar främst utgör utmaningar för kommuner och landsting. Vi antar att det är en av anledningarna till att inget parti talar om att ta bort dem.

Svaren från finansministern har tyvärr inte dämpat min oro eftersom de demografiska utmaningarna inte minskar. Vad som förs fram är tidigare testade metoder som uttalat ökar utanförskapet. Var är de nya fräscha förslagen? Om S-MP inte har dem hoppas jag att de låter de av Alliansen införda reformerna fortsätta leverera. Eller kan vi kanske till och med hoppas på att S-MP boostar kommuner och landsting med ett sjätte jobbskatteavdrag?

Jag tackar finansministern för debatten.

Anf. 84 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Jag tror att Leif Jakobsson från Socialdemokraterna slog någon form av rekord i faktafel här. Svensk ekonomi har alltså sedan 2007

vuxit med 2,5 procent i termer av bnp per capita. Leif Jakobsson har nog bara läst talepunkterna han har fått i mejlboxen från Sveavägen 68 och inte funderat över vad de faktiskt innebär. När finansministern har använt liknande siffror tidigare har man exkluderat 2007 och 2014. Sanningen är alltså att ekonomin har vuxit med 2,5 procent om vi räknar just det måttet.

Sverige har dessutom varit det land i hela västvärlden som i allra störst utsträckning har tagit emot asylsökande. Vi vet alla att det tar lång tid att etablera sig på arbetsmarknaden.

Om man tittar vidare på hur mycket ekonomin har vuxit som andel av sysselsatta människor är vi i särklass bäst i hela västvärlden. Vi kan jämföra oss med andra länder, herr talman. Det går inte riktigt att jämföra de senaste åtta åren med åtta år under slutet på 90-talet och början av 2000-talet eftersom vi har haft någonting som man brukar kalla för finanskrisen. Men om vi jämför oss med andra länder har vi till och med lyckats bättre de senaste åtta åren än vad vi gjorde dessförinnan, under de föregående åtta åren. Vi har den lägsta långtidsarbetslösheten i hela Europa. Vi har haft högst jobbskapande i hela västvärlden, dessutom med ganska stor marginal.

Den ökade arbetslösheten beror på att vi har försökt få tillbaka de många människor som Socialdemokraterna förtidspensionerade bort. Det är klart att det är omöjligt att förvänta sig att vi både ska klara det och problemen med finanskris.

Anf. 85 LEIF JAKOBSSON (S):

Herr talman! Man kan naturligtvis försöka fixa lite med siffror och annat, 2014 och mer. Men även om jag skulle köpa Fredrik Schultes resonemang är väl inte åtta år och 2,5 procents bnp-tillväxt någonting man kan vara nöjd med – tvärtom. Det är det som är grundproblemet.

Det beror på de här delarna: Det har skett för lite investeringar, framför allt privata sådana. Det har skett för lite i investeringar i utbildning så att människor skulle ha kunnat ta de jobb som har utannonserats. Svenskt Näringsliv uppger att vart femte jobb inte blir tillsatt. Det är därför vi inte klarar produktiviteten, och det är därför bnp per capita inte växer.

Sedan måste jag säga någonting när det gäller den koppling som Fredrik Schulte så tydligt gör till att vi har haft en hög flyktningtillströmning. Det har vi haft de senaste åren. Men det finns en parallell att titta på: Under Balkankrigen fick vi ungefär lika många flyktingar till Sverige. Då hade vi en arbetslöshet som låg under 2 procent. Vi hade en situation i början av 90-talet som var alldeles exceptionell, då det var nästan omöjligt att få arbetskraft och då alla var ute och försökte få tag i sådan.

Det handlar alltså inte om det, utan det handlar om ekonomins funktionssätt i stort huruvida man kan se till att människor får jobb och ser till att människor blir rustade för att ta de jobben oavsett om det kommer många eller få.

Anf. 86 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Efter åtta år med en borgerlig regering tycks de moderata riksdagsledamöterna vara otroligt nöjda och stolta över vad som har åstadkommit. Problemet är att arbetslösheten är högre än när man började. Långtidsarbetslösheten är högre. Ungdomsarbetslösheten är högre. Skolresultaten faller snabbare än i något jämförbart land. En mindre andel ungdomar får möjlighet att gå på högskolor och universitet. Revorna i välfärden är uppenbara för alla.

Det var också därför svenska folket ville att Sverige skulle få en ny inriktning och att vi skulle börja investera i det som bygger Sverige starkt för framtiden – investera för fler jobb och investera så att våra ungdomar får den utbildningsmöjlighet som de behöver för att klara sig på framtidens arbetsmarknad.

Anette Åkesson vill gärna att det ska vara så himla bra att man både kan äta kakan och ha den kvar – sänka skatten och få höjda skatteintäkter. Men bland andra Finanspolitiska rådet och Lars Calmfors har varit ute och sagt att det är viktigt att vara tydlig här: Om man vill sänka skatten är det viktigt att man också berättar att det kostar. Det tar resurser från välfärden, och det är ett ideologiskt val som man gör.

Där står Moderaterna och vi socialdemokrater på olika sidor. Vi har en annan bild av hur viktigt det är att man stöttar alla barn och ungdomar i hela Sverige så att de får det extra stödet. Alla ungdomar och barn, oavsett vilken bakgrund de har, ska kunna förverkliga sina drömmar och klara sig igenom skolan.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2014/15:385 om tryckerimomsen

Anf. 87 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Anette Åkesson har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att dels säkerställa rättssäkerheten i moms hanteringen, dels säkerställa att företag inte tvingas gå i konkurs till följd av Skatteverkets i frågan beskrivna hantering.

Skatteverket har i ett ställningstagande redogjort för sin uppfattning när det gäller moms vid framställning av tryckta produkter.

Ställningstagandet innebär att vissa tillhandahållanden av tryckerier som tidigare betraktats som tjänster i stället ska ses som varuleverans med följd att den lägre skattesatsen 6 procent är tillämplig. Tryckerierna har då vänt sig till Skatteverket för att få tillbaka den moms som de betalat in för mycket. I samband med att momsen har återbetalats har verket justerat avdragen för moms som gjorts av kunderna till tryckerierna.

För det fall staten återbetalar moms bör givetvis de kunder som betalat denna också kunna få tillbaka den. Det är emellertid en fråga mellan tryckerierna och deras kunder om tryckeriet ska betala tillbaka den moms kunden betalat för mycket.

Det är viktigt att komma ihåg att det är Skatteverkets och domstolarnas uppgift att tillämpa skattelagstiftningen och tolka praxis. Nu pågår flera tvister i domstolar mellan tryckerierna och deras kunder gällande återbetalning av den moms som tryckeriet fått tillbaka av staten. Jag följer givetvis utvecklingen i denna fråga.

Anf. 88 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka finansministern för svaret.

Detta var inte en självklar interpellation att ställa, av flera skäl. Tryckerimomsen är en oerhört komplicerad fråga, och jag ser inte heller hur man kan ta några politiska poäng från något håll. Det är helt enkelt en tragisk historia med nästan bara förlorare.

Jag valde ändå att skriva interpellationen när den första av de två senaste domarna kom. För att kort förklara vad frågan handlar om: År 2002 sänktes bokmomsen från 25 procent till 6 procent. Fram till en EU-dom 2010 hade Skatteverket uppfattat att tryckeriernas arbete åt sina kunder utgjorde tjänster, alltså 25 procent moms. Efter domen ändrades bedömningen till tjänst, alltså 6 procent. Fram till år 2008 hade Sverige en lucka i lagen genom att krav inte ställdes på att kunden skulle krediteras om moms återbetalades. Det nyttjades av många tryckerier genom att de begärde rättelse för den inbetalda högre momsen åren 2005–2007. Tryckerierna vet att man generellt inte tjänar pengar på moms, men man fick informationen att Skatteverket i sin tur inte kunde kräva deras kunder på några pengar. Det lät som ett riskfritt sätt att få in mer pengar utan att det drabbar någon annan än staten. Skatteverket började betala ut pengar till tryckerierna, men man bestämde även genom ett följdändringsbeslut att man skulle kräva in momsen från tryckeriernas kunder.

En vägledande dom i Högsta förvaltningsdomstolen gav Skatteverket rätt att kräva pengarna från tryckerikunderna om dessa inte kunde visa på att det är omöjligt eller orimligt svårt att få tillbaka pengarna från tryckerierna.

Kunderna hade gjort allt rätt och stod plötsligt i en situation där de skulle betala moms för andra gången. Kunderna tvingas nu i sin tur försöka få tillbaka pengarna från tryckerierna för att betala Skatteverket. Även om en del tryckerier betalar tillbaka eller förlikar sig med sina kunder är det många som inte gör det. Det är många rättsprocesser på gång. Det talas om tusentals, både i förvaltningsrätter och i tingsrätter.

Skatteverket beslutade i somras att bevilja anstånd under tiden, men alla tryckerikunder har inte möjlighet att ta kostnaderna eller risken att driva processer.

Självklart är det Skatteverkets och domstolarnas uppgift att tillämpa lagstiftningen och tolka praxis. Men i början av mars kom alltså en dom som ogillade tryckerikundens klagan. Domen överklagades och har av Svea hovrätt beviljats prövningstillstånd. Det är positivt eftersom då en högre instans kommer att ta ställning, inte minst eftersom det sedan interpellationen skrevs hunnit komma en andra dom som går åt motsatt håll.

Nackdelen är att det tar tid och att risken och kostnaderna för inblandade parter blir högre. Man kan säga att alla inblandade har gjort allting rätt, även om jag personligen inte riktigt håller med. Men det är väl just det som är det rättsosäkra i hela situationen.

Är det verkligen finansministerns åsikt att ingenting mer kan göras i nuläget, utöver att följa utvecklingen? Hur vill finansministern säkerställa att en liknande situation i skatthanteringen inte upprepas i andra branscher?

Anf. 89 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Det är en komplicerad fråga, precis som Anette Åkesson tar upp, och det finns många förlorare.

Risken att något motsvarande skulle hända igen har minskat betydligt efter 2008 eftersom det nu finns krav på kreditfaktura. Hade detta inte gått tillbaka längre än till 2008 hade vi inte stått med det här problemet. Exakt den här situationen kommer därför rimligen inte att uppstå igen.

Sedan kan det säkert finnas andra situationer där det kan bli komplicerat därför att olika lagstiftningar möter varandra. Vi har till exempel en postmomsdom som säkert kan stöka till det. Men givet att kreditfakturorna finns sedan 2008 bör problemet inte kunna uppstå igen i just det här specifika fallet.

Precis som Anette Åkesson har jag noterat att Skatteverket har gett anstånd för tryckerikunderna och att det finns en överklagad dom och även ett fall där kunden har vunnit. Det är alltså uppenbart att de lägre domstolarna har tolkat lagen på olika sätt, och då är det naturligtvis bra att rättsläget klargörs i högre domstolar.

Från Finansdepartementet ser vi inte att det finns några politiska beslut att fatta i det här läget för att försöka lösa situationen. Hade kreditfakturor inte funnits hade det varit en lösning för att säkerställa att det inte ska hända igen framåt, men givet att det nu finns är just den här situationen löst.

Däremot är det som sagt en fråga för de rättsvårdande myndigheterna, och precis som Anette Åkesson också noterar är det här något som berör väldigt många företag. När det gäller mindre företag har de, precis som Anette Åkesson också framhåller, svårt att ha resurser för att driva rättsprocesser.

Anf. 90 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! Rättssäkerhet och retroaktivitet är viktiga begrepp i svensk lagstiftning. I ett rättssäkert land är den enskilda medborgaren tillförsäkrad att rättsregler tillämpas på ett förutsebart och effektivt sätt. Medborgarna bör kunna förutse konsekvenserna av sitt handlande, och därför iaktas i Sverige en allmän återhållsamhet med retroaktiv lagstiftning. Generellt gäller till exempel, enligt regeringsformen, att skatt

eller statlig avgift inte får tas ut ”i vidare mån än som följer av föreskrift, som gällde när den omständighet inträffade som utlöste skatt- eller avgiftsskyldigheten”.

Tryckerierna, Skatteverket och Högsta förvaltningsdomstolen har säkert haft sina skäl att agera som de gjort. Men som det ser ut i dag drabbas många, precis som finansministern var inne på, av deras respektive beslut, och de gäller inte bara tryckeriernas kunder utan även till viss del tryckerierna själva, med personal som riskerar att bli av med jobbet om företag i dessa branscher som redan har det tufft inte klarar att betala och går i konkurs. Dessutom belastas många domstolar i Sverige, vilket också kostar samhället.

När Högsta förvaltningsdomstolens dom gick emot många skattedomstolar och gav Skatteverket rätt att kräva tryckerikunderna på pengar överraskades många. Det betyder att förutsebarhet inte finns och gör att miss-tankar uppkommer att det torde finnas något i lagstiftningen som kan justeras. Även de senaste två domarna visar att lagstiftningen åtminstone inte kan vara tydlig.

Även om Finansdepartementet har rejäla muskler och har tittat på detta vill jag ändå komma med ett konkret förslag till finansministern: Utifrån vårt rättssäkra samhälle, där vi inte minst är noga med att undvika retroaktivitet så långt det är möjligt, vore det inte en bra idé att inte avvakta utan redan i detta skede utreda vad som hänt i hela processen kring tryckerimomsen och utifrån vad utredningen kommer fram till genomföra de eventuella justeringar av lagstiftningen som framförs?

Jag tror att de flesta inblandade parter skulle uppskatta det. Finns det justeringar som behöver göras är det annars bara en tidsfråga innan något liknande händer igen, i någon annan bransch, även om luckan i lagen nu är tilltäppt just i moms-fallet. Vi torde alla vara intresserade av att undvika att något liknande inträffar.

Anf. 91 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Tack, Anette Åkesson! Vi är bekymrade båda två. Det är en olycklig situation, och det drabbar många företag och som vi har sagt, många mindre företag.

Det som är bra och som jag redan har nämnt är att vi vet att den här situationen inte kommer att uppstå igen framöver. Däremot vet vi att vi har andra momsdomar som säkert kan stöka till det, och då tror jag att det är viktigt att vi har med oss den här erfarenheten. Det är väl också en erfarenhet som vi får utgå från att Skatteverket har med sig in i framtida momsdomar.

Vi är en del av EU, och det är naturligtvis positivt, men det kan också göra att man får den här typen av beslut som ger en komplicerad materia att hantera.

Det är naturligtvis viktigt att vi på Finansdepartementet funderar på vilka lärdomar vi kan dra av det som har hänt i det här fallet, även om det förstås är viktigt att rättssystemet får arbeta med detta nu. Självklart ska vi på Finansdepartementet se vad vi kan ta med oss och dra lärdom av i det här fallet.

Anf. 92 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! När man läser om turena kring tryckerimomsen och samtalar med representanter för tryckerierna men framför allt deras kunder blir man bestört över att någonting sådant har kunnat hända i Sverige i nutid.

Som ledamot i riksdagen har jag få men begränsade möjligheter. Jag kan motionera, skriva interpellationer och driva opinion. Därför vädjar jag till finansministern att hörsamma mitt förslag om att snarast tillsätta en utredning för att ta reda på exakt vad som skett och fortfarande sker gällande tryckerimomsen.

Domar som förvånar och som går emot varandra gör att man får intrycket av att det måste finnas något som går att åtgärda i lagstiftningen. Rättssäkerheten är viktig och människor i Sverige ska kunna lita på och känna trygghet till rättssystemet. Rättsregler ska tillämpas på ett förutsebart sätt, och i och med överklagandet och överprövningstillståndet i Svea hovrätt får vi i alla fall den juridiska vägen uttolkad på ett bra sätt.

Jag vill tacka finansministern för debatten!

Anf. 93 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag vill tacka Anette Åkesson för att ha tagit upp en angelägen fråga i den här interpellationsdebatten. Jag delar helt hennes uppfattning att det är viktigt att det finns ett rättssystem som man kan känna sig trygg med och att den här typen av negativa överraskningar som har drabbat många tryckerikunder i möjligaste mån ska undvikas.

Det är naturligtvis också viktigt att rättsprocessen nu får löpa på så att vi får ett tydligt klargörande av vad det är som gäller. Jag kan också notera att Skatteverket har beviljat anstånd för tryckerier medan rättsprocessen pågår.

Men för att det ska vara förutsägbart är det naturligtvis angeläget för alla företag som bedriver verksamhet i Sverige att veta vilka skatteregler som gäller.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2014/15:393 om överskottsmålet

Anf. 94 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jonas Jacobsson Gjörtler har frågat mig om regeringen avser att respektera överskottsmålet och om statsfinanserna skulle ha varit i bättre skick om Socialdemokraterna tidigare hade fått igenom sin politik. Jonas Jacobsson Gjörtler frågar även om regeringens bevekelsegrunder till att se över målnivån för det finansiella sparandet och varför denna fråga inte bereds i en parlamentarisk utredning.

Det finanspolitiska ramverket har tjänat Sverige väl sedan det etablerades av Socialdemokraterna och Centerpartiet i mitten av 1990-talet. Förtroendet för de offentliga finanserna har stärkts avsevärt, och den offentliga bruttoskulden har minskat kraftigt.

Det demografiska tryck på de offentliga finanserna som förutsågs när ramverket antogs är nu en realitet i och med att andelen äldre i

befolkningen ökar. Det framstår mot denna bakgrund som att ett sparande i balans kan vara mer ändamålsenligt för Sverige framöver. Regeringen har därför gett Konjunkturinstitutet i uppdrag att analysera konsekvenserna av att ändra målnivån för det offentligfinansiella sparandet till ett sparande i balans.

Den 1 januari 2010 blev det obligatoriskt för regeringen att till riksdagen lämna förslag till mål för den offentliga sektorns finansiella sparande. Detta görs i enlighet med vad en enig parlamentarisk budgetprocesskommitté kommit fram till i rambeslutsprocessens första steg.

Riksdagen har tillkännagivit för regeringen att denna snarast bör tillsätta en parlamentarisk utredning för att se över målet för det finansiella sparandet. Regeringen ser positivt på att även de borgerliga partierna nu vill se över målet för det finansiella sparandet och kommer att återkomma till hur tillkännagivandet ska hanteras.

Regeringen kommer självklart att bedöma den förda finanspolitiken relativt till den nu gällande målnivån för det offentligfinansiella sparandet så länge ingen annan målnivå har beslutats av riksdagen. Eftersom det finansiella sparandet ligger långt under både 1 och 0 procent av bnp i utgångsläget påverkar inte en eventuell sänkning av målnivån hur finanspolitiken bedrivs i närtid.

De senaste årens ofinansierade skattesänkningar måste ersättas av en ordning där reformer finansieras på ett ansvarsfullt sätt. Regeringen kommer att föra en finanspolitik där det finansiella sparandet närmar sig den målsatta nivån, till skillnad från den föregående regeringen, där sparandet hamnade längre och längre från den målsatta nivån.

Det är dock inte en ansvarsfull finanspolitik att i en återhämtningsfas genomföra betydande åtstramningar för att snabbt föra tillbaka det offentliga sparandet mot 1 procent av bnp. Regeringens bedömning är att de offentliga finanserna kommer att nå balans under denna mandatperiod men att ett sparande om 1 procent av bnp uppnås först under nästa mandatperiod.

Anf. 95 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Jag vill tacka finansministern för svaret, och jag vill gärna börja i en positiv anda.

Riksdagen gjorde för bara ett par veckor sedan ett tillkännagivande om att regeringen snarast ska tillsätta en parlamentarisk utredning om överskottsålet och det finanspolitiska ramverket, som finansministern berörde i sitt svar. Det skedde efter det att den här interpellationen lämnades in, så det har hunnit flyta en del vatten under broarna under tiden.

Det som förvånar mig lite grann är att regeringssidan under den här debatten och vid det beslut som fattades för ungefär två veckor sedan valde att ta strid här i kammaren om den här frågan. Trots detta kan jag konstatera att finansministern vid flera tillfällen har signalerat att hon ser positivt på möjligheten till en bred samsyn på det finansiella ramverket. Det tycker jag är positivt, för jag är övertygad om att finansministern egentligen vill se en bred politisk överenskommelse i de här frågorna eftersom de är så viktiga för förtroendet för svensk ekonomi. Jag har svårt att tro att finansministern vare sig kan eller vill agera på något annat sätt än vad det här tillkännagivandet innebär.

Med det vill jag bara säga att jag är positiv till detta och att vi ser fram emot att regeringen skyndsamt tillsätter den parlamentariska utredningen som tillkännagivandet från riksdagens majoritet har gett regeringen i uppgift att tillsätta. Det om detta. Det handlar kanske mer om formfrågan, men den är viktig i det här sammanhanget.

Om man går över till själva sakfrågan måste man ändå konstatera att det fortfarande är så att det är en smått häpnadsväckande omsvängning som Magdalena Andersson har gjort.

I alla sammanhang där frågan om överskottsmålet dök upp under valrörelsen och även efter valdagen, vid varje tillfälle, bedyrade finansministern att hon stenhårt skulle hålla fast vid överskottsmålet, att det var viktigt för Sverige och att det skulle vara kvar.

Men plötsligt en dag i början av mars svängde finansministern 180 grader och påstod att överskottsmålet hade spelat ut sin roll och kunde avskaffas.

Nu försöker finansministern i olika sammanhang felaktigt påstå att det här skulle vara Alliansens fel. Det är Alliansen som enligt finansministern inte har levt upp till överskottsmålet, och då kan regeringen välja att överge målet.

Det är ett ganska dåligt motiv. Om man påstår att man inte når ett mål, om man inte mäktar med att anstränga sig lite extra för att nå målet eller för att prestera bättre, kan det kanske framstå som bekvämt att ändra målet. Men det innebär inte att det är rimligt. Om man inte klarar av att springa 100 meter tror jag att det är en dålig metod att ändra målet till 80 eller 60 eller 50 meter. Det imponerar inte på omvärlden, och det gör inte att man blir en bättre löpare. Det är ärligt talat ingen bra förklaring att hävda att eftersom man anser att någon annan inte har levt upp till ett mål kan man själv överge målet. Den förklaringen håller ganska dåligt, och det tror jag att finansministern inser.

När finansministern pressades i Sveriges Televisions *Agenda* valde finansministern att ange att hon nu har haft ett halvår på sig att använda Finansdepartementets omfattande analyskapacitet, som det heter, för att komma fram till nya slutsatser som skulle leda till att överskottsmålet kan överges.

Jag tvingas konstatera att finansministern tyvärr inte svarar på min fråga om detta, och jag vill därför upprepa den: Vilka nya underlag framtagna med Finansdepartementets omfattande analyskapacitet är det som ger en helt ny bild av situationen i dag jämfört med den för ett halvår sedan, och när får riksdagen ta del av detta tydligen mycket omfattande underlag? Jag tror att det är viktigt för riksdagen att ha detta underlag på bordet framöver.

Anf. 96 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag vill påminna Jonas Jacobsson Gjørtler om att jag har sagt två saker inte bara under valrörelsen utan i princip hela tiden sedan jag blev vald till ekonomisk-politisk talesperson: Så länge man har regler tycker jag att man ska hålla sig till dem. Men jag tycker också att man samtidigt som man håller sig till reglerna måste fundera på om reglerna är korrekta.

Därför har jag också sagt att det kommer att komma ett läge där det är dags att se över nivån på det offentligfinansiella sparandet. Det har jag sagt många gånger, och det vet jag att Moderaterna har hört.

Det imponerar inte på omvärlden, säger Jonas Jacobsson Gjörtler. Nej, och det imponerar inte på omvärlden att år efter år hamna längre och längre bort från de regler och det mål som man ska följa. Det imponerar inte på omvärlden att ha ett underskott i de offentliga finanserna som är 50 miljarder större i slutet av en kris än mitt under en kris, vilket var den borgerliga regeringens finanspolitik. Det imponerar inte att komma längre och längre bort från banan.

Sanningen är ju att vi 2014 hade ett så stort strukturellt underskott att vi låg precis på gränsen till att bryta mot det regelverk som vi har i EU.

Jag tror att tiden har kommit för att diskutera nivån på det offentligfinansiella sparandet. Jag är glad att jag inte är ensam om att tycka att det är dags att göra det utan att samtliga borgerliga partier också tycker att det är dags att titta på målnivån för det offentligfinansiella sparandet.

Men jag är också glad att man har hejdat sig lite efter sitt första initiativ i riksdagen, när man ville kasta upp alla bollar i luften och kasta bort hela ramverket, och att man nu har sansat sig lite och vill titta på just målnivån.

Min utgångspunkt har hela tiden varit att vi självklart ska föra samtal med de borgerliga partierna inför en sådan här förändring. Vi har haft lite olika syn på under exakt vilka former det ska ske. Men jag tycker att har vi inga större strider i svensk politik än om under exakt vilka former vi ska föra samtal, då är striden begränsad.

Däremot kan jag dela Svenskt Näringslivs oro över att detta nu dras i parlamentarisk långbänk på det sätt som de borgerliga partierna tycks vilja. Svenskt Näringsliv ser inte poängen med att dra ut på tiden innan man kommer fram till ett nytt beslut.

Något som är viktigt att påminna om är att när ramverket infördes var det i stor strid med Moderaterna, som kallade detta för överbeskattning och tyckte var helt felaktigt. Jag tycker att det är välkommet att Moderaterna senare anslutit sig. Vi får hoppas att vi kan nå en samsyn kring en eventuell förändring. Om vi inte når en samsyn kommer naturligtvis Moderaterna vara välkomna att återigen ansluta sig i ett senare läge.

Anf. 97 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Nej, finansministern, det är ingen som anser att man ska kasta upp alla bollar i luften så att man kastar bort bollarna och river upp ett befintligt ramverk. Det vi har sagt är viktigt är att man ser detta som en helhet. Överskottsmålet ingår som en del i det finanspolitiska ramverket, och det är orimligt att man ensidigt från regeringens sida ska överge en av dessa delar och inte ta hänsyn till helheten.

Vi värnar egentligen ramverket exakt som det är utformat i dag, men vi har sagt att vi är beredda att diskutera detta, men då måste man diskutera helheten. Man kan inte bara plocka ut en liten del.

Jag tycker fortfarande att finansministern blir svaret skyldig när det gäller att redogöra för vad som är så annorlunda i dag jämfört med hur det var för ett halvår sedan. Man skulle kunna tänka sig att det handlar om konjunkturläget, men Konjunkturinstitutets olika bedömningar under senare tid verkar snarast peka i annan riktning.

Konjunkturlägesbedömningarna från mars 2015 visar till exempel att bnp ökade mer än beräknat under förra året, och det såg även mer positivt ut under början av det här året.

Vi har försiktigt positiva signaler från euroområdet, från omvärlden, vilket är bra. Det stora problemet för oss i Sverige just nu är att exportindustrin går dåligt medan den inhemska konsumtionen fortfarande går väldigt bra. Sysselsättningen fortsätter att stiga.

Nu är det ett problem att regeringen slår till med närmast kirurgisk precision för att dämpa den inhemska konsumtionen genom kraftiga skattehöjningar. Det man egentligen borde göra är att rikta in sig på att upprätthålla konsumtionen samtidigt som man försöker få fart på exportindustrin.

Nåväl. När finansministern anklagar alliansregeringen för att ha skapat stora underskott kan man lätt få intrycket att Socialdemokraterna inte skulle förorda några stimulanser alls i lågkonjunktur. Men sanningen är att Socialdemokraterna under oppositionstiden ville spendera betydligt mer pengar än alliansregeringen faktiskt gjorde, om vi tittar på omfattningen av de offentliga utgifterna.

Jag har låtit riksdagens utredningstjänst titta på detta och sammanställa siffror från Alliansens budgetpropositioner och från Socialdemokraternas budgetmotioner under de gångna två mandatperioderna. Där kan vi konstatera att Socialdemokraternas budgetsaldo har varit lägre samtliga år utom två. Den genomsnittliga avvikelsen över hela perioden är minus 15 miljarder kronor per år. Det vill säga att om de socialdemokratiska budgetarna hade gällt under de gångna åren hade Sverige befunnit sig avsevärt längre från att nå överskottsmålet än i dag. Därtill kan vi lägga ett viktigt faktum, nämligen att skillnaden var att Socialdemokraternas fokus dessutom låg på att spendera pengarna på bidragshöjningar, som inte hade lett till några riktiga jobb. Eller med andra ord: Socialdemokraterna ville fylla på mindre i de berömda ladorna än vad Alliansen faktiskt gjorde och i stället använda resurserna till sådant som inte leder till fler riktiga jobb.

Herr talman! Jag upprepar det faktum som utredningen visar, nämligen att om de socialdemokratiska budgeterna hade gällt under de gångna åren hade Sverige befunnit sig avsevärt längre från att nå överskottsmålet än nu. Här ser vi också en av huvudanledningarna till att regeringen och finansministern i dag är så angelägna om att överge överskottsmålet. Det handlar om att hitta finansiering till de mycket vidlyftiga vallöften som ni och de övriga partierna i regeringsunderlaget var för sig har ställt ut under valrörelsen. Det handlar om att använda pengarna till ofinansierade bidragshöjningar, helt enkelt.

Jag vill upprepa den fråga som jag inte fått svar på. På vilket sätt anser finansministern att svenska statsfinanser nu skulle vara i bättre skick om Socialdemokraterna tidigare skulle ha fått igenom sin politik när budgetsaldot varit lägre i era budgetmotioner?

Anf. 98 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Före finanskrisen var det åtskilliga länder som hade en skuldkvot ungefär på den nivå som Sverige har i dag, som på mycket kort tid fick se sina statsskulder kraftfullt öka. Storbritannien fick se sin statsskuld nästan dubbleras under loppet av mindre än ett år. Detta gjorde att Storbritannien därefter har tvingats att göra ganska omfattande och

tuffa besparingar på välfärden och föra en generell åtstramande politik när man i ett dåligt konjunkturläge hade behövt stimulera.

En förutsättning för att vi inte ska hamna i samma situation när nästa kris slår mot ekonomin är att vi har offentliga finanser i balans och att vi helst också har överskott.

Det kan som sagt gå väldigt snabbt. Att finansministern och regeringen nu är så naiva i sin syn på framtiden är något som verkligen oroar. Det kan mycket väl bli så att till exempel det som OECD och många andra internationella bedömare har pekat på som det största hotet mot svensk ekonomi, den kraftigt ökade privata skuldsättningen, skulle rendera en bubbla av något slag som kraftfullt skulle underminera den finansiella stabiliteten. Det skulle mycket väl kunna leda till en situation där svenska banker är på väg att gå omkull.

Svenska banker är i dag välkapitaliserade och står starka i jämförelse med övriga världen, men saker och ting kan förändras väldigt snabbt. I stället för att ens reflektera när det gäller den här typen av problem är finansministern och regeringen bara intresserade av att lägga grunden för att gå till val 2018 med en riktigt fläskig budget där man ska kunna sätta sprätt på så mycket pengar man bara kan. Man inser att i det läge som Sverige befinner sig i efter många år av tuffa ekonomiska villkor, sett till hur det har sett ut i omvärlden, har vi inte längre råd med massiva satsningar. Eftersom man inte vågar gå till svenska folket och söka mandat för att kraftfullt höja skatterna är det bara detta som återstår.

Faran i detta är inte bara att man vill talla på överskottsmålet utan att man också, vid sidan av det, kraftigt bygger ut bidragssystemen på ett sätt som gör att vi om några år kommer att ha påtagligt fler människor som är beroende av det offentliga för sin försörjning.

Under Alliansens tid vid makten minskade antalet personer som var beroende av det offentliga med 200 000. Med den politik som regeringen nu för kan det snabbt gå tillbaka till de nivåer som det var tidigare.

Om vi då ska tackla en eventuellt kommande kris när vi inte har offentliga finanser i balans och återigen eventuellt har ett stort, ökande utanförskap kommer Sverige att tvingas skära ned i välfärden bara för att Magdalena Andersson och hennes kollegor i regeringen inte vill ta ansvar för Sveriges ekonomi.

Anf. 99 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Fläskig valbudget, säger Fredrik Schulte. Det känns igen, va? Det var ju det ni gjorde. Ni lånade pengar till ett jobbskatteavdrag. Ni lånade pengar till att sänka skatten mest för dem som tjänar lite bättre. Ni skuldsatte hela svenska folket för att lägga en fläskig valbudget, direkt i motsats till det löfte ni ställde ut i valrörelsen 2010, då ni lovade att bara sänka skatten om det kunde säkra ett överskott. Tydligare vallöftesbrott än så går väl knappast att hitta, och fläskigare valbudget är svår att hitta.

Konjunkturpolitik, Fredrik Schulte, brukar handla om att man ska spendera lite mer när läget är lite sämre och spendera lite mindre när det är lite bättre. Det går inte att hitta någon konjunkturpolitik under de åtta borgerliga åren. Det enda vi ser är ständigt försämrade statsfinanser. År efter år efter år efter år ökade underskotten oavsett läge i ekonomin. Man lånade mer och mer och mer och mer och mer för att finansiera sina skattesänkningar.

Resultatet är att vi har ett 50 miljarder större underskott i de offentliga finanserna 2014. Det var ett konjunkturmässigt betydligt bättre år än krisåren. Ändå är det ett 50 miljarder större underskott eftersom man återigen varit och nallat i syltburken. Man kunde inte låta bli att låna lite mer till skattesänkningarna.

Så summeras åtta år av borgerlig politik.

Man är väldigt stolt över att man minskade antalet personer som var beroende av bidrag för sin försörjning. En viktig orsak till det var att man också utförsäkrade människor från sjukförsäkringen.

Vad är det som har hänt? Varför tycker regeringen att det är rimligt att se över målnivån på det offentligfinansiella sparandet? Det som jag lägger större vikt vid nu än tidigare är det som händer i ålderspensionssystemet. Om vi under de kommande åren ska ha samma nivå på det offentligfinansiella sparandet som tidigare kommer det att krävas en betydligt mer stram politik än tidigare eftersom ålderspensionssystemet inte ger ett positivt bidrag till det offentligfinansiella sparandet under de kommande 15 åren på det sätt som det har gett under de tidigare 15 åren. Det är något som jag lägger lite större vikt vid nu än jag skulle ha gjort tidigare. Det är en förändring av mitt synsätt som gör att jag nu tycker att det är läge att titta över målnivån för det offentligfinansiella sparandet. Jag måste också betona att jag under alla år jag har varit ekonomisk-politisk talesperson har sagt att det kommer att komma ett sådant läge då det är dags att se över detta. Men jag tycker nog att jag lägger något större vikt vid just pensionssystemets bidrag till det offentligfinansiella sparandet än vad jag har gjort tidigare.

Något annat som jag tycker att det är viktigt att lägga vikt vid är hur banan för det offentligfinansiella sparandet har sett ut. Nu när underskotten är större än man hade trott tidigare skulle det krävas större åtstramningar än man gjort tidigare för att nå målnivån på 1 procent till 2018. Då är naturligtvis min fråga till Moderaterna: Står ni fast vid ert vallöfte om att nu lägga fram förslag i budgeten som innebär att ni når 1 procents överskott till 2018? Det var ett väldigt tydligt vallöfte från Moderaterna inför valet.

Anf. 100 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Finansministern anser alltså att det är svårt att hitta ett tydligare löftesbrott än vad Alliansen har levererat i samband med tidigare valrörelser. Om man frågar de flesta väljare på gatan i dag vilka som är duktiga på att bryta vallöften tror jag att den regering som nu sitter kommer att komma högt upp i de mätningarna.

Forskningen visar att svenska politiker är ganska bra på att uppfylla vallöften. Det har varit så genom historien och har gällt både borgerliga och socialdemokratiska regeringar. Men den här regeringen verkar ha infört en ny form av undantag när det gäller de principerna och bryter nu vallöften på löpande band. Det är tråkigt för förtroendet för politiken, tycker jag.

Det finns ingen konjunkturpolitik alls i det som alliansregeringen har gjort, enligt Magdalena Andersson. Allting är bara skattesänkningar. Då vill jag påminna Magdalena Andersson om att den typ av stimulanser av ekonomin som bland annat jobbskatteavdraget innebär är en väldigt tydlig konjunkturåtgärd. Den har dock funktionen att vara både en

konjunkturåtgärd och en strukturell åtgärd samtidigt, vilket gör att det är dubbelt så effektivt. Det är bra både på kort sikt för att stimulera ekonomin och på lång sikt för att reformera arbetsmarknaden i en riktning där jobben kan bli fler.

Sedan vill jag påminna finansministern om vad jag berättade om i mitt förra anförande, nämligen att Socialdemokraterna lånade mer pengar. Under förra mandatperioden och perioden dessförinnan, under alliansåren, lånade Socialdemokraterna i genomsnitt 15 miljarder kronor mer i sina budgetalternativ än vad alliansregeringen gjorde.

Om jag var i finansministerns kläder skulle jag därför vara lite försiktig med att prata om att man använder lånade pengar.

Avslutningsvis vill jag säga något positivt. Finansministern säger att hon vill se över målnivån, och ett motiv är de förändringar som sker i ålderspensionssystemet. Jag kan köpa det. Vi är beredda att sätta oss och diskutera överskottsmålet och ramverket. Och vi ser fram emot att regeringen nu tillsätter den parlamentariska utredning som riksdagen har tillkännagivit för regeringen att den snarast ska göra.

Anf. 101 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Socialdemokraterna har alltså röstat för exakt samma nivåer i fråga om stimulans av Sveriges ekonomi under de senaste åtta åren, så när som på någon miljard eller två.

Vi har låtit riksdagens utredningstjänst titta på hur statsbudgetsaldot hade sett ut ifall Socialdemokraternas budget hade gått igenom under de senaste åtta åren, som Jonas Jacobsson Gjörtler har redogjort för. Vi har då konstaterat att det i så fall hade sett ännu sämre ut. Och då, herr talman, har vi inte ens räknat med alla de förslag som Socialdemokraterna hade om hur vi skulle förstatliga Saab och liknande.

Finansministern står här i kammaren och påstår att vi har lånat till skattesänkningar när hon själv, som sagt, har ställt sig bakom samma stimulansnivåer men i stället har velat bygga ut bidragssystemen.

Det finns väldigt lite som talar för att finansministern verkligen ser nyktert på de här frågorna. Hon är låst i någon form av ideologiskt korståg och har liksom trampat i klaveret och har svårt att ta sig därifrån.

Dessutom börjar hon prata om löftessvek när hon, precis som Jonas Jacobsson Gjörtler var inne på, har suttit i tv-soffan och bedyrat att hon inte ska röra överskottsmålet. Dessutom har hon klagat kraftfullt på alliansregeringen, som inte når upp till målet. Nu har hon helt plötsligt helt skiftat fokus och ska ta bort överskottsmålet.

Man kan konstatera: Finansministern ser inte nyktert på de här frågorna. Finansministerns ord kan man inte lita på. Finansministerns ekonomiska analyser kan man inte heller lita på.

Anf. 102 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Ibland kan det vara bra att kunna hålla två saker i huvudet samtidigt, Fredrik Schulte. Man kan tycka att man ska hålla sig till de regler man har så länge man har de reglerna. Man kan samtidigt fundera på om man ska ha andra regler.

Låt mig ta ett exempel: Man kan vara arg på sina barn för att de inte håller tiden när de ska komma hem kl. 20. Men samtidigt kan man fundera på om de kanske nästa år ska få ett curfew vid kl. 21 i stället.

Det är precis så det är med överskottsålet. Jag har hela tiden sagt: Så länge vi har de här reglerna är det dem vi ska hålla oss till. Jag har också sagt att det kommer att komma ett läge när det är dags att se över överskottsålet. Men då krävs det att man klarar av att ha två tankar i huvudet samtidigt.

Vad gäller Socialdemokraternas förslag till ekonomisk politik tyckte vi att man skulle stimulera mer under själva krisen. Men sedan har vi kritiserat Moderaterna för att de spenderade mer efter krisen än under krisen. Det är också så att de förslag som vi lade fram under krisen gällde sådant som kunde ha varit tillfälliga stimulansåtgärder, till skillnad från permanenta skattesänkningar. Det handlar om tillfälligt utökade arbetsmarknadspolitiska program eller tillfälliga utbildningssatsningar som sedan kan fasas ut under bättre tider. Det är så en riktig konjunkturpolitik ser ut.

Men att ständigt sänka skatterna, ständigt minska skattenivån och ständigt minska möjligheterna att finansiera välfärden är inte konjunkturpolitik. Det är moderat ideologi.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2014/15:484 om få förskolechefer i rektorsprogrammet

Anf. 103 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Camilla Waltersson Grönvall har frågat mig om jag har gjort ställningstagandet för det är tillräckligt att endast 10 procent av förskolecheferna deltar i rektorsprogrammet och, om jag inte tycker att det är tillräckligt, vad jag avser att vidta för åtgärder för att fler förskolechefer ska delta i och fullfölja rektorsprogrammet.

Den förra regeringen gjorde i propositionen om obligatorisk befattningsutbildning för nyanställda rektorer (prop. 2009/10:27) bedömningen att en förskolechefs uppgifter skiljer sig från en rektors i fråga om bland annat omfattningen av myndighetsutövning, utvärdering och resultatuppföljning och bedömde därför att det inte är rimligt att befattningsutbildningen blir obligatorisk för förskolechefer utan att den bör tillhandahållas som en frivillig utbildning.

Bestämmelsen att huvudmännen ska vara skyldiga att se till att nyanställda rektorer går en särskild befattningsutbildning trädde i kraft 2010.

Av Skolverkets årsredovisning för 2014 framgår att 20 procent av deltagarna i befattningsutbildningen för rektorer och annan personal med motsvarande ledningsfunktion i skola, förskola och fritidshem är förskolechefer.

Förskolechefen har som pedagogisk ledare och chef för förskollärarna och övrig personal det övergripande ansvaret för att verksamheten bedrivs i enlighet med målen i läroplanen och uppdraget i dess helhet (Lpfö 98). Detta kräver god kunskap och förtrogenhet med de ansvarsområden som riktar sig till förskolechefen i skollagen, läroplanen och annan författning. Det är därför bra om fler förskolechefer får möjlighet att gå befattningsutbildningen.

Förskolechefer måste dessutom ges möjlighet att utveckla och stärka det pedagogiska ledarskapet så att verksamheten utvecklas med inriktning mot en hög måluppfyllelse. Regeringen har i budgetpropositionen för 2015 aviserat att man för att utveckla förskolechefernas pedagogiska ledarskap ska genomföra en satsning på kompetensutveckling om 7,5 högskolepoäng för förskolechefer 2015–2018.

Regeringen föreslår i vårändringsbudgeten för 2015 att den i budgetpropositionen för 2015 aviserade satsningen på kompetensutveckling för rektorer och förskolechefer bör genomföras. Skolverket kommer att ges i uppdrag att svara för denna kompetensutveckling.

Anf. 104 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet Gustav Fridolin för svaret på denna viktiga fråga. Att ge alla barn en möjlighet till en bra start i livet var vägledande när alliansregeringen satsade på att lyfta och förstärka förskolans roll i utbildningskedjan.

Tack vare Alliansens reformer är förskolan i dag en egen skolform med en reviderad och modern läroplan. Till detta kommer bland annat en allmän förskola för treåringar, skärpta krav på behörighet, förskolechefs roll och förskolelyft.

Med Alliansens budget, som gäller för 2015, blir ytterligare satsningar på förskolan verklighet. I den finns satsningar på att minska barngruppernas storlek, en fortsatt permanent utbyggnad av utbildningsplatser på förskollärarytbildningen och en förlängning av Förskolelyftet till och med 2018. Därtill kommer ett förskolechefslyft mellan 2015 och 2018 för att ytterligare utveckla det pedagogiska ledarskapet i förskolan.

Tack vare Alliansens genomförda och kommande reformer har Sverige i dag en av världens bästa förskolor. Men tyvärr ser vi att det inte räcker. Av mina besök på förskolor runt om i landet och i flertalet rapporter vi kan läsa visar det sig tyvärr att vi ser ett liknande problem som i den övriga skolan: likvärdigheten sjunker.

Vissa förskolor drar ifrån genom att vara duktiga på att utveckla verksamheten i förskolan. Här får förskolechefer, förskollärare och pedagoger resurser, tid och förtroende att planera, inte bara för de kommande dagarna utan också för långsiktiga investeringar i förskolan.

I sådana förskolor arbetar man konsekvent och genomtänkt för att med nyfikenhet, lek, utveckling, omsorg och lärande öppna barnens ögon för djur, natur, kropp, teknik, siffror, bokstäver och mer därtill.

Men tyvärr finns det också förskolor där detta prioriteras bort. Förklaringarna är många, men jag vill här lyfta fram två. Den första är en skev fördelning av behöriga förskollärare och förskolechefer som deltar för lite i det pedagogiska arbetet i verksamheten av olika skäl.

Att öka förskolechefernas förmåga att leda och utveckla förskolornas pedagogiska verksamhet är därför centralt. Det vill vi lyfta fram i alla förskolor. Det är därför både korrekt och glädjande att andelen förskolechefer som deltar i rektorsutbildningen ökar. Det har ökat från 7 till 20 procent. I antal har det ökat från 67 stycken 2009 till 118 förskolechefer höstterminen 2014.

En viktig förklaring till denna positiva utveckling tror Skolverket är alliansregeringens modernisering av både läroplan och skollag, som har gjort att huvudmännen nu värdesätter att förskolecheferna går rektorsprogrammet.

Herr talman! Trots denna positiva utveckling ser vi att det ändå inte räcker. Faktum kvarstår att så lite som 10 procent av Sveriges samtliga förskolechefer har genomgått eller genomgår rektorsutbildningen.

Därför blir jag oroad över statsrådets svar här i kammaren. Jag kan nämligen inte utläsa vad den här rödgröna regeringen vill göra för att främja att fler förskolechefer deltar och genomgår rektorsprogrammet. Den komptensutvecklingssatsning som statsrådet nämner i sitt svar är lovvärd men långt ifrån tillräcklig.

Jag vill fråga statsrådet: Hur ser regeringen på förskolechefens roll? Är regeringen beredd att göra rektorsutbildningen obligatorisk också för våra förskolechefer, eller har statsrådet någon annan idé om hur vi ska öka andelen förskolechefer som går skolledarutbildningen? Eller anser inte statsrådet att det behövs?

Anf. 105 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Jag tackar Camilla Waltersson Grönvall för interpellationen och för inlägget.

Jag håller med om mycket av det som uttrycks i interpellationen och om i stort sett allt som Camilla Waltersson Grönvall uttrycker här i debatten. Jag håller med om förskolans helt avgörande roll för barnens utveckling och i slutändan också för kunskapsresultaten.

Vi ser detta i nästan alla kvalitativa undersökningar som görs både av internationella skolsystem och av det svenska skolsystemet. OECD brukar påpeka att de i PISA-proven, som eleverna gör i nian, kan se vilka elever som har fått tillgång till en bra förskola som barn.

Effekten av förskolepedagogiken ligger alltså kvar åtta nio år efter att eleverna lämnade förskolan. Den har en oerhört viktig roll för barnens utveckling och i slutändan också för kunskapsresultaten, inte minst om vi ska klara av att vända fallande kunskapsresultat till att se till att alla barn får med sig det de behöver från skolan vidare in i livet.

Jag håller också med om problembeskrivningen och att det kanske största problemet vi har är att likvärdigheten håller på att dras isär, i förskolan såväl som i skolsystemet i stort.

Vi börjar se förskolor som inte alls håller den kvalitet som vi kan förvänta oss och förskolor där barngrupperna blivit för stora, där tillgången till utbildad personal är för låg och där möjligheterna att styra verksamheten på ett sådant sätt att förskolepedagogiken verkligen når fram till varje barn inte fungerar.

Jag håller med om såväl behovet av en förskola som om problembeskrivningen. Det är egentligen bara en mening jag vill invända emot, och det är att allt som är bra är det tack vare Alliansens reformer. Så enkelt är det nog inte.

Många av de reformer som genomfördes och som Camilla Waltersson Grönvall nämnde är bra reformer. Vi stod bakom dem då, och jag är den förste att berömma och intyga att de är viktiga nu.

Att det är bra är framför allt tack vare en utveckling som har skett i Sverige under lång tid, där vi långt före andra länder har insett värdet av

en bra tidig skola och utbildning före den obligatoriska skolan och satsat på förskolan, och att det finns många duktiga förskollärare och förskolechefer som verkställer arbetet och gör verklighet av de politiska intentionerna. Dem vill jag tacka snarare än politiska reformer.

Vi är överens om åtgärder. Vi är överens om att minska barngrupperna i förskolan och om statliga pengar för att möjliggöra det. Vi är överens om behovet av kompetensutveckling såväl för förskollärare och övrig personal i förskolan som för förskolecheferna.

Camilla Waltersson Grönvall frågade hur vi ska gå till väga för att fler förskolechefer ska genomgå befattningsutbildningen. I mitt interpellations svar refererade jag till den bedömning som den föregående regeringen, alliansregeringen, gjorde när man lade fram sin proposition om obligatorisk befattningsutbildning för rektorer och varför man inte gjorde den obligatorisk för förskolechefer och i praktiken gick åt det håll där man gör förskolechefer till rektorer.

Det var den bedömning som den regeringen gjorde, och jag tycker att det finns all anledning att se över den bedömningen igen. Professor Olof Johansson har precis avlämnat Rektorsutredningen till regeringen, och han konstaterade vid presentationen att det finns ingenting i utredningen som visar att det på något sätt skiljer sig i arbetsuppgifterna mellan förskolechefer och rektorer. Förskolechefen har en lika viktig uppgift i att leda det pedagogiska arbetet på förskolan som en rektor har på grundskolan. Det är den fråga som vi nu bör titta närmare på. Det motsäger inte att det behövs kompetensutveckling innan dess. Det är just det vi aviserar i vårändringsbudgeten.

Anf. 106 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Vackra ord är möjligtvis en del av politiken, men att gå från snack till verkstad är också viktigt. Det som var glädjande när alliansregeringen trädde till makten 2006 var att regeringen var väl förberedd. Det var fyra partier som hade en rad förslag, idéer och visioner som man gick till val på och ville genomföra.

Problemet när det gäller vår nuvarande regering är att ni egentligen inte riktigt vet. Därför får jag inte ett klart och tydligt svar från statsrådet. Hur ser statsrådet på förskolechefens roll? Är regeringen beredd att göra rektorsutbildningen obligatorisk? Finns det någon tanke om detta? Har statsrådet någon annan idé om hur vi ökar andelen förskolechefer?

Jag uppfattar att statsrådet, liksom jag, tror att det är viktigt att man går befattningsutbildningen, en skolledarutbildning. Rollen som förskolechef i förskolan är lika betydelsefull som vilken rektor som helst när det gäller att leda det viktiga pedagogiska arbetet.

Jag är också den första att instämma i beskrivningen av hur viktigt förskolans arbete är. Det lägger grunden till den fortsatta skolgången. På det sättet är förskolan en av de viktigaste investeringarna som vi kan göra i våra barns framtid. Men i förlängningen måste vi se att förskolechefen är en så viktig del i utvecklingen av den svenska förskolan att vi ger förskolecheferna det stöd och den signal som visar att vi värderar deras insatser som så viktiga att de också behöver gå en befattningsutbildning.

Anser statsrådet att det finns något annat sätt att stimulera detta? Ni pratar om kompetensutveckling. Det är lovt. Vi har sett en positiv utveckling sedan alliansregeringen lyfte fram förskolan. Det har skett en

ökning från 7 till 20 procent. Men vi moderater och jag är inte nöjda. Jag anser att siffran behöver öka.

Jag vet inte hur mycket statsrådet reser och besöker förskolor, men jag har under mina år i riksdagen lagt ned oerhört många roliga dagar på att besöka åtskilliga förskolor från norr till söder, från väster till öster. Det som är tydligt är att det finns en fantastisk förskoleverksamhet på många platser. Men jag har varit lite oförberedd på att det finns förskolor där det tyvärr inte riktigt ser ut så. Det handlar naturligtvis om många olika delar. Vi moderater vill gå vidare. Karriärtjänsterna ska naturligtvis också omfatta förskollärare.

Jag vill återkomma till förskolechefens viktiga roll. Hur anser statsrådet att vi ska stimulera fram ett deltagande om inte utbildningen görs obligatorisk i enlighet med övriga rektorsutbildningar?

Anf. 107 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Jag reser och besöker också många förskolor. Jag besöker en förskola oftare än andra när interpellationsdebatterna inte drar ut sent på kvällen.

Alliansregeringen var väl förberedd, säger Camilla Waltersson Grönvall, och höjer på en gång konfliktnivån lite grann på tisdagskvällen. Alliansregeringen var väl förberedd på att se till att just det som Camilla Waltersson Grönvall nu efterfrågar inte hände – tyvärr. När man införde en obligatorisk befattningsutbildning för rektorer var alliansregeringen väl förberedd på att den inte skulle inkludera förskolechefer. Man skrev uttryckligen i propositionen från Moderaterna och den övriga Alliansen att man ansåg att en förskolechefs uppgifter skiljer sig från en rektors i fråga om bland annat omfattningen av myndighetsutövning, utvärdering och resultatuppföljning. Det är den verklighetsuppfattning som den förra regeringen hade, som ligger till grund för det regelverk som finns i dag och som jag nu ifrågasätter.

Jag menar, precis som Camilla Waltersson Grönvall här uttrycker, att en förskolechef på många sätt har samma uppgifter som en rektor i grundskolan eller gymnasiet, samma behov av att känna till vad som behöver göras i myndighetsutövningen och samma behov av utvärdering och resultatuppföljning. Jag går emot den bedömning som den förra regeringen gjorde, hur väl förberedda ni än var på att göra den, och som ledde till att förskolecheferna exkluderades från befattningsutbildningen. Det är utifrån den slutsatsen regeringen nu ser över hur vi ska gå vidare.

Alliansen gjorde ett antal satsningar på förskolan. Jag berömde dem i mitt tidigare inlägg. Jag tyckte att det var bra att vi kunde göra en del saker i bred politisk enighet och att vi kan bygga vidare på det. Men många av de skolpolitiska insatser som min företrädare som utbildningsminister, på också Moderaternas uppdrag, gjorde exkluderade aktivt förskolan. Det gällde fortbildningssatsningar, till exempel Läslyftet. Det gällde karriärtjänsterna, som Camilla Waltersson Grönvall nämnde. På punkt efter punkt inkluderade de stora skolsatsningarna inte förskolan. Det gällde tyvärr också befattningsutbildningen för rektorer. Det hade varit bättre att ta in den på en gång och betrakta förskolecheferna som rektorer med samma uppdrag som andra rektorer i skolsystemet. Nu skedde inte det. Då väljer vi att gå vidare.

Det sätt vi går vidare på är att vi just nu genomför samtal inom ramen för nationell samling för läraryrket. Då träffar vi parterna, såväl arbetsgivarna som de fackliga organisationerna, och diskuterar vilka satsningar, investeringar och regelförändringar som är viktigast för att höja kvaliteten och attraktiviteten i de olika läraryrkena också i förskolan. Det är en naturlig diskussion som då kommer upp om hur ledarskapet ska stärkas i förskolan, förskolechefers behörigheter och möjligheten till en obligatorisk befattningsutbildning till förskolechef.

Det kan vara så att man i varje läge önskar att varje politiskt förslag är fastskrivet i varje detalj innan man går till val. Men jag tycker att det finns en poäng med att man förbereder sig också med dem som blir påverkade av ett beslut, i det här fallet facken, kommunerna, de som driver förskolan och arbetar i den. Det är därför vi gör arbetet inom ramen för den nationella samlingen för lärarkåren.

Anf. 108 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Jag kan inte låta bli att lite grann fundera över om det var regeringens kloka inställning till skolledarskapet som fick skolledarna att lämna diskussionerna som Gustav Fridolin så käckt nämnde i sitt anförande.

Jag konstaterar igen att jag saknar svar på mina frågor. Den svenska förskolan förtjänar politiker som förstår förskolans värde och som har idéer och visioner för att utveckla den vidare. Förskolechefen är enormt viktig. Vi behöver arbeta med en läroplan som sedan implementeras med hjälp av en duktig skolledare. Precis som i övrig skolverksamhet behöver också förskolecheferna stöd och hjälp för att bli riktigt bra.

Jag konstaterar att de rödgröna partiernas fina ord från valrörelsen är utbytta mot idétorka, och propositionslistan till riksdagen har också varit förvånansvärt tom.

Jag tackar statsrådet för svaret på min interpellation, men jag konstaterar att jag inte får riktiga svar på mina frågor. Det saknas fortfarande idéer från regeringen om hur vi ska kunna stödja våra förskolechefer på bästa sätt. Jag konstaterar att vi måste fortsätta att jobba för att stärka förskolechefernas kompetens i att leda och utveckla förskolans alltmer betydelsefulla roll i utbildningskedjan.

Anf. 109 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Tack, Camilla Waltersson Grönvall! Om det kan vi vara helt eniga.

Jag tror att anledningen till att vi talar förbi varandra i en sådan här diskussion är att det möjligen finns lite olika sätt att se på politiken och hur politiskt arbete ska bedrivas. Det är inte så märkligt.

En av de största diskussionerna i varje partiledardebatt och andra debatter i hela valrörelsen var att det från båda håll och på båda kanter avkrävdes svar om hur samarbetet skulle bedrivas. Men någonstans är det så att allianskonstruktionen fungerar på ett sätt och vi som regering fungerar på ett annat sätt, absolut.

Allianskonstruktionen fungerade på ett sådant sätt att man före valet i detalj skrev fast sig för exakt hur man skulle göra. Ibland skrev man fast sig på ett sätt som jag efteråt tycker inte alls blev särskilt bra. Det gäller till exempel just det som jag nu får kritik om från Camilla Waltersson

Grönvall när det gäller tingens ordning – en tingens ordning som alliansregeringen har satt på plats, nämligen att vi har en befattningsutbildning som är obligatorisk för rektorer men inte för förskolechefer.

Det var det som man mellan allianspartierna hade förhandlat fram före valet. Trots att allianspartierna nog tyckte olika – det låter som att Moderaterna tyckte att det inte var så bra – kunde man inte ändra på det när facken och andra kritiserade att man lade fram ett sådant förslag. Remisserna på förslaget om obligatorisk befattningsutbildning gick åt det hållet.

Vi driver politik på ett annat sätt. Vi går till val med tydliga idéer om vad vi vill genomföra. För oss handlar det om att vi vill stärka förskolan på samma sätt som Camilla Waltersson Grönvall uttrycker det. Sedan sätter vi oss ned, med det förtroende det innebär att vara med i en regering, med dem som är ansvariga för verksamheten, med de fackliga organisationerna, med kommunerna och med andra som driver förskolor och diskuterar hur vi ska gå vidare utifrån detta. Vad är viktigast? Vilka tidplaner kan vi ha? Hur prioriterar vi? Vi ser alltså till att det som vi fattar beslut om också är väl förankrat bland dem som ska genomföra det i praktiken.

Och så gör vi nu inom ramen för den nationella samlingen för läraryrket, också i dessa frågor. Tack så mycket!

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2014/15:346 om patientens rätt att välja

Anf. 110 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):
Herr talman! Lotta Finstorp har frågat mig:

- om jag och regeringen avser att föreslå ändringar i hälso- och sjukvårdslagen och lagen om valfrihetssystem så att privata vårdgivare ska kunna få en lägre ersättning för samma uppdrag som offentliga vårdgivare. Om ja, på vilket sätt gynnar det enligt statsrådet en positiv utveckling av kvalitet, jämlik vård och konkurrensneutralitet?
- om jag anser att det är en önskvärd utveckling att enskilda landsting avvecklar valfriheten i det egna landstinget samtidigt som invånarna har en lagstadgad rätt att fritt söka vård utanför det egna landstinget
- om jag avser att ta initiativ till att även begränsa rätten att välja till exempel vårdcentral i annat landsting som den är formulerad i patientlagen. Om nej, på vilket sätt anser statsrådet att den hållningen är förenlig med att samtidigt vilja avskaffa vårdvalet?
- på vilken grund och på vilket sätt jag menar att vårdcentraler i dag väljer sina patienter
- om jag anser att vårdvalet har resulterat i sämre medicinsk kvalitet i primärvården
- om jag avser att återkomma med förslag om att upphäva vårdvalet inom primärvården.

Patientlagen trädde i kraft den 1 januari i år, och precis som Lotta Finstorp skriver i sin interpellation syftar den till att stärka och tydliggöra patientens ställning. Genom patientlagen har patienten möjlighet att välja offentligt finansierad primärvård och öppen specialiserad vård, oavsett driftsform, i hela landet.

Eftersom patientlagen bygger på de skyldigheter som vården har gentemot patienterna har landstinget en skyldighet att upprätthålla de krav på valmöjligheter för patienten som lagen reglerar. Det är även reglerat i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) att landstinget ska planera sin hälso- och sjukvård med utgångspunkt i behovet av vård hos dem som omfattas av landstingets ansvar för hälso- och sjukvård. I det ingår att utforma ersättningsystem som utgår från patientens behov. Regeringen är positiv till de valmöjligheter som patienten har enligt patientlagen och har inte för avsikt att ändra på detta.

Lotta Finstorp har frågat om vårdvalet har resulterat i sämre medicinsk kvalitet i primärvården. I dag är det inte möjligt att bedöma vårdvalets effekter på den kliniska vårdkvaliteten eftersom det saknas empiriskt underlag.

Olika studier och uppföljningar har däremot visat att den fria etableringsrätten har fått olika negativa effekter runt om i landet. De har bland annat visat att nya vårdcentraler främst har etablerats i storstäder och i områden med redan hög tillgänglighet. Nya privata vårdgivare har dessutom oftare etablerat sig i områden med goda socioekonomiska förhållanden. Det tyder på att vårdgivarna framför allt har inriktat sig på specifika patientgrupper.

Uppföljningarna visar även att vårdkonsumtionen har ökat för flertalet grupper sedan 2010, men utvecklingen skiljer sig mellan socioekonomiska grupper och delvis även mellan grupper med olika vårdbehov. De med högre inkomst, oavsett sjukvårdsdiagnos och landstingstillhörighet, tenderar dessutom att vara nöjdare än andra med olika aspekter av primärvårdens utveckling efter vårdvalet. Kravet på vårdvalssystem enligt lagen om valfrihetssystem, LOV, har således inneburit en ojämn fördelning av primärvårdens resurser mellan olika grupper och går emot ambitionen om en jämlik vård.

Hälso- och sjukvården ska enligt hälso- och sjukvårdslagen fördelas och utgå ifrån patientens behov. Landstingen måste ha möjlighet att organisera vården så att den utformas efter de lokala förutsättningarna och utefter medborgarnas behov. Vården måste således styras dit behoven är som störst. När det finns tecken på att så inte sker måste vi ta det på största allvar och åtgärda det skyndsamt.

Förslaget som regeringen presenterade i höstas rörande ett upphävande av kravet på vårdvalssystem enligt LOV i primärvården syftade enbart till att påverka reglerna för att starta en vårdcentral – detta under förutsättning att landstinget skulle ha valt att utnyttja den föreslagna rätten att organisera primärvården på andra sätt än enligt LOV. Förslaget handlade således om hur sjukvården är organiserad och att det inte finns ett system som passar alla. Patientens möjlighet att välja vårdcentral skulle inte ha påverkats av förslaget, och som jag nämnde tidigare har regeringen inte för avsikt att ändra på den möjligheten.

Mot bakgrund av kritiken mot beredningen av höstens lagförslag fann regeringen det lämpligt att låta Utredningen om reglering av offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster se över hur regleringen kan ändras i syfte att upphäva kravet på vårdvalssystem enligt LOV i primärvården. Utredningen ska lämna sitt förslag senast den 1 november 2015.

Anf. 111 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Tack, sjukvårdsministern, för svaret, som jag dock blir något förvånad över! Det visar på en viss okunskap om hur vårdvalsreformen fungerar i landsting och regioner.

Landstinget i Sörmland är S-styrt sedan flera år tillbaka. Där har partierna genom kompromisser och konsensus tagit fram sina vårdvalsmodeller utifrån vårdbehov och struktur i det egna landstinget.

Hälsoval Sörmland har blivit en succé bland befolkningen utifrån tillgänglighet och bemötande. Den modellen är gjord precis så utifrån vad vi såg att det fanns för strukturella svårigheter och folkhälsoproblematik bland befolkningen. Sedan gjorde vi en modell utifrån detta i konsensus.

Ett antal privata vårdcentraler har startats och tillfört invånarna ett tydligt mervärde. I Sörmland har andelen av befolkningen som har sökt vård i primärvården ökat från 63 till 70 procent.

Ministern uttalade i någon av tidningarna i höstas – när Lagrådet tack och lov sa ifrån därför att det som skulle ske var så dåligt underbyggt – att vårdvalsreformen har gynnat höginkomsttagare. I Sörmland har ökningen varit mellan 63 och 70 procent bland dem som nu söker primärvård. Jag kan lova ministern att det inte har varit så att den sörmländska ökningen enbart har bestått av sörmländska miljonärer och godsägare. Det är nya grupper som förr inte sökte vård, men som nu får hjälp tack vare vårdvalsreformen.

Det kommunala självstyret innebär ju precis det som vårdvalsreformen handlar om. Varje landsting eller region gör sin egen modell.

Jag har aldrig hört talas om det, men det är möjligt att det finns. Om nyetableringsrätten avskaffas, vad händer då med befintliga vårdcentraler? Ska landstingen tvingas ta över dem eller ska framgångsrika vårdcentraler läggas ned? Det finns en stor oro ute i landet både bland personal och bland patienter över vad som kommer att hända med deras vårdcentraler om regeringen fattar det beslutet.

Någonstans i svaret sägs mellan raderna att patienter har nekats listning, att vårdcentralerna väljer sina patienter. Har ministern hört talas om patienter som har nekats listning på en önskad vårdcentral? Hur kan man dra slutsatsen att vården är ojämlig baserat enbart på att vissa grupper, de med högre inkomst, har blivit nöjdare än andra? Det är en ganska intressant frågeställning. Menar statsrådet att svenska läkare är så profithungliga att de överger hälso- och sjukvårdslagen och läkaretiken för att få rätt patienter till sig?

Jag vore tacksam om jag fick svar på mina följdfrågor.

Anf. 112 KRISTINA NILSSON (S):

Herr talman! Jag anmälde mig till debatten för jag tycker att frågan om valfrihet är väldigt intressant. Jag är mycket nöjd med den valfrihet jag upplever i min hemkommun Örnsköldsvik. Jag kan välja mellan ett stort antal vårdcentraler. Utifrån var jag har mitt arbete, var jag bor geografiskt eller om jag tycker om en speciell läkare vid en viss vårdcentral har jag möjlighet att välja. Det tycker jag är bra.

Det jag inte riktigt förstår i de borgerligas resonemang är vad det är för fel på valfriheten bara för att ingen av dessa vårdcentraler drivs av någon annan än landstinget. Jag har fyra landstingsdrivna vårdcentraler att välja bland, och det är alldeles utmärkt. Som patient kan jag inte se vad det har för betydelse vad det står på min favoritdoktors namnbricka, om det står Landstinget Västernorrland doktor Andersson eller om det står Aleris doktor Andersson. Det är ju själva doktor Andersson jag vill åt.

Det vore intressant om Lotta Finstorp kunde säga någonting om vad det har för betydelse för patienten vilken form av drift det är. Jag kan inte se det. Jag har alltid blivit väl bemött på de olika vårdcentraler jag gått till, och jag har hört att det privata alternativet vi har i Gullänget, dit många av mina bekanta går, också fungerar väldigt väl. Vad är det man värnar? Värnar man patientens rätt till valfrihet eller värnar man företagens rätt att etablera sig var de vill? Det vore intressant att få veta.

Anf. 113 CECILIA WIDEGREN (M):

Herr talman! Jag vill passa på att välkomna statsrådet Wikström till riksdagen. Vi är glada att han är här så att vi kan debattera med honom.

Det här är en av de portaler som vänsterregeringen är vald på. Av regeringsförklaringen, som statsministern läste upp i oktober, framgick tydligt att man skulle avskaffa valfriheten att välja den nära sjukvården. Jag är därför glad att min moderatkollega Lotta Finstorp har ställt den här viktiga interpellationen.

Det finns en viktig mening i statsrådets svar, som jag skulle vilja klämma statsrådet lite extra på denna afton. Statsrådet säger nämligen att ”regeringen är positiv till de valmöjligheter som patienten har”. Sedan fortsätter meningen med ”enligt patientlagen”. Det gör allianspartierna extra glada, för vi kämpade hårt för att få igenom den patientlag som nu har gällt i ungefär tre månader. Grunden för att en patientlag ska vara just patientens lag är att vi ser till att valmöjligheterna blir möjliga. Valmöjligheter hänger ihop med att det finns en mångfald. Då måste man skapa en sådan genom att låta portallydelsen ”positiv till ... valmöjligheter” göras möjlig.

Vi blev därför mycket förvånade under hösten när regeringen i rask takt och med dålig beredning och förberedelse ville komma till riksdagen och försöka minska just möjligheterna till valfrihet. Nu lyckades regeringen inte med det, och riksdagens majoritet har sedan dess fattat ett antal beslut, närmare bestämt två, om att regeringen ska avsluta all form av beredning för att inte stoppa den typen av valmöjligheter och mångfald.

Det är därför förvånande att statsrådet avslutar sitt interpellationssvar med att säga: Jodå, vi ska minsann fortsätta beredningen i form av en utredning, detta trots att riksdagen, herr talman, har fattat beslut om att beredningen ska avslutas. Det skulle därför vara intressant att höra om statsrådet nonchalerar riksdagens beslut och inte tänker följa det.

Vi är överens om portalmeningen, att vi är positiva till valmöjligheter och att patientlagen är bra i grunden. Då ska vi också skapa sådana förutsättningar att patienten har den valmöjligheten. Mångfald och valfrihet hänger därmed samman.

Anf. 114 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag ska försöka besvara de frågor jag fått. Jag kan väl börja med att konstatera återigen, precis som jag sa i svaret och som jag sagt vid andra tillfällen både i och utanför kammaren, att regeringens ambition aldrig har varit att ifrågasätta patienternas möjlighet att välja vårdcentral. Däremot har vi velat upphäva det tvång som funnits för landstingen att tillämpa lagen om valfrihetssystem. Det har vi gjort utifrån att den varit föremål för mycket kritik.

Det finns mycket som pekar på att vissa socioekonomiska grupper har gynnats när till exempel flera vårdcentraler har etablerats i mer välbärgade områden än i andra områden och att man på det sättet har kunnat attrahera vissa patientgrupper medan andra inte har varit attraktiva. Det har alltså funnits en fri etableringsrätt som vi menar har lett fel och riskerar att leda till en ojämlig vård.

Vi har inte på något sätt velat införa en tvingande lagstiftning för landstingen att inte få tillämpa lagen om valfrihetssystem. Det ska vara frivilligt för landstingen att utifrån regionala och lokala förutsättningar organisera vården enligt det sätt som de finner bäst; väljarna har gett mandat till de styrande landstingsmajoriteterna att organisera vården.

Jag tycker att det är en mycket bra princip eftersom den helgar det lokala och regionala självstyret och innebär att de som bäst känner de regionala och lokala förutsättningarna har möjlighet att organisera vården.

Cecilia Widegren frågar hur det går med beredningen. Som jag sa i interpellationssvaret är lagen om valfrihetssystem och den för landstingen tvingande delen föremål för utredning. Beroende på vad utredningen kommer fram till återkommer regeringen till riksdagen med förslag till beslut.

I det sammanhanget kan tilläggas att den typen av tillkännagivanden inte har någon konstitutionellt rättslig ställning. De nämns inte i regeringsformen och inte heller i riksdagsordningen. I riksdagsordningen finns endast en skrivning om att regeringen ska redovisa till riksdagen hur den har hanterat riksdagens skrivelser. Detta görs årligen i den så kallade skrivelse 75. Jag kan lova Cecilia Widegren att vi från regeringens sida inte har några planer på att frånga det, utan vi kommer att i skrivelse 75 redovisa hur vi ser på och hur vi har för avsikt att hantera riksdagens tillkännagivanden.

Anf. 115 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Tack, ministern, för vissa förtydliganden i svaret! Men det finns kvar en mängd frågetecken. Att vi är flera som deltar i debatten visar att det här är en viktig fråga.

Jag ska försöka svara på Kristina Nilssons fråga. Hon undrar vad det är som värnas, patient eller företag, i vårdvalsreformen. Den är ju sprungen ur ett lokalt perspektiv med patienten i centrum.

Före vårdvalsreformen var det ungefär 1 000 vårdcentraler, och i dag finns det 1 200. Den ökningen hade aldrig kommit till stånd utan

vårdvalsreformen. Tillgängligheten har ökat, och nöjdheten hos patienterna har ökat.

Jag har en fråga till ministern gällande att ministern i sitt svar säger att det ger en ojämlig vård eftersom det bara gynnar dem som har en högre socioekonomisk status och standard. Jag har sökt överallt efter en empirisk och teoretisk förklaring till det påståendet. Det finns inte! Jag är jätteintresserad av var ministern har sett det och hittat det.

Landstingen äger sin vårdvalsmodell. Det heter olika över landet. Man gör sina egna mätningar. I Sörmland har det aldrig mätts utifrån socioekonomisk grupp.

När det gäller att man har startat vårdcentraler där det finns rika patienter vill jag säga att jag kommer ifrån Flen där vi har en hög andel flyktingar bland befolkningen. En privat vårdcentral har startat mitt i centrum, och den är väldigt tillgänglig för dem som bor på flyktingförläggningen och ute i eget boende i lägenheter. Den privata vårdcentralen älskas av de nya svenskar som kommer. Av dem som går till den vårdcentralen kommer flest från andra länder.

Det finns inte möjlighet för en privat vårdcentral att välja patienter. Det sägs också i svaret. Jag skulle gärna vilja höra hur det går till. Jag har mig veterligen aldrig hört talas om det. Det finns ingen grund för det. Det skulle dessutom strida mot lagstiftningen kring vårdvalsreformen. Där står det tydligt att man inte får neka patienter, utan vårdgivaren måste ta emot den som vill bli listad hos en viss vårdgivare. Det finns alltså någonting där som jag inte känner till och som jag är intresserad av att få veta.

I Sörmland har nya vårdcentraler tillkommit. Jag tror att det är sex sju privata vårdcentraler, men inga har försvunnit. De finns kvar där.

Och när det talas om jämlikhet måste jag fråga om jämlikhet handlar om att ha lika dålig tillgänglighet för alla, eller vad avses när det talas om att vårdvalsreformen ger en ojämlig vård?

Anf. 116 KRISTINA NILSSON (S):

Herr talman! Tack till Lotta Finstorp som försökte svara på mina frågor. Det lät som att det är bra i Sörmland där man kanske har hittat en modell som passar precis där. Men varför ska andra län vara tvungna att privatisera fler vårdcentraler, till exempel mitt län Västernorrland där jag upplever att det fungerar alldeles utmärkt som det är i dag? Varför kan inte Landstinget Västernorrland få bestämma om valfriheten uppfylls genom det system som finns i dag eller om de vill ha det på ett annat sätt? Det som passar det ena landstinget kanske inte alltid passar det andra.

Jag funderar också på ökad tillgänglighet. Det kanske inte bara handlar om skillnaden mellan socioekonomiska grupper. Vissa tecken kan tyda på att kroniker och återbesökare har fått det svårare eftersom man prioriterar nybesök. Det finns mycket att fundera över.

Cecilia Widegren tog upp att det ska finnas en mångfald. Jag försöker förstå vari mångfalden består. Bedriver man verksamheten på ett annat sätt bara för att man har en annan driftsform? Har man en annan vårdfilosofi? Det är ingenting som jag har kunnat se hemma hos mig på de privata drivna vårdcentralerna. Vården bedrivs på samma sätt som den offentliga. Den enda skillnaden är att man gör det på ett sådant sätt att man ska generera vinst.

För mig, och jag tror för många medborgare i det här landet, är det viktigt att de skattemedel som vi betalar till vård främst ska gå till vård. Det är viktigt. Och vården ska dessutom vara jämlik.

Jag är inte säker på att det bara för att det är privatiserat bidrar till att vi får en mer jämlik vård. Jag tror att det handlar om hur vi jobbar med alla våra former av vårdcentraler.

Anf. 117 CECILIA WIDEGREN (M):

Herr talman! Statsrådet säger att valfriheten ska bestå. Men det är lätt hänt att det blir en papperstiger om man inte också möjliggör för detta. Det är där som vi inte möter varandra i diskussionerna om vad valfriheten är till för i grunden.

Vårdvalet har lett fel, säger statsrådet. Då kan vi andra konstatera att det har blivit ungefär 200 fler vårdcentraler runt om i Sverige. Lotta Finstorp har beskrivit ett antal i hennes valkrets. Det är klart alla de här har bidragit till oerhört mycket bättre sjukvård, för den enskilda patienten på väldigt många olika sätt men självklart också för medarbetarna.

Statsrådet säger att det helgar den lokala politikern. Jag är folkvald politiker, och jag måste konstatera att jag inte riktigt är till för andra lokala duktiga politiker. Jag är till för patienten, och jag är till för de medarbetare som varje dag skapar kvalitet för patienten. Det är där mina skyldigheter som folkvald ligger. Om man tror att man är till för andra lokala duktiga och regionala politiker tror jag inte att vi riktigt möts i synen på uppdraget som folkvald heller.

Väldigt många medarbetare upplever nu att det ligger en våt filt över detta. Regeringen försöker gång på gång komma tillbaka till riksdagen för att påverka och minska mångfalden, medan de där ute står och väntar på besked om förutsättningarna fortfarande finns för att de ska kunna fortsätta utvecklas.

Vi som brinner för svensk hälso- och sjukvård – det är jag övertygad om att statsrådet gör – måste blicka framåt. Vad är det som skapar något inför morgondagen och som gör att sjukvården kan bli bättre? De idéerna saknas här.

Min fråga återstår: På vilket sätt blir det bättre när politikerna får ökad makt gentemot att man minskar makten för patienten?

Anf. 118 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Jag hade inte tänkt gå upp i den här debatten utan inväntade en senare interpellation om alkoholfrågorna. Men när Kristina Nilsson höll sitt anförande var det svårt att hålla sig. Hon ger uttryck för ett par fundamentala missförstånd när det gäller valfrihetsreformen som Alliansen genomförde i och med vårdvalet.

Det handlar inte på något sätt om att man ska tvinga landstingen att privatisera någonting. Det står Västerbottens läns landsting fullt fritt att inte privatisera en enda vårdcentral. Samtliga allianspartier har dessutom under de senaste åren varit helt överens om att vi inte vill använda oss av de metoder för privatisering eller så kallade avknoppningar som vi tidigare har använt oss av.

Hela systemet bygger på en enda liten grundläggande tanke. Och det, Kristina Nilsson, är att om patienten vill välja någonting annat ska han eller hon få göra det. När Kristina Nilsson talar om tvångsprivatisering

säger hon egentligen att hon vill stoppa människor från det fria valet att besöka en privat mottagning, om en sådan privat mottagning uppstår. Det är vad hon vill stoppa. Det är inte att stoppa en privatisering. Det är att stoppa människors fria vilja. Det är att stoppa valfriheten.

I dag tar vi valfriheten att få välja skola, valfriheten att få välja förskola, valfriheten att få välja äldreomsorg och valfriheten att få välja sin egen läkare för självklara. Varenda gång vi har fattat beslut om den valfriheten under de senaste 30 åren har Socialdemokraterna motarbetat. Varenda gång det har varit omröstning i den här kammaren om att ge människor lite mer makt över sina egna liv, lite mer inflytande över vilken skola ens barn ska gå i, vilken skola man som gymnasielev själv ska gå i eller vilken läkare man ska besöka och så vidare – varenda gång – har Socialdemokraterna röstat emot. Socialdemokraterna är ett i grunden socialistiskt parti som bygger sin idé på att människor inte vet bäst hur de själva ska leva sina liv och vilka beslut de ska fatta.

Kristina Nilsson fortsatte argumentera för att det inte spelar någon roll vem som utför vården och för att driftsformen inte har någon inverkan över huvud taget. I sådana fall borde all offentlig sjukvård i alla län vara exakt lika bra. Men så är det inte. Vissa sjukhus är bättre än andra.

Vi kan till exempel i Stockholms län, som jag kommer ifrån, konstatera att generellt sett fungerar akutmottagningen på Karolinska bättre än akutmottagningen på Södersjukhuset. Hur kommer det sig? De får exakt lika mycket pengar. Jo, det är för att det faktiskt spelar roll med ledarskap och vad man har för olika verksamhetsstrategier.

Tittar man på de regionala skillnaderna är de i mångt och mycket enormt stora. Det finns inget samband som säger att ju mer pengar man ger sjukvården, desto bättre kvalitet inom ramen för Sverige. Nu minns inte jag exakt siffrorna för Landstinget i Västerbotten. Det kan mycket väl vara så, och är sannolikt så, att socialdemokratiskt styrda Västerbotten ger mycket mer pengar till vården än vad man kanske gör i Stockholm, men ändå är kvaliteten bättre i Stockholm. Det är så därför att konkurrens spelar roll.

Det har Socialdemokraterna alltid varit emot. Vi hör företrädare som Kristina Nilsson gå upp och argumentera: Det spelar ingen roll om det finns någon valfrihet, och det spelar ingen roll om det är olika utförare. Det visar att det är samma gamla socialistiska valfrihetsfientliga parti som det alltid har varit.

Anf. 119 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag måste börja med att bemöta Fredrik Schultes huvudtes i sin argumentation att Socialdemokraterna på något sätt skulle ha varit emot alternativa driftsformer. Att vi på något sätt skulle ha varit emot att till exempel upphandla olika välfärdsverksamheter är helt fel. Det har gjorts i socialdemokratiskt styrda kommuner. Det har gjorts i socialdemokratiskt styrda landsting. Men det har alltid gjorts utifrån en bedömning i de enskilda fallen. Är det bäst att till exempel upphandla detta på entreprenad eller att bedriva det i egen regi?

Det är fjärran från den inställning som har rått i många moderatstyrda landsting och kommuner runt om i landet. Där har man per definition av ideologiska skäl velat privatisera mycket. Det var så mycket att det faktiskt

började likna korruption i Stockholm och en del andra kommuner där man slumpade ut välfärdsverksamhet till underpris.

Det är någonting som man har fått mycket kritik för i efterhand. Det verkar man nu ha tagit lärdom av, och det är en metod som man har övergett. Jag skulle nog passa mig väldigt mycket om jag var Fredrik Schulte för att slå mig alltför hårt för bröstet för att man har fört och företrätt den typen av politik.

Samma sak gäller för oss socialdemokrater nu som har gällt i många kommuner och landsting. Det är en pragmatisk inställning till olika typer av driftsformer. Det är också därför som vi så starkt har ogillat en lag som tvingar landstingen in i system som kanske inte passar lokalt och regionalt och som kanske inte väljarna i respektive landsting har ställt sig bakom.

Det är just för att värna det lokala självstyret och de lokala möjligheterna att anpassa politiken efter de lokala förutsättningarna som vi har velat se över tvångs-LOV:en och göra lagen om valfrihetsystem frivillig för landstingen att tillämpa. Jag tycker att det ligger helt i linje med tidigare socialdemokratisk förd politik som just har utgått från pragmatism och att politiken ska anpassas efter de förutsättningar som råder.

Jag fick frågan: Vad menar jag när jag säger att man från vårdcentraler kan välja sina patienter? Naturligtvis handlar det inte om att man från vårdcentralernas sida ska hindra patienter att lista sig hos dem, Lotta Finstorp. Jag har nog aldrig stött på den typen av argumentation tidigare. Det måste nog Lotta Finstorp vara ganska ensam om att ha missförstått.

Det handlar om att vi ser en överetablering av vårdcentraler i till exempel vissa stadsdelar. De har ökat markant i antal på Östermalm men till exempel inte i Botkyrka. Det säger sig självt att ökar man på Östermalm kommer man att få vissa patientgrupper till sig, med vissa typer av vårdbehov och som har vissa möjligheter att kunna tala för sig och sina behov. Men man kommer inte att få till sig andra typer av patientgrupper med kanske svårare vårdbehov och som har svårare att uttrycka vilka problem de behöver hjälp med från samhällets sida.

Vi noterar också att man är väldigt förtjust från Moderaternas sida i att mäta tillgänglighet och framgång i antalet nya vårdcentraler. Man kan fråga sig: Var går gränsen? Hur många vårdcentraler ska vi ha? Is the sky the limit, Cecilia Widegren? Då måste det vara väldigt frestande att titta tillbaka på när vi hade sjukstuga i varje by. Då måste tillgängligheten ha varit perfekt.

Anf. 120 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Jag vill börja med att svara Kristina Nilsson i den dialog vi har. Varje landsting gör sin modell. Om Västernorrlands modell inte fungerar bra måste landstingspolitikerna skruva på den utifrån de förutsättningar som finns bland befolkningen. De möjligheterna har man alltid. Det är väldigt viktigt att landstingspolitiken hela tiden har kontroll på: Hur ser folkhälsan ut i landstinget, och vad behöver vi göra? Hur måste vi ändra på det?

Det görs ett jättejobb ute i våra landsting och regioner med detta. Jag upplever att politiker från alla partier är väldigt engagerade i att få till en bra primärvård. Vi ser över hela landet att tack vare en ökad tillgänglighet

har också nöjdheten bland patienterna ökat. Det är helt naturligt, eftersom de inte längre behöver vänta lika länge.

Dessutom ser vi att de hamnar på rätt vårdnivå tack vare att tillgängligheten är mycket större. I stället för att åka till akuten fastän de inte är akut sjuka därför att det har varit så långa väntetider inom primärvården kan de nu få en tid hos sin vårdcentral där de nu är listade väldigt snabbt mot hur det var tidigare.

Det måste väl vara bra samhällsekonomiskt att komma tillbaka till arbetet så fort som möjligt om de kan det när de har fått behandling hos sin vårdcentral. Det är det också utifrån att det inte gynnar någon om de får gå och vänta när de är sjuka och oroliga.

Det finns också en positiv bieffekt utifrån vårdvalsreformen. Det är att vårdpersonal nu har flera arbetsgivare att välja på. Det har varit väldigt bra för utvecklingen. De får en fortbildning och en kick av att de kan byta arbetsgivare. Så har det inte varit tidigare. Då har det bara funnits landstinget och eventuellt kommuner om det har varit inom äldreomsorgen.

Jag vädjar till ministern: Riv inte upp den väldigt bra vårdvalsreformen som vi har i Sverige!

Anf. 121 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Även om jag inte delar Gabriel Wikströms politiska uppfattningar var det väldigt positivt att Stefan Löfven valde ett antal unga ministrar. Det är viktigt att också unga människor kommer in i politiken. Men då måste brist på erfarenhet kompenseras med bättre kunskaper om inte minst vad som har hänt i politiken.

Statsrådets försök att bilsätta att Socialdemokraterna har varit pragmatiska i frågan om valfriheten är helt enkelt bara en ren historieförfalskning. De har systematiskt varit emot valfrihet i alla sammanhang. Det är med kniven mot strupen som de har accepterat ett visst mått av valfrihet därför att väljarna har börjat ta det för självklart och givet.

Tittar man på alla de stora debatterna som har varit under de senaste tre decennierna har Socialdemokraterna konsekvent hävdat politikens rätt att få bestämma över människor medan vi från Alliansen har hävdat att människor måste få rätt att göra de grundläggande valen.

Herr talman! Det är möjligt att vi kanske gick lite för långt i Stockholmsregionen i vår iver att skapa alternativ för människor så att det inte bara ska vara det offentliga monopolet som gäller. Vi kanske gick lite för långt i att knoppa av och privatisera på ett sätt som inte var kontrollerat.

Allt som Alliansen gjorde var inte perfekt. Det håller jag med om. Men grundidén om att det ska finnas konkurrens och valfrihet är någonting som Socialdemokraterna har bekämpat till varje pris. Lyssna på gamla tal från valrörelsen 1985 där Olof Palme försökte bilsätta att valfrihet inom förskolan skulle underminera och krossa välfärden.

Anf. 122 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Vi har haft en debatt som jag trodde skulle handla om regeringens förslag att ta bort tvångs-LOV för landstingen, det vill säga tvånget att tillämpa lagen om valfrihetssystem. Regeringen ville i stället ha ett frivilligt system där man absolut får tillämpa denna lag men också kan välja att organisera vården på andra sätt.

I stället halkar vi ned i en debatt där Moderaterna försöker iscensätta att Socialdemokraterna och Miljöpartiet är emot valfrihet inom vården –

emot patienternas rätt att till exempel välja vårdcentral. Ingenting kunde vara mer fel.

Som jag har sagt i ett tidigare anförande är det just så att socialdemokratin många gånger har gått i bräsch för att kunna upphandla olika former av vårdcentraler eller, för den delen, äldreboenden på till exempel entreprenad eller för att hitta andra former. Jag kommer själv från ett av de landsting, Västmanland, som har en stor andel privata utförare. Det är också ett av de landsting som har styrts längst av Socialdemokraterna, förutom en kort mandatperiod med borgerligt styre.

Den stora frågan är egentligen: Har socialdemokratin gjort det här för att man har varit nödd och tvungen eller för att man har varit pragmatisk? Jag skulle vilja hävda att vi har varit pragmatiska. Vi har sett på vad situationen kräver och vad som behövs i de aktuella fallen. Det vi däremot har bekämpat – och det kanske är det Fredrik Schulte hänvisar till – är alla former av dogmatism, som framför allt Moderata samlingspartiet många gånger har stått för och där man till varje pris ska privatisera och sälja ut, för det är så man vill skapa bästa möjliga lycka för några få.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2014/15:369 om Alliansens tillgänglighetsmiljard

Anf. 123 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Cecilia Widegren har frågat mig vilka initiativ jag tänker ta för att regeringen ska genomföra riksdagens beslut om en samordnings- och tillgänglighetsmiljard i syfte att skapa mer sammanhållna vårdkedjor och öka vårdgivarnas helhetsansvar för patienten. Hon har också frågat om jag kan redovisa de regleringsbrev och/eller regeringsbeslut som innebär att riksdagens beslut kring hälso- och sjukvården genomförs.

Vidare frågar hon om jag har tagit något initiativ med vårdens huvudmän för att genomföra riksdagens beslut om ökad tillgänglighet och kvalitet i vården och vilka åtgärder som hittills har vidtagits för att fortsätta att korta köerna och väntetiderna för den enskilda patienten. Cecilia Widegren har även frågat på vilket sätt det enligt min mening är bättre att politikerna får ökad makt genom att avveckla vårdvalet än att patienterna får mer makt att själva välja den nära vården.

Målet för hälso- och sjukvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Vidare ska vården ges med respekt för alla människors lika värde och den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården. Hälso- och sjukvården ska dessutom organiseras så att den tillgodoser hög patientsäkerhet samt utgår från patientens behov av kontinuitet och samordnade vårdinsatser.

I dag finns stora utmaningar i hälso- och sjukvården när det gäller tillgänglighet efter behov och när det gäller i vilken grad vårdens insatser är samordnade för den enskilda patienten.

Flera undersökningar visar att tillgängligheten i vissa delar har försämrats under de senaste åren. Socialstyrelsens utvärdering om tillgängligheten vid akutmottagningar visar till exempel att väntetiderna är

längre än någonsin. När det gäller samordning och kontinuitet visar en aktuell internationell undersökning som Myndigheten för vårdanalys publicerade före jul att svenska patienter i mindre utsträckning än patienter i andra länder bedömer att vården är samordnad och koordinerad.

I dessa avseenden delar jag Cecilia Widegrens uppfattning om att fortsatta insatser behövs för att främja vårdens tillgänglighet, samordning och kontinuitet. Ett antal initiativ som inriktar sig på att utveckla hälso- och sjukvården just i dessa avseenden har tagits.

Under 2015–2018 avsätts 500 miljoner kronor per år för att skapa en mer jämlik och tillgänglig cancervård. I januari 2015 ingick regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting en överenskommelse om att korta väntetiderna i cancervården och minska de regionala skillnaderna. En viktig insats är att införa ett nationellt system med standardiserade vårdförlopp. Samtliga landsting har meddelat att de kommer att arbeta i enlighet med intentionerna i överenskommelsen.

Inom ramen för den överenskommelse om kunskapsstöd och uppföljning som tecknades i januari 2015 enades regeringen och SKL om ett antal insatser som syftar till att utveckla möjligheterna för nationell uppföljning av både vårdens kvalitet och tillgänglighet. Uppföljningen fokuserar särskilt på cancervården och primärvården. I samma överenskommelse ingår också initiativ för att utveckla en mer patientcentrerad vård för personer med kroniska sjukdomar. Denna grupp har särskilt uttalade behov av att vården har hög kontinuitet och är samordnad, till exempel mellan primär- och specialistvård. Överenskommelsen omfattar totalt 67,9 miljoner kronor.

Den 23 april tecknade regeringen och SKL ytterligare en överenskommelse som omfattar 1 miljard kronor och innehåller insatser för att främja förbättrad tillgänglighet och samordning inom hälso- och sjukvården. De enskilda landstingen har varit delaktiga i utformningen av överenskommelsen, som tar sin utgångspunkt i långsiktiga lokala utvecklingsbehov. Satsningen ska främja huvudmännens förutsättningar för att skapa en mer integrerad och koordinerad vård samt öka vårdgivarnas helhetsansvar för patienten. Insatserna ska ytterst bidra till förbättrade förutsättningar för en mer jämlik vård genom att prioritera tillgängligheten för patienter med störst behov av vård.

Slutligen har Cecilia Widegren frågat mig om vårdvalet och patientens möjlighet att välja den nära vården. Regeringen står bakom möjligheten att välja vårdcentral, som också garanteras i den nya patientlagen, som gäller från den 1 januari 2015. Patientlagen innebär vidare att man fritt får välja utförare inom den offentligt finansierade öppna specialiserade vården. De förslag regeringen presenterade i höstas rörande ett upphävande av kravet på vårdvalssystem i primärvården skulle enbart påverka reglerna för att starta en vårdcentral – detta under förutsättning att landstinget skulle ha valt att utnyttja den föreslagna rätten att organisera primärvården på andra sätt än enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV). Patientens möjlighet att välja skulle således inte påverkas, och regeringen har inte för avsikt att ändra på den möjligheten.

Anf. 124 CECILIA WIDEGREN (M):

Herr talman! Jag är speciellt glad att statsrådet Wikström har möjlighet att vara här och att han tar sig den tiden. Det tog nämligen statsrådet 38

dagar att möjliggöra i sin kalender att komma hit till riksdagen för att besvara de här enkla frågorna. Praxis här i riksdagen är normalt 14 dagar eller två veckor. Det är klart att det kan ske undantag, men vi tycker här som folkvalda att det är ganska bra att försöka leva upp till praxis så många gånger som möjligt för att respektera våra respektive uppdrag.

Herr talman! Jag tar därför denna möjlighet att gå rakt in på en av sjukvårdens kanske absolut viktigaste utmaningar, nämligen en bättre tillgänglighet och kortare köer. Trots att frågorna ställdes för 38 dagar sedan är de förstås fortsatt aktuella även efter den överenskommelse som träffades och presenterades i helgen.

Herr talman! För 2015 är det en annan budget än den som Gabriel Wikström själv presenterade som gäller för svensk hälso- och sjukvård ur statens perspektiv. Allianspartierna presenterade en miljardsatsning för nationell cancerstrategi, en tillgänglighets- och samordningsmiljard, nationell kunskapsguide, en satsning gällande minskad psykisk ohälsa, vårdsatsning för äldre, nationell demensplan, införandet av en digital vårdtjänst, matlyft för äldre och en utökad satsning på kompetensförsörjning, till exempel inom äldreomsorgen, för att nämna några viktiga delar i paketen.

På det här området, vad gäller tillgänglighet och köer, har det varit väldigt tyst. I regeringsförklaringen i oktober kunde vi inte höra någonting om detta trots att det är en vår tids kanske viktigaste utmaningar inom hälso- och sjukvården. Det har varit väldigt tyst. Även om det var väldigt tyst när vårpropositionen presenterades från statsrådet tror jag att det finns många där ute som är intresserade av vad statsrådet och vänsterregeringen har för ambitioner – inte för året, utan för de kommande åren, för att kunna jobba med detta metodiskt.

Herr talman! När Alliansen tillträdde 2006 var köerna i hälso- och sjukvården alldeles för långa och helt oacceptabla. Då fick man vänta i månader och ibland år för en enkel höftledsoperation. Det var mer regel än undantag.

Därför införde vi ett nytt systematiskt sätt att jobba med detta. Sveriges Kommuner och Landsting mätte i november 2007: 25 procent av patienterna fick vänta längre än 90 dagar. Några år senare hade den andelen minskat till 13 procent. Det systematiska arbetet hade alltså börjat ge effekt.

Den så kallade kömiljarden var ett nytt förhållningssätt. Staten tog fram detta verktyg i dialog med berörda huvudmän men också med de aktörer, alltså medarbetarnas företrädare, som jobbar inom hälso- och sjukvården. Det viktiga var att nå upp till vårdgarantin och hitta rimliga gränser och mål för att kunna jobba med detta.

När Alliansen skrev fram hur man kan utveckla detta var det ganska betydelsefullt att det systematiska och prestationsbaserade arbetssätt som hade gett den här effekten skulle fortsätta också framdeles, nu utvecklat till en tillgänglighetsmiljard där sammanhållna vårdkedjor och ett främjande av att se patienten som en helhet skulle växa fram. Det var också utgångspunkten för det beslut som riksdagen tog här i kammaren. Så kom helgens överenskommelse som egentligen innebär att man backar 15 år.

Jag vill därför förtydliga mina frågor till statsrådet Wikström: Vad är det i vänsterregeringens samordningsmiljard som leder till att skapa mer sammanhållna vårdkedjor, fortsätta att korta köer och tydliggöra

mätbarhet och kvalitetsmål? Var finns prestationsersättningarna för att fortsätta minska köerna och öka tillgängligheten?

Anf. 125 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag kan väl börja med kömiljarden, och där är jag den första att säga att den hade goda resultat under de första åren. Det var naturligtvis väldigt positivt. Sedan avtog progressionstakten, och inte minst från Riksrevisionen kom det kritik mot bruket av prestationsbaserade ersättningar. Man såg nämligen att det hade tendenser att undantränga andra viktiga aspekter av hälso- och sjukvården. Det fanns också tendenser till att kömiljarden gynnade patienter med lättare vårdbehov på bekostnad av till exempel kroniskt sjuka patienter.

Därför finns det definitivt stor anledning att se hur man skulle kunna göra annorlunda för att komma till rätta med de stora strategiska utmaningarna för vården. Detta var också en slutsats som den dåvarande alliansregeringen drog, och man hade för avsikt att avskaffa kömiljarden. Det var väl förmodligen det som sedan kom att kallas tillgänglighets- och samordningsmiljarden som skulle komma i stället.

Tankesättet med en tillgänglighets- och samordningsmiljard behöver inte vara fel i sig. Jag tror, precis som Cecilia Widegren har anfört här från talarstolen och som jag också tog upp i mitt interpellationssvar, att det är viktigt med tillgängligheten, och det är också oerhört viktigt att kunna samordna olika delar av vårdkedjan. Men jag tror att vi ska akta oss för att i fortsättningen i alltför stor grad lita till prestationsbaserade ersättningar. De riskerar just att lösa *ett* problem men skapa väldigt många nya.

Därför har regeringen valt att i överenskommelse med SKL – och jag måste säga att SKL är väldigt positiva till den överenskommelsen – ha mer av stimulansbaserad ersättning där det också finns ett friare mandat för landstingen att utifrån sina skilda förutsättningar kunna använda pengarna just i förslagetets anda. Det tror jag är väldigt positivt.

Sedan frågar Cecilia Widegren, med det vanliga inslaget av härskartekniker får jag väl säga, om vi har några idéer för mandatperioden. Jag tycker att jag i tid och otid har anfört precis vilka områden inom hälso- och sjukvården som vi måste prioritera och vilka som är de stora strategiska frågorna för staten att engagera sig i, inte minst i syfte att öka samordningen och tillgängligheten.

Först och främst handlar det om kompetensförsörjningen. Vi vet att vi har stora problem med detta. Det handlar inte bara om att det saknas sjuksköterskor på ett antal akutmottagningar, utan vi vet att det inom hela vården finns problem med hur personalresurserna är allokerade. Eftersom det är ett nationellt problem behöver staten engagera sig tydligare än tidigare just i att försöka hitta en lösning tillsammans med de olika relevanta aktörerna.

Det andra som är nära kopplat till detta är e-hälsan, både för att utveckla den inte minst ur ett patientperspektiv men naturligtvis också för att få de system som finns inom hälso- och sjukvården att fungera bättre. Vi vet att de stjälar onödigt mycket tid från professionerna som skulle kunna gå till att möta patienterna i stället.

Ett annat viktigt område är den psykiska ohälsan. Hur riggar vi system som bättre än tidigare möter den psykiska ohälsan?

Det handlar även om organisationsformerna där vi har aviserat att vi vill se fler storregioner.

Jag tror att det är den här typen av strategiska frågor som är viktiga för framtiden.

Anf. 126 CECILIA WIDEGREN (M):

Herr talman! Gabriel Wikström är oerhört tydlig med att det här fortsatt är en utmaning. Han ger också alliansregeringen kredd för att man så systematiskt började jobba med prestationsbaserad ersättning kopplad till att korta köerna. Statistiken talar sitt tydliga språk: Det blev oerhört mycket bättre. Vårdgarantin satte sina gränser, och man fick ersättning efter det att man gjort det som var förutsättningen – inte före.

Något med det där systematiska och målinriktade gav dessa effekter, och det var också det vi avsåg att utveckla vidare.

Därför blir jag oerhört fundersam när statsrådet så tydligt vänder helt tillbaka. Det som statsrådet har presenterat i helgen är ju återigen överenskommelse med det som kallades Perssonpengar – eller Engqvist var det ju som delade ut påsar med pengar på den tiden. Jag satt i landstinget då. Nu blir det Wikströmpengar.

Det finns ju ingenting här som säger att man måste *göra* någonting. Det finns en önskan om att man ska göra någonting – ja, men det gör landstingen ändå. Det finns alltså ingen prestationsbundenhet. Det finns inga krav, utan det är stora vackra ord om att det är viktigt att patienterna får vård.

Jag tror att det vore väldigt tragiskt om man nu från staten och regeringen inte tog till vara alla de goda erfarenheter som vi ändå har haft med tillgänglighetssatsningarna och fortsätter det systematiska, långsiktiga arbetet med tydliga mål att sträva efter och leva upp till.

Därutöver räknar statsrådet upp ett antal andra utmaningar, och sådana finns absolut, men jag tänkte hålla mig till det som interpellationen innehåller, nämligen köer och tillgänglighet.

SVT har nu bland annat en beskrivning av hur ambulanssjukvården ser ut i Sverige. Det är enorma väntetider på vissa ställen och på andra inte. Det som patienter och människor ytterst många gånger upplever är alltså en väntan.

Här har vi förbättrat statistiken gällande höftledsoperationer, från 25 procent till 13 procent som får vänta i tre månader från det att man har en remiss. Resan är fortfarande väldigt lång för att dessa 13 procent och tre månader ska minska.

Frågorna jag vill ställa är återigen: Utan prestation, utan krav och utan tydlighet om mål och långsiktighet, på vilket sätt tror statsrådet att landstingen ska stimuleras att verkligen fortsätta driva det här arbetet som man har gjort under dessa år? Det har ju gett en effekt, och vi kan alla se att det är möjligt. På vilket sätt tänker statsrådet ta till vara detta arbete framöver?

Det vi nu får besked om är att det går en påse Wikströmpengar till landstingen och regionerna. Detta ska avslutas vid årsskiftet. Det riksdagsbeslut vi fattade om ökad tillgänglighet försvann i och med detta, och någon långsiktighet finns inte presenterad i dag. Ett systematiskt arbete som ändå har pågått under åtta års tid tror jag går förlorat.

Om vi är överens om utmaningen, vad ska man då göra, kopplat till de här olika delarna framöver? Det vore jag oerhört intresserad av att höra statsrådet säga.

Det är också det som jag tänkte avsluta med här. Om vi är överens om utmaningen kan det också vara vettigt att försöka resonera om erfarenheter och den effekt som detta har haft. Perssonpengarna och Engqvistpengarna minns vi. De fyllde på, men det gav inte alls den stimulans som vi ser att de här resurserna har gett.

Anf. 127 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Orsaken till att jag räknade upp ett antal strategiska frågor som vården står inför var inte bara att jag tror att de är nära kopplade till om vi på allvar ska kunna förbättra tillgängligheten och samordningen. Det var också svaret på en direkt förfrågan från Cecilia Widegren om vilka strategiska frågor som jag tänker att regeringen ska sysselsätta sig med på vårdområdet den närmaste mandatperioden.

I nästa inlägg får man höra att det vill hon inte alls prata om. Jag tycker att det vore mycket intressant att höra av Cecilia Widegren vad hon har för tankar och idéer om hur vi ska förbättra personalförsörjningen inom vården.

Vad har Cecilia Widegren för tankar och idéer om hur vi ska förbättra e-hälsan? Det är ett jättestor problem inom vården, inte minst för vårdpersonalen. Många vittnar om att det tar mycket tid och att man inte utifrån den digitala tekniken kan frigöra tid och resurser och därmed nå längre än vad man kunde utan den.

Vad vill Cecilia Widegren göra när det gäller att förbättra kampen mot den psykiska ohälsan? Det är ett växande bekymmer som vi inte minst ser i de växande sjukhälsotalen.

Vad har Cecilia Widegren för tankar om vårdens organisering? Ska vi ha kvar landstingen i deras nuvarande form? Ska staten ta över sjukvården? Eller ansluter hon sig till regeringens linje – att vi borde ha fler storregioner som blir bättre rustade att ta sig an sjukvårdens utmaningar?

Cecilia Widegren talar i tid och otid om LOV, lagen om valfrihetssystem, som den enda saliggörande lösningen på väldigt många av vårdens problem.

Vi har inte haft några planer på att skrota LOV, även om vi har sagt att vi vill ha bort tvångs-LOV för landstingen. Däremot ser vi att LOV innehåller ett antal problem. Vi ser bland annat ersättningssystem som kanske styr mot att patienter med lättare behov får vård i större utsträckning än till exempel patienter som lider av kroniska sjukdomar. Vi ser att det finns överetablering på vissa håll medan andra platser där vårdbehoven kanske är större inte får några ytterligare etableringar av till exempel vårdcentraler.

Har Cecilia Widegren några svar på dessa utmaningar för framtiden? Nej, Cecilia Widegren har i stället hakat upp sig på hur man skulle kunna ta den gamla kömiljarden och utveckla den vidare.

Jag kan från den nuvarande regeringens sida erkänna att mycket i kömiljarden var bra. Men jag vill också vara noga med att påpeka att allt inte var bra. Det fanns utmaningar som behövde lösas, till exempel undanträngningseffekter.

Cecilia Widegren ser inga problem med kömiljarden. Hon ser inga problem med att fördela skattepengar enligt det prestationsbaserade ersättningssystemet, utan det är frid och fröjd. Det är samma gamla politik som Alliansen en gång förlorade valet på som man vill försöka driva ånyo i opposition.

Är det några jag saknar svar från i den här kammaren är det Cecilia Widegren och Moderaterna.

Anf. 128 CECILIA WIDEGREN (M):

Herr talman! Statsrådet kanske försöker ändra på riksdagspraxis; jag vet inte riktigt. Det här är faktiskt en interpellationsrunda, där riksdagen ställer frågor till statsrådet och inte tvärtom. Jag möter gärna statsrådet var som helst och när som helst i en debatt om det mesta inom svensk hälso- och sjukvård, men i det här fallet är det statsrådet som ska svara på frågor om tillgänglighet.

Min fråga om idéer handlade om vad statsrådet har för idéer vad gäller tillgängligheten. Det är det som interpellationen berör. De andra frågorna kan vi ta vid ett annat tillfälle, kanske vid en allmänpolitisk debatt. Det skulle till och med herr talmannen tycka var mycket trevligare.

Nej, i grunden handlar det här om på vilket sätt man ska ta till vara erfarenheter som är gjorda under ett antal år och som har spelat roll eftersom vi vet att utmaningen för den enskilde är oerhört viktig.

I går kunde vi höra att ambulanssjukvården i vissa delar av Sverige tar över en halvtimme på sig att nå fram. Jag tror inte att de patienterna den dagen det händer känner sig nöjda med det. Jag tror inte heller att de 13 procent som får vänta mer än tre månader på en höftled är nöjda med det.

Då måste vi fundera: På vilket sätt kan vi använda de statliga resurser som finns för att bättre se till att tillgängligheten ökar och köerna minskar? Det är utmaningen.

Statsrådet har nu fattat ett regeringsbeslut om att betala ut de pengarna i förskott. Stimulansen och prestationen i sig är inte det viktigaste, utan det viktigaste är att det pågår ett arbete lokalt.

Det arbetet pågår ändå, för huvudmannen har det som skyldighet inför sina patienter och sina skattebetalare ute i regionerna. Men jag saknar statsrådets kort- och långsiktiga vilja att förbättra tillgängligheten och korta köerna. Det är statsrådet fortfarande skyldig att svara på. Eftersom statsrådet avslutar rundan får han gärna göra det.

Anf. 129 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag har i mina inlägg försökt peka på de strategiska utmaningarna för vården som är viktiga inte minst när det gäller att förbättra tillgängligheten och samordningen.

Jag har pratat om vikten av att staten engagerar sig mer i kompetensförsörjningen, i att lösa de problem vi ser med e-hälsan, i att förbättra insatserna mot den växande psykiska ohälsan och i vårdens organisering.

Jag kan också prata vidare om tillgänglighet och samordning på ett mer specifikt plan. De pengar som riksdagen beslutade om i höstas, den miljard som vi nu har, kommer naturligtvis att komma landstingen till godo på ett mycket bra sätt. Den kommer att anpassas efter de speciella förutsättningar

som råder i respektive landsting utifrån regionala och lokala förutsättningar.

Landstingen kommer att lämna in handlingsplaner. Det kommer inte alls att vara så att pengarna betalas ut i förskott. Där måste jag säga att Cecilia Widegren är dåligt påläst. De kommer att betalas ut i efterskott.

Jag måste säga att när den här överenskommelsen slöts var det i en väldigt bra dialog med Sveriges Kommuner och Landsting. Man är väldigt glad över att staten uppmärksammar att de landsting vi har i det här landet har skilda förutsättningar att bedriva sin verksamhet och därmed också behöver behandlas utifrån att de har skilda förutsättningar.

Det är därför, men också med tanke på Riksrevisionens kritik mot prestationsbaserade ersättningar, som vi tillför mer stimulansmedel. Det är helt enkelt ett bättre sätt att stimulera fram ökad samordning och tillgänglighet i ett land med en så decentraliserad vårdstruktur som Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2014/15:442 om Alkoholleveransutredningen

Anf. 130 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Fredrik Schulte har frågat mig om jag avser att verka för ett genomförande av Alkoholleveransutredningens förslag trots dess rättsliga oklarhet som riskerar att Sverige, liksom Finland, dras inför EU-domstolen.

Det är mycket glädjande att Fredrik Schulte är överens med regeringen om vikten av att värna den svenska ensamrätten till försäljning av alkoholdrycker till privatpersoner.

En kommande reglering av e-handel med alkoholdrycker måste utformas på ett sätt som inte innebär att den svenska ensamrätten hotas. Ett kort och kärnfullt svar på frågan vore därför: Nej, jag avser att avvakta Alkotaximålets utfall innan en lagrådsremiss tas fram.

Men eftersom frågor om hur den svenska alkohollagstiftningen förhåller sig till EU-rättsliga regler är komplicerade och därmed lätta att missförstå ska jag mer utförligt redogöra för vad som gäller i fråga om Alkoholleveransutredningens förslag, Alkotaximålet och regeringens ställningstagande.

Målen med den svenska alkoholpolitiken är att minska de medicinska och sociala skadorna orsakade av alkohol och därigenom att värna folkhälsan. Ett av de främsta och mest grundläggande politiska instrumenten för att nå detta mål är en restriktiv lagstiftning på alkoholområdet. En väl fungerande lagstiftning ger möjlighet att kontrollera hanteringen av alkohol i samhället och särskilt begränsa tillgängligheten till alkohol i vissa miljöer och sammanhang.

Under 2012–2014 tillsatte den dåvarande regeringen två olika utredningar på området, varav den ena var Alkoholleveransutredningen, som Fredrik Schulte refererar till. Alkoholleveransutredningen hade uppdraget att bedöma dels vad som i dag är tillåtet och vad som är otillåtet när det gäller e-handel och hemleverans av alkoholdrycker, dels vad som

bör vara tillåtet respektive otillåtet utifrån både den svenska alkoholpolitiken och de förpliktelser som följer av EU-medlemskapet.

De förslag som lämnats är i överensstämmelse med EU-rättsliga regler, men regeringen, och många av remissinstanserna, anser att de inte är tillräckligt långtgående för att vara i enlighet med den svenska alkoholpolitiken. Förslagen klargör inte heller tillräckligt tydligt gränserna för vad som är tillåtet respektive otillåtet när det gäller e-handel.

Förslagen innebär bland annat att distansförsäljning under vissa villkor skulle bli tillåten. Distansförsäljning innebär att e-handelsförsäljaren anordnar transporten till köparen i Sverige. Villkoret är att transportören är oberoende av säljaren. Konsekvensen av att tillåta distansförsäljning är att ytterligare en försäljningskanal av alkohol till konsumenter i Sverige möjliggörs, vilket kan äventyra det svenska systemet med ensamrätt.

Finland har precis som Sverige ett system med ensamrätt för alkohol, men i Finland tillåts endast distansköp av alkoholdrycker, det vill säga att köparen vid e-handel måste anordna transporten till Finland. Som Schulte nämner pågår sedan våren 2014 ett mål i EU-domstolen, det så kallade Alkotaximålet, avseende det finska systemet. Helsingfors hovrätt har begärt ett förhandsavgörande från EU-domstolen gällande bland annat det i Finland nu gällande kravet på detaljhandelstillstånd för import av alkoholdrycker när en finländsk köpare köpt alkoholdrycker från en säljare i en annan medlemsstat. Ett avgörande i målet kan komma att bringa klarhet i vilka restriktioner som Sverige kan upprätthålla när det gäller e-handel med alkoholdrycker. Ett uttalande från EU-domstolen om att det är möjligt att förbjuda distansförsäljning skulle innebära att Sverige kan vidta mer långtgående insatser på området än vad utredningen har föreslagit.

Det är viktigt att den svenska alkohollagstiftningen är restriktiv och så tydlig som möjligt. För att säkerställa att en kommande reglering av e-handel med alkoholdrycker utformas på ett sätt som inte innebär att den svenska ensamrätten hotas, avser regeringen att avvakta Alkotaximålets utfall. Dom i målet kan förväntas omkring årsskiftet 2015/16.

I avvaktan på domen avser regeringen att se över alternativa förslag.

Oavsett vad utfallet i målet blir avser regeringen att gå fram med förslag för att tydliggöra reglering av e-handel med alkoholdrycker.

Anf. 131 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Det har inte undgått någon att vi har ett systembolag i Sverige, vilket gör att det är väsentligt svårare att köpa alkohol i det här landet jämfört med de flesta andra västerländska länder. År 2007 kom en dom i det så kallade Rosengrenmålet, där man konstaterade att i och med att vi är med i EU och har fri rörlighet för varor och tjänster får en medlemsstat inte förbjuda import av alkohol. Det har gjort att privatimporten har vuxit, men det är fortfarande något som står för bara 3 promille av alkoholförsäljningen i Sverige. Det är alltså 99,7 procent av den legala försäljningen som sker på Systembolaget.

Detta är alltså inget som hotar monopolet. Tvärtom är det något som öppnar möjligheter för moderna människor som har ett intresse för alkohol som sträcker sig bortom det traditionella svenska att man ska konsumera för berusningen. Det handlar om människor som intresserar sig för att vara hobbyvinsamlare eller som vill dricka speciella ölsorter, alla som tittar på Edward Bloms matlagingsprogram och så vidare. Detta är en del av ett

modernt samhälle med en modern syn på alkoholkonsumtion. Och, som sagt, det är inget som hotar monopolet. Det är bara 3 promille som försäljningen via privatimport står för.

Det finns en utredning som föreslår att man ska skärpa detta. Jag tycker att det är positivt att regeringen vill avvakta och se vad som händer i Alkotaximålet i Finland. Det mesta talar för att det finska systembolaget och ambitionen att stoppa detta kommer att stoppas av EU-domstolen, men det återstår ju att se.

Det som däremot är beklämmande är att statsrådet säger att oavsett vad EU-domstolen säger kommer vi att på alla tänkbara sätt försöka försvåra möjligheten till privatimport.

Man kan fråga sig, herr talman, vad det är som driver Gabriel Wikström och regeringen till att till varje pris vilja förstöra den här marknaden. Det kan inte vara att upprätthålla monopolet. 3 promille av försäljningen kan inte vara ett problem. Problemet när det gäller alkohopolitiken i Sverige är att unga tonåringar kan köpa öl och starksprit från flak på parkeringsplatser utanför livsmedelsbutiker runt om i Sverige, alltså den illegala smugglingen och den svarta marknaden för alkohol. Det är där problemet ligger – inte hos de 3 promille som har ett genuint intresse för högkvalitativ alkoholkonsumtion.

Vad är det som driver detta intresse hos statsrådet? Det måste vara det som vi diskuterade tidigare, alltså det inneboende arvet som så att säga ligger i Socialdemokraternas gener och som handlar om att förbjuda och försvåra för människor att göra det de själva vill.

Anf. 132 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag måste börja där Fredrik Schulte slutade. Han hänvisade till att mitt svar skulle böttna i något slags regleringsklåfingrig socialism. Visst är jag socialist, men jag är inte säker på att man behöver ha en regleringsklåfingrig socialism, utan jag tror att den kan tillämpas på lite olika sätt.

När det gäller Systembolaget och ensamrätten på alkoholförsäljning har jag svårt att säga att detta skulle vara entydigt socialistiskt. Jag fick nämligen för ett tag sedan en skriftlig fråga från Barbro Westerholm från Folkpartiet, som undrade om samma utredning som Fredrik Schulte, men naturligtvis med en annan utgångspunkt. Barbro Westerholm gillar Systembolaget och ensamrätten på alkoholförsäljning. Precis som jag vet hon att den är en grundbult i den svenska alkohopolitiken, som på många sätt har varit väldigt framgångsrik när det gäller att minska alkoholskadorna och de sociala problem som kan uppkomma av överdrivet alkoholbruk. Därför är Systembolaget viktigt.

Som Fredrik Schulte väl känner till tillåter EU olika typer av monopol, men de får inte vara diskriminerande på något sätt. Politiken bakom ett alkoholmonopol måste vara systematisk och sammanhängande. Det är därför viktigt att alla typer av försäljning av alkohol regleras, så att de kan inordnas i systematiken och kan betraktas som del i en sammanhållen politik. Det gäller också när vi talar om den här typen av försäljning. Det är också därför jag avslutar mitt interpellationssvar med att säga att vår avsikt är att gå vidare och lägga fram förslag för att tydliggöra regleringen av e-handeln med alkoholdrycker.

Om det innebär en försämring eller inte vill jag inte spekulera i här och nu, även om Fredrik Schulte verkar ha sin uppfattning helt klar för sig redan i förväg.

Anf. 133 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Jag hade gärna velat höra en längre utläggning från Gabriel Wikström om socialism och hur den inte kan vara klåfingrig. Det ligger ju på något sätt i sakens natur att det är politiken som ska styra och inte fria människor. Men den här debatten handlar inte om det, utan den handlar som sagt om alkoholpolitiken.

Jag har väldigt svårt att köpa den beskrivning som Gabriel Wikström gör. Det är alltså 3 promille av den legala alkoholförsäljningen som sker via privatimport – 3 promille. Jag kan förstå och hålla med om logiken bakom Systembolaget och systemmonopolet. Det var en politik som man fattade beslut om för snudd på 100 år sedan, som byggde på förutsättningar som var helt annorlunda än dem vi har i dag. Vi hade ett utbrett samhällsproblem i alkoholkonsumtionen på ett sätt som man har i till exempel Ryssland, där skillnaden i medellivslängd mellan män och kvinnor är nästan 20 år.

Så ser inte samhället ut längre. Det är klart att det finns en stor poäng i och ett viktigt behov av att ha en reglerad alkoholpolitik. Men man kan inte låsa sig fast i 1800-talets beskrivningar från nykterhetsrörelsen.

De som handlar alkohol via privatimportörer – det är 3 promille av alkoholförsäljningen som sker via privatimport – är människor som har ett genuint intresse och som har en finsmakarinställning till alkohol. Det är människor som vill dricka speciella typer av viner som det är svårt att beställa via Systembolaget. Systembolaget har ett fantastiskt utbud och sortiment för den vanliga konsumenten, men för den som har det här speciella intresset är det knepigare.

Vad är det som driver Gabriel Wikström att till varje pris ställa till det för de människor som har det här intresset? Det kan inte handla om att bekämpa sociala problem, för bevisligen kommer det inga sociala problem ur privatimporten. Det här är en väldigt liten grupp människor som har ett specialintresse som Gabriel Wikström vill stoppa.

Det stora problemet handlar om att ungdomar kan köpa alkohol på gatan från ett lastbilsflak eller från ett bagageutrymme i en bil i en gränd. Det är den illegala försäljningen, den svarta marknaden för alkohol, som är det allvarliga. Gabriel Wikström borde ägna sin tid åt att bekämpa det problemet. Men det hör vi inte Gabriel Wikström prata om, utan det handlar bara om att reglera och försvåra för människor där det inte finns något problem.

Det här är inte pragmatism. Det här är en ideologiskt driven agenda från regeringen och Gabriel Wikström som bygger på en problemformulering från 1800-talet. Man är fast i den gamla nykterhetsrörelsens beskrivning av ett samhälle som fanns för 100 år sedan. Det kan inte vara drivet av pragmatism. I sådana fall hade Gabriel Wikström konstaterat: Det här är en väldigt liten del av marknaden. Det skapar inga problem. Låt oss i stället fokusera på de inslag i samhället där vi ser problem, där ungdomar far illa!

Men den ideologiska kampen är viktigare för Gabriel Wikström och regeringen.

Anf. 134 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Fredrik Schulte frågar vad det är som driver mig. Varför kommer jag fram till den slutsats jag kommer fram till i interpellationssvaret? Det enkla svaret på den frågan är naturligtvis att det handlar om att kunna minska både de medicinska och de sociala skadorna av alkohol i samhället.

Jag har, liksom en majoritet i den här kammaren, vid ett flertal tillfällen slagit fast att en grundbult i denna politik är att Systembolaget ska ha ensamrätt på försäljning av alkohol. Vi i regeringen har därför stora ansträngningar att göra – det gällde också tidigare regeringar av olika färger – för att hela tiden se till att Systembolaget kan fortleva och att man har en systematisk och sammanhängande alkoholpolitik som inte föranleder till exempel olika instanser i EU att hävda att monopolet på något sätt skulle vara diskriminerande. Så gäller också den aspekt som Fredrik Schulte tar upp i sin interpellation.

Jag tycker att det är väldigt viktigt att Systembolaget får fortsätta att vara den här grundbulten i alkoholpolitiken. Därför är det också viktigt att reglera den här typen av försäljning. Även om det bara handlar om, som Fredrik Schulte hävdar, 3 promille kan det uppfattas som att det på något sätt hotar Systembolaget och Systembolagets ensamrätt.

Det är naturligtvis så att vi inte vet exakt detta. Det är därför vi väntar på utslaget i målet från Finland. Men det står helt klart redan nu att vi behöver reglera detta på ett bättre sätt för att det ska vara en del i en systematisk och sammanhängande politik. Därav följer också mitt tydliga svar om att regeringen har för avsikt att göra detta.

Om det är så som jag tycker att Fredrik Schulte antyder mellan raderna i sina anföranden, att han inte alls tror på Systembolagets roll för den svenska alkoholpolitiken och inte tycker att det utgör grundbulten i en framgångsrik alkoholpolitik, kan jag väl tycka att det vore mer klädsamt om vi hade den debatten, om Systembolagets vara eller inte vara. Då skulle kammaren också få en chans att höra vad Moderaternas lösning är på de medicinska och sociala problem som kommer av alkoholen. Hur ska vi förebygga dessa, och hur ska vi se till att vi kan ha en minst lika framgångsrik svensk alkoholpolitik även utan ensamrätt för Systembolaget? Det skulle jag tycka vore en väldigt intressant debatt att ha.

Anf. 135 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Jag redogjorde, tycker jag själv, ganska rakt för att jag vill ha en reglerad alkoholpolitik. Jag vill inte släppa alkoholförsäljningen fri. Jag tycker att den politik som vi i stora delar har bedrivit i Sverige är en bra inriktning.

Jag håller med om och ifrågasätter inte på något sätt att regeringen bör sträva efter att minska de medicinska och sociala skador som alkoholen förorsakar samhället. Men nu är det inte riktigt det vi pratar om. Alkoholisten köper inte alkohol genom de här privatimportörerna. Alkoholisten säger inte: Ja, om tre veckor skulle jag vilja ha alkohol – därför beställer jag det via nätet. Alkoholisten går till Systembolaget. Eller tror ministern att det är familjer i social utsatthet som ägnar sig åt privatimport över nätet?

Nej, det här är en väldigt liten skara människor som har finsmakandet som ett specifikt intresse. Det här vill Gabriel Wikström till varje pris stoppa. Sedan hänvisar han till sociala och medicinska utmaningar. Är det Edward Bloms hälsa du värnar om? Tycker du inte att han har ett tillräckligt sunt leverne? Jag tycker att det är så genomskinligt. Det som driver Gabriel Wikström och regeringen är en typ av paternalistisk inställning. Ni vet bättre än andra människor, och ni vill till varje pris av ideologiska skäl stoppa människor som har det här intresset för fin alkoholkonsumtion.

Anf. 136 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Som jag försökte förklara för Fredrik Schulte handlar detta inte om den försäljning som han uppskattar uppgår till 3 promille och heller inte om de personer som köper den typen av produkter.

Det handlar om huruvida denna försäljningskanal skadar den sammanhängande och systematiska svenska alkoholpolitiken och därmed riskerar att skada själva grundbulten eller grundprinciperna för den politiken. Då riskerar vi att i slutändan stå där med något helt annat – något som varken jag eller, glädjande nog, Fredrik Schulte skulle vilja se.

Detta handlar om att se till att vi kan ha ett sådant regelverk att vi kan ha sådana principer för den politik vi bedriver att inga delar hotas eller kan ifrågasättas och vi därmed bakvägen får ett raserande av den svenska alkoholpolitiken.

Detta är min och regeringens utgångspunkt. Jag är övertygad om att vi precis som förut kommer att hitta en väl avvägd bedömning och ett väl avvägt regelverk som innebär att man tillgodoser både de människor som Fredrik Schulte pratar om, som har ett specialintresse för vin, och det stora allmänintresset av att begränsa alkoholens sociala och medicinska skadeverkningar.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2014/15:457 om snusets hälsoeffekter

Anf. 137 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jesper Skalberg Karlsson har frågat mig vilken forskning som jag baserar omläggningen i svensk snuspolitik på samt vilka hälsomässiga effekter det är man vill uppnå genom att begränsa snus.

Som bakgrund till sina frågor hänvisar Jesper Skalberg Karlsson till regeringens beslut att utreda exponeringsförbud och krav på neutrala tobaksförpackningar.

Tobaksbruket är en av de enskilt största hälsoriskerna. Anledningen till att regeringen nu beslutat att utreda möjligheten att införa exponeringsförbud och krav på neutrala tobaksförpackningar är att regeringen anser att det är åtgärder som ytterligare kan bidra till att minska tobaksbruket och inte minst förhindra att minderåriga börjar använda tobak.

Det finns stark vetenskaplig grund för att införa åtgärder som begränsar marknadsföring av tobaksprodukter liksom stöd i Världshälsoorganisa-

tionens ramkonvention om tobakskontroll, en konvention som Sverige anslöt sig till år 2005.

Det är nu Tobaksutredningens uppdrag att analysera och bedöma om och i så fall hur exponeringsförbud och krav på neutrala tobaksförpackningar kan genomföras i Sverige.

I sin fråga påstår Jesper Skalberg Karlsson felaktigt att snus är ett livsmedel. Jag vill understryka att snus inte är något livsmedel utan en tobaksprodukt. Tobak och tobaksprodukter exkluderas uttryckligen från definitionen av livsmedel enligt gällande EU-lagstiftning.

Anledningen till att snus i vissa delar regleras i livsmedelslagen är framför allt för att man ska kunna ta om hand de speciella krav på hygien som är förenade med snusproduktion. Det förändrar dock inte det faktum att snus är en tobaksprodukt och som sådan omfattas av såväl regeringens tobakspolitik som tobakslagen.

Som svar på Jesper Skalberg Karlssons frågor vill jag börja med att säga att regeringens tobakspolitik utgår från den samlade kunskap som finns om tobakens skadeverkningar och genomförs på saklig grund med stöd av ansvariga myndigheter och Världshälsoorganisationens ramkonvention om tobakskontroll.

Regeringens övergripande tobakspolitiska mål är ett minskat tobaksbruk. Målet beslutades av riksdagen år 2011, under den tidigare regeringen, och återfinns i regeringens samlade strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken.

Det övergripande tobakspolitiska målet gör ingen skillnad på olika tobaksprodukter och omfattar därmed såväl snus som cigaretter. Att utreda åtgärder som kan bidra till ett samlat minskat tobaksbruk kan inte betraktas som en omläggning av svensk snuspolitik.

Slutligen, vad gäller frågan om vilka hälsomässiga effekter som man vill uppnå med att begränsa snus, vill jag påstå att det inte finns någon hälsopolitisk konflikt i att verka för en minskning av allt tobaksbruk, såväl rökning som snusning. Samtliga tobaksprodukter kan skada hälsan och är beroendeframkallande.

Anf. 138 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret, som är långt men något intetsägande.

Snus är en gammal svensk tradition med flera hundra år på nacken. Tillsammans med midsommar och Falu rödfärg är snus något som är ganska typiskt svenskt och självklart när många tänker på Sverige.

På senare år har snuset dock kommit att debatteras alltmer. Från EU-omröstningen 1994 fram till i dag är det en debatt som bubblar upp med jämna och ojämna mellanrum, ibland för att EU vill införa nya regler och ibland – som nu – för att man från den svenska politiken vill införa nya regler.

Tydligt och ganska bestående är dock att snuset har vissa tydliga effekter på folkhälsan. Tobaksbruket i Sverige, sett till hela tobaksbruket, sticker inte ut nämnvärt. Där ligger vi ungefär som jämförbara länder.

Men det finns en viktig skillnad. Vi är det enda land som har en gammal snustradition, och vi är det land som sticker ut positivt när det handlar om tobaksrelaterade sjukdomar. Sverige har lägre frekvens av lungcancer och KOL än många andra länder i EU.

Vi är dessutom ett land med färre än 20 procent rökare. Nu är jag inte någon forskare – det ska vara tydligt – men det finns starka samband mellan bruk av snus och färre tobaksrelaterade sjukdomar.

Förklaringen – att snus till viss del ersätter rökning och är ett alternativ – verkar därför trolig och vinner gehör hos de flesta man möter. Det är ganska vedertaget när man diskuterar vid matbordet.

Sverige har en lägre andel rökare, en större andel snusare och färre tobaksrelaterade sjukdomar än andra länder. Man kan anta att ett totalförbud mot snus skulle leda till att fler människor går tillbaka till rökning.

Men det är inte ett totalförbud som folkhälsoministern föreslår i det tilläggsdirektiv som presenterades den 19 februari i år, herr talman. Det är i stället ett uppdrag att se över hur man kan göra förpackningar neutrala och förbjuda exponering av snusprodukter.

Jag ställer mig lite frågande till detta. Det är därför jag har skrivit denna interpellation. Det föreslås i och för sig en begränsning också av rökprodukter, men cigarettbruk är till sin natur lite mindre undångömt än snusande. Det är inte alltid man ser när det ligger en prilla under läppen, men cigaretter kommer att finnas kvar i gatumiljön.

Det finns en risk att snuset påverkas mer av ett exponeringsförbud än vad cigaretter skulle göra. Lägg därtill att det är stora ingrepp i marknaden för en laglig produkt – en produkt som minskar tobaksrelaterade skador i Sverige.

Jag utgår ifrån att statsrådet, som han skriver i sitt interpellationssvar, är mån om att nå ett minskat tobaksbruk. Det är lovvärt. Men att rökare ska gå miste om den kanske mest effektiva produkt som används för att sluta röka kan få tvivelaktiga effekter.

Mot bakgrund av detta och min ursprungliga fråga vill jag förtydliga min frågeställning: Lutar sig statsrådet mot någon specifik forskning i denna omläggning av snuspolitiken? Hur ett generellt tobaksbruk påverkar människokroppen är väl utrett. Att begränsa enbart snuset kan dock leda till att folk röker mer, och det vet vi är farligare än snus.

Rökning skördar dessutom betydligt fler offer när det gäller både antal dödsfall och antal insjuknade, något som statsrådet nämnt i tidigare debatter.

Anf. 139 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag tycker att man måste börja med att slå fast att Socialstyrelsen inte rekommenderar snus som en rökavvänjningsprodukt. Socialstyrelsen menar att hälso- och sjukvården heller inte bör rekommendera snus som en rökavvänjningsprodukt eftersom snus medför en något till måttligt förhöjd risk för sjukdom, sänkt livskvalitet och förtida död. Det finns dessutom andra effektiva åtgärder vid daglig rökning hos vuxen som har vetenskapligt stöd. Socialstyrelsen menar också att det saknas vetenskapligt underlag för att bedöma effekterna av snus som rökavvänjningsmetod. Det går inte heller att säga att fördelningen av tobaksanvändandet i Sverige i relativt mindre andel rökare jämfört med andra länder entydigt beror på snusandet i Sverige. Det kan mycket väl finnas ett samband, men det är inte belagt. Jag tycker att det är viktigt att hålla sig till fakta i debatten.

Jag förstår inte heller den upprördhet som finns över att vi nu låter utreda olika sätt att begränsa tobakens skadeverkningar. Vi alla här i kammaren måste väl kunna vara överens om att tobaksvaror är hälsoskadliga. Det borde vara bra ur både ett individ- och ett samhällsperspektiv om vi kan begränsa användningen i syfte att förbättra hälsan för enskilda individer och för folkhälsan i stort.

Vad är Jesper Skalberg Karlsson så rädd för när han säger att snusandet kan komma att minska? Är han rädd för att färre ska använda snus? Är han rädd för att folkhälsan ska förbättras eller för den delen hälsan hos enskilda individer? Det är intressanta frågor.

I övrigt tycker jag att jag gav svar på Jesper Skalberg Karlssons frågor i mitt interpellationssvar.

Anf. 140 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! Jag kan förtydliga vad jag är rädd för. Sambehandlingen av alla tobaksprodukter som är åtskilda till sin natur gör att fler människor kommer att röka i stället för att snusa. Det är min farhåga, Gabriel Wikström.

Jag noterar också att Socialstyrelsen inte rekommenderar snus. Det inser jag också. Men det är problematiskt om enskilda saker plockas ur sitt sammanhang och vi enbart tittar på snuset. Det skulle vara som om jag gick in i köket på en restaurang och plockade ut blomkålen innan den var tillagad, tog en tugga och sa till dem att de inte kan laga mat. Saker måste finnas i ett sammanhang, och det tycker jag att snuset till stor del gör när vi pratar om tobaksprodukter.

Det som är bekymmersamt är att regeringen medvetet verkar behandla snus och cigaretter på ett liknande sätt och att man hänvisar till rökningen när man försöker införa åtgärder även för snuset. Det går inte att likställa cigaretter med snus. Det är stor skillnad inte minst i hälsoeffekterna. Debatten tappar mycket av det fokus som behövs när man klumpar ihop hela familjen av tobaksbruk.

Det som nu sker i samband med tilläggsdirektivet är en omläggning av svensk snuspolitik. Sedan tidigare har Sverige ett undantag i EU som slår vakt om rätten att sälja snus inom landet. I resten av EU är snus förbjudet, men med den kompromissen har Sverige ett undantag – visserligen med exportförbud, men det innebär i alla fall att Sverige tidigare självt har fått reglera snuset. Det folkhälsoministern nu tar initiativ till är hårdare reglering av snuset med hänvisning till forskning som handlar om rökning och en utredare som tolkar EU-direktiv på ett sätt som av vissa kallas bokstavstroget. Missförstånden när det gäller snus är många. Både tidigare och nuvarande Europaparlamentariker från båda blocken har kritiserat tolkningen av EU-direktiven.

I fråga om lagstiftning faller snuset i Sverige till viss del under livsmedelslagstiftningen vad gäller kraven på kvalitet, hygien och halter av skadliga ämnen – precis som andra livsmedel. Dessutom finns krav på innehållsförteckning. Det är något som borgar för att konsumenter också vet vad de stoppar i sig.

Herr talman! Här finns en stor otydlighet om vad regeringens linje är. Den svenska traditionen av att reglera snus som livsmedel hotas i och med den pågående utredningens uppdrag. Statsrådet har i en tidigare interpellationsdebatt sagt följande: Den svenska traditionen att reglera snus som livsmedel berör en fråga som omfattas av utredningens

nuvarande uppdrag. Utredaren ska i denna del analysera och lämna förslag på en ändamålsenlig reglering av snus.

Vad är det som gäller? Att frågå den tidigare traditionen innebär att Sverige kan förlora sin möjlighet att reglera snuset på egen hand. Om det inte är en omläggning vet jag inte riktigt vad som är det. Följden av förslagen och idéerna som ligger på bordet riskerar att skapa oreda. Om snuset blir klassat som tobaksprodukt försvinner dessutom tillsynen från Livsmedelsverkets sida och hamnar via Folkhälsomyndigheten på kommunernas bord. Det kan bli krångligt när nuvarande system som har funnits i två decennier fungerar väl.

Varför gör man gemensamma direktiv för snus och rökning när det är tydligt att dessa har olika hälsoeffekter? Detta har statsrådet själv fastställt tidigare.

Anf. 141 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Svaret på frågan är enkelt: Regeringen har att förhålla sig till beslut fattade av riksdagen. Det handlar om att det beslut som riksdagen har fattat om det övergripande tobakspolitiska målet är att minska tobaksbruket. Man gör ingen skillnad på om det är snus eller cigaretter. Det är utifrån detta regeringen har att ge direktiv till de utredningar som tillsätts eller tilläggsdirektiv till de utredningar som redan är igång.

Om Jesper Skalberg Karlsson vill ha ett annat tobakspolitiskt mål går det naturligtvis att väcka motioner i riksdagen om detta. Men hittills har det funnits en bred enighet om att målet är bra och att det är viktigt att arbeta för ett minskat tobaksbruk, oavsett om det handlar om snus eller cigaretter. Båda är hälsoskadliga varor, även om det är i lite olika omfattning.

Jag återkommer till frågan om livsmedel. Precis som jag sa i mitt interpellationssvar är snus inget livsmedel utan en tobaksprodukt. Tobak och tobaksprodukter exkluderas uttryckligen från definitionen av livsmedel enligt gällande EU-lagstiftning.

Anledningen till att snus i vissa delar regleras i livsmedelslagen är framför allt för att man ska kunna ta hand om de speciella krav på hygien som är förenade med snusproduktion. Det är ändå en väsensskillnad från att försöka klassa snus som ett livsmedel. Det är en tobaksprodukt. Vi i regeringen har att förhålla oss till de tobakspolitiska mål som riksdagen har satt upp. Vill man ändra dessa mål får man göra det i kammaren. Det kan inte regeringen ensidigt göra.

Anf. 142 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! Tack, statsrådet, för förtydligandet om att jag fortfarande äger rätten att väcka motioner i riksdagen!

Låt mig sammanfatta min ståndpunkt och min undran med att säga några korta saker.

Först och främst är det problematiskt att man sambehandlar tobaksbruket i en klump eftersom snus och rökning har skilda hälsoeffekter. Jag kan tycka att man borde komplettera målet om minskat

tobaksbruk med att de tobaksrelaterade sjukdomarna ska minska. I grund och botten är det dem vi vill minska, och det ska vara det stora målet.

För övrigt har Sverige haft som tradition att reglera snus som livsmedel. Det borgar för att Sverige självt ska reglera snuset.

I lagens mening när det gäller livsmedel finns det tydliga direktiv om att det ska finnas en innehållsförteckning. Det är något som man försöker sopa under mattan eller luckra upp eftersom man vill ha neutrala förpackningar och smakmärkningsförbud.

Det är oklokt att gå in i diskussionen för hårt och för ideologiskt, men jag hoppas att statsrådet med de otaliga interpellationsdebatterna i ämnet i alla fall känner att det finns ett stort engagemang för frågorna från moderat håll. Jag hoppas att vi får tillfälle att diskutera ämnet igen.

Anf. 143 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag har kunnat notera att det verkar finnas ett oerhört starkt engagemang från moderat håll i dessa frågor. Jag skulle önska att man från moderat håll hade ett lika stort engagemang också för att förbättra folkhälsan och för att se till att vi kan uppfylla riksdagens mål om att minska tobaksbruket just i syfte att minska de hälsoskadliga effekterna som både cigaretter och tobak har.

Men jag ser fram emot kommande debatter i det här ämnet och tackar Jesper Skalberg Karlsson för hans interpellation.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2014/15:476 om aktiebolag som driftsform för akutsjukhus

Anf. 144 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Anders W Jonsson har frågat mig vilken grund jag har för att föreslå att akutsjukhus ej ska få drivas av aktiebolag.

Sverige har ett avancerat och högkvalitativt sjukvårdssystem, solidariskt finansierat och tillgängligt för alla. Regeringen har ett nationellt ansvar för att hälso- och sjukvården även fortsättningsvis bärs upp av ett allmänt och samhälleligt intresse. Vi vill trygga en långsiktigt god och jämlik sjukvård för alla i hela landet.

För att kunna säkerställa den höga nivån på den svenska hälso- och sjukvården anser regeringen att det är nödvändigt att reglera driften av vissa sjukhus i Sverige. I regeringsförklaringen från den 3 oktober 2014 tillkännagavs därför att lagstiftningen ska ändras så att möjligheterna att sälja eller privatisera universitets- eller regionsjukhus ska förhindras.

Om driften av dessa sjukhus överlämnas till privata aktörer finns det en risk att till exempel utbildningen av läkare och specialistsjuksköterskor samt den medicinska forskningen äventyras eftersom sjukvårdshuvudmännen i en sådan situation är beroende av hur den privata aktören väljer att organisera verksamheten. Detta är strategiska uppgifter

som universitets- och regionsjukhusen utför åt flera landsting och som således är av nationellt intresse.

Ansvar för att alla som är bosatta inom ett landsting erbjuds en god hälso- och sjukvård faller primärt på landstinget. Men även om det ankommer på landstingen att besluta i frågor som rör detta ansvar är min bedömning att allas rätt till en god och jämlik hälso- och sjukvård är av sådan väsentlig betydelse för välfärden i landet som helhet att viss statlig reglering av universitets- och regionsjukhus måste kunna komma i fråga.

Den lokalt valda politiska majoriteten i ett enskilt landsting ska således inte kunna fatta beslut om överlåtelse av uppgifter att bedriva verksamhet som är av strategisk betydelse för hälso- och sjukvårdsutvecklingen i landet som helhet. Viss verksamhet inom region- och universitetssjukhusen finansieras dessutom av statliga och externa medel. Detta kan till exempel vara finansiering av de kostnader som uppkommer vid landstingens medverkan i klinisk forskning och utbildning.

Den aktuella frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet, och regeringen avser att återkomma till riksdagen.

Anf. 145 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Jag får tacka sjukvårdsministern för svaret. Men tyvärr undviker han att svara på den fråga som jag har ställt.

Jag vill ge en liten bakgrund till frågeställningen. När sjukvårdsministern var nytillträdd fick han frågan: Vad är det största problemet i svensk sjukvård? Vad vill sjukvårdsministern åtgärda? Han pekade då ut som det största problemet att det fanns enheter som bedrevs i aktiebolagsform. Sedan var man tvungen att göra någonting för att få bort vinsterna i välfärden. Detta bekräftades av vice ordföranden i socialutskottet, som också såg det här som det stora problemet i svensk sjukvård.

Det handlar inte om bristen på kompetens, ojämlig vård, e-hälsa och vad vi ska göra åt att antibiotikaresistensen ökar, utan det handlar om att få bort vinsterna i välfärden. Detta ledde till att i princip den enda utredning som sjukvårdsministern och regeringen har tillsatt på det här området är en utredning som syftar till att få bort vinsterna i välfärden, se till att riskkapitalbolag inte kan äga, avskaffa det fria vårdvalet i de socialdemokratiskt styrda landstingen, se till att inte sju universitetssjukhus kan säljas ut.

Alla som vet hur lagstiftningsprocessen går till vet att detta sannolikt inte kommer att resultera i så mycket. Däremot har sjukvårdsministern, hans parti och hans regering redan nu lyckats skapa en väldigt stor skada inom den svenska sjukvården – alltifrån oroliga småföretagare till de stora aktörerna. Och det här drabbar ytterst patienterna.

Jag var väl medveten om att detta var regeringens ingång. Men jag blev icke desto mindre förvånad när jag läste att sjukvårdsministern hade besökt Danderyds sjukhus – som alltså inte är ett universitetssjukhus utan ett akutsjukhus – tillsammans med en partivän. Då uttalade han att Socialdemokraterna förbereder att åter införa en stopplag som förbjuder landstingen att sälja sina akutsjukhus.

I sitt svar på min fråga fokuserar sjukvårdsministern på att regeringen förbereder en lagstiftning som förbjuder försäljning av universitetssjukhus. Det är en upprepning av den stopplag som gällde 2001 och som återigen infördes 2005. Det var ett kraftfullt slag i luften. Det finns ju ingen som förbereder en försäljning av Akademiska sjukhuset i Uppsala eller Karolinska sjukhuset. Däremot förs det en diskussion om att del landsting väljer att lägga ut akutsjukhus på entreprenad.

Orsaken till att alliansregeringen valde att avskaffa den paragraf som förbjöd att man lade ut universitetssjukhus på entreprenad var att det skapade väldigt stora problem för universitetssjukhusen i ett läge då man ville inleda ett organiserat samarbete med ett privat företag. Det finns ett stort antal exempel där man inom ramen för ett universitetssjukhus har en privat aktör som bedriver en liten del av verksamheten i väldigt nära samarbete.

Men min fråga handlade mer om detta med akutsjukhus. Jag förstår att sjukvårdsministern tycker oerhört illa om att S:t Görans sjukhus drivs av ett riskkapitalbolag, Capio – trots att det är det akutsjukhus i Stockholm som har de lägsta kostnaderna, den mest nöjda personalen och de mest nöjda patienterna. Jag förstår att han dessutom vill göra allt han kan för att se till att det aktiebolag som ligger bakom inte ska få leverera vinst – han vill i princip röka ut dem.

Men min fråga till sjukvårdsministern handlar om det som sas i samband med besöket på Danderyds sjukhus. Förbereds det nu inom regeringen samma sak som vi tidigare hade, nämligen en stopplag mot att landsting ska kunna lägga ut akutsjukhus på entreprenad? Det var det som min fråga gällde.

Anf. 146 CECILIA WIDEGREN (M):

Herr talman! Det här är en kväll i hälso- och sjukvårdens tecken. Tidigare i kväll gjordes det tydligt för oss att den här typen av stopp och förbud fanns med i regeringsförklaringen från den här regeringen. Om man efterlyste besked om tillgänglighet och köer så fick man inget svar. Däremot fick vi besked om hanteringen beträffande valet av vårdcentral och förbud när det gällde vem som ska driva olika typer av större sjukvårdsenheter, akutsjukhus, i Sverige.

Då undrar man såklart: Är detta de största utmaningar som vi har att hantera inom svensk hälso- och sjukvård? Det är de, precis som min riksdagskollega Anders W Jonsson konstaterat, självklart inte. Men svaren uteblir i och med detta, och det är väldigt tragiskt.

Tidigare i kväll kunde vi höra Gabriel Wikström konstatera att väntetiderna på akutmottagningarna är längre än någonsin. Men just S:t Görans akutsjukhus drivs med en helt annan typ av prestationsbaserad sedan man har börjat med de modellerna inom landstinget i Stockholm. S:t Göran har den högsta kvaliteten, enligt landstingets egna kvalitetsindikatorer. Man når också målen för väntetiderna. Det är, som sagt, det enda sjukhuset i Stockholmsområdet som har åstadkommit det.

Vad kan man lära av det? Ja, det är ju inte vem som är utförare som är det viktigaste, utan det måste vara vad patienter erhåller som är det viktigaste.

I svaret till min kollega Anders W Jonsson konstaterar statsrådet att här ska lokalt valda politiska majoriteter i enskilda landsting inte kunna fatta beslut. Tidigare i kväll fick vi dock lära oss att när det gäller lagen om valfrihet ska man minsann kunna fatta beslut. I det ena fallet gäller det inte, men i det andra fallet gäller det. Inte heller i fråga om tillgänglighet ska lokala politiker få vara med och fatta beslut.

Ett annat landsting som jobbat med den här frågan vill gå längre än det som vänsterregeringen nu konstaterar, och det är Västernorrland. Där har man fattat beslut om att man ska gå före och begränsa valfriheten och, som i det här fallet, olika typer av utförare.

Man undrar ibland vad det är statsrådet vill uppnå med sådana propositionsframställningar, idéer och förslag till riksdagen. Vi har hanterat den här typen av stopplagar och förbudslagar förut. Jag vet inte på vilket sätt det skulle befrämja att patienter fick bättre tillgång till hälso- och sjukvård eller att medarbetarna fick mer att säga till om i mötet med patienter och det kvalitetsuttrycket. Vad är det statsrådet och vänsterregeringen vill förbättra i svensk hälso- och sjukvård när man vill lägga in stopp och förbud och fy och usch för vårdens medarbetare när det gäller att utveckla svensk hälso- och sjukvård?

Varför vill statsrådet i det här fallet inte att lokala politiker ska kunna vara med och fatta de viktiga lokala besluten? Tidigare i kväll fick vi lära oss att det var viktigt att de lokala politikerna fick göra det.

Anf. 147 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Tack, Anders W Jonsson, för interpellationen! Det är roligt att också Cecilia Widegren stannade kvar för att delta i den här debatten. Det var relevanta frågor som Cecilia Widegren ställde, och jag ska börja med att försöka svara på dem.

Varför finns det ett särskilt intresse från statens sida att reglera i det här fallet när det i andra fall finns ett minst lika starkt intresse av att värna det lokala självstyret? Jag skulle vilja säga att det handlar om att den typ av vård som bedrivs inte minst vid universitetssjukhusen, den högt specialiserade vården, ställer särskilda krav på beaktande av ett allmänt intresse som många gånger sträcker sig långt utanför det egna landstinget.

Det är i det här fallet viktigt att lokala, valda politiska majoriteter i enskilda landsting inte ska kunna fatta beslut om överlåtelse av uppgiften att bedriva sjukvårdsverksamhet som dels direkt eller indirekt till stor del finansieras med statliga medel, dels är av central betydelse för hälso- och sjukvårdsutvecklingen i landet som helhet. Om driften överlämnas till privata entreprenörer finns det risk för att grundutbildningen av läkare och den medicinska forskningen äventyras, eftersom sjukvårdshuvudmännen i en sådan situation är beroende av hur entreprenören väljer att organisera verksamheten. Det är bevekelsegrunderna för att vi i det här fallet tycker att det kan finnas fog för att reglera det från centralt håll.

Jag beklagar att Anders W Jonsson har fått fel uppfattning genom att läsa Svenska Dagbladet. Jag har artikeln framför mig och förstår att det i en ingress beskrivs som att regeringen vill förbjuda landstingen att sälja sina akutsjukhus. Som jag säger i interpellationssvaret är det universitets- och regionsjukhus som vi i första hand vill lagreglera. Sedan vet vi att det egentligen inte finns någon tydlig definitionen av regionsjukhus, och det behöver naturligtvis klargöras i en sådan lagstiftning.

Det är viktigt att säga att jag givetvis här och nu inte kan gå in på de exakta detaljerna för lagstiftningen. Det kräver en ordentlig beredning. Det har trots allt hänt en del på åtta år, inte minst vad gäller de aspekter som Anders W Jonsson tar upp och som handlar om samverkan med privata företag, semiprivata företag och så vidare å ena sidan och universitetssjukhus å andra sidan. Det är en faktor som måste beaktas när man tar fram den här typen av lagstiftning.

Bevekelsegrunderna för att regeringen gör detta är, förutom de i svaret till Cecilia Widegren anförda, att det är en oerhört viktig del av vårdens infrastruktur. Vi vill klargöra det och även klargöra att det är viktigt att den finns kvar i offentlig drift.

När det gäller den större frågan om vinster i välfärden handlar det om att inte bara jag och regeringen utan en stor del av svenska folket känner stor oro för att vinstintresset riskerar att tillåtas ha en alltför stor del i hälso- och sjukvården och att det riskerar att ske på bekostnad av den behovsbaserade hälso- och sjukvård som vi har i landet och som det i bred enighet fattats beslut om, inte minst i den här kammaren.

Anf. 148 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Jag tror inte att sjukvårdsministern förstår vad jag är ute efter. Det finns ingen seriös aktör inom politiken som ens funderar på att sälja ett universitetssjukhus. Att man tar upp det i debatten är mer ett tecken på att man vill ha en symbol att diskutera, att kunna säga att den hemska Alliansen kanske, eventuellt, skulle vilja sälja Karolinska universitetssjukhuset till någon och att man minsann ska sätta stopp för det. Men det är inte det som debatten handlar om.

De flesta sjukhus i Sverige bedriver undervisning, och det bedrivs också forskning. Universitetssjukhus finns det ingen som vill sälja. Orsaken till att den gamla lagstiftningen togs bort var just att den skapade många problem för universitetssjukhusen när de skulle utvecklas.

Min fråga gällde synen på akutsjukhus. Nu har det kommit ett klargörande från ministern. När det gäller den stopplag som fanns från 2001 och 2005, den del i lagstiftningen som innebar att det var förbjudet att lägga ut akutsjukvård på entreprenad, kommer det inte något sådant lagförslag. Icke desto mindre förbereder ministern och regeringen åtgärder för att få bort de riskkapitalägda sjukhusen och dessutom se till att de som finns över huvud taget inte får redovisa vinst.

Jag har mycket svårt att förstå det. Låt oss gå utanför Stockholm till Visby. Visby lasarett har alltid haft stora problem med sin dialysavdelning. Det har varit svårt att få tag på personal. Det har varit dålig kvalitet och

missnöjda patienter. För ett antal år sedan lade landstinget på Gotland ut dialysavdelningen på entreprenad. Ett stort riskkapitalbolag som äger Diaverum, ett multinationellt dialysföretag, fick ansvar för dialysavdelningen. Den är i dag en av de mest populära öppenvårdsmottagningarna på Gotland. Från att ha varit en dialysavdelning med den sämsta kvaliteten i Sverige har den passerat medelvärdet. Man har i dag inga problem över huvud taget att få både dialyssjuksköterskor och läkare.

I ett sådant läge har jag svårt att förstå hur ministern, regeringen och Socialdemokraterna resonerar. Man är inte nöjd med att kvaliteten är utmärkt. Man är inte nöjd med att patienterna numera är fantastiskt nöjda. Inte heller är man nöjd med att personalen är väldigt nöjd och att de inte har några problem med att rekrytera sjuksköterskor och läkare.

Av bara två anledningar vill sjukvårdsministern gå in med statens hand och sätta stopp för det. Den ena orsaken, den dödssynd som de begått på Gotland, är att Diaverum, som fått entreprenaden – i och för sig ett svenskt företag men numera multinationellt – ytterst är ägt av ett riskkapitalbolag, och av den anledningen är ministern beredd att gå in med sin hammare och slå ned på dialysavdelningen och skapa oreda.

Den andra orsaken till att det som hänt på Visby lasarett anses förkastligt är att dialysavdelningen numera visar svarta siffror, det vill säga går med vinst. Går man tillbaka i bokföringen hos Gotlands kommun kan man se att dialysavdelningen genom åren, så länge kommunen drev den, visade röda siffror. Nu redovisar man svarta siffror.

Jag kan inte förstå vad som är problemet. Nöjda patienter, nöjd personal, utmärkt kvalitet, svarta siffror – då pekar sjukvårdsministern på att det är de svarta siffrorna som leder till vinst. Dessutom har vi det förskräckliga faktum att det ytterst är fråga om ett riskkapitalbolag.

Jag har svårt att förstå hur man resonerar från regeringens sida. Ni vill inte genom lagstiftning förbjuda akutsjukhus på entreprenad, men ni är beredda att dra ur proppen så att de inte har möjlighet att fungera. Det kommer att leda till kaos i sjukvården.

Anf. 149 CECILIA WIDEGREN (M):

Herr talman! Vänsterregeringen har valt att använda sig av stopp och förbud vad gäller hälso- och sjukvården, patientens val och den som vill utveckla hälso- och sjukvården, som min kollega Anders W Jonsson så värtaligt beskriver. Det framgår av regeringsförklaringen.

Regeringen säger samtidigt: Vi är en samarbetsregering. Jag har jobbat länge med politik. Det är jättekul, och jag brinner för svensk hälso- och sjukvård. Men inte en enda gång har statsrådet eller vänsterregeringen valt att komma till allianspartierna och börja diskutera på vilket sätt vi vill ta tag i de här viktiga frågorna.

I dessa frågor blickar ni bara åt vänster och fortsätter att säga stopp och förbud. Vi brinner också för att utveckla svensk hälso- och sjukvård. Var någonstans ligger det där från ord till handling vad gäller att vara en samarbetsregering och vad gäller hälso- och sjukvården och de här

utmaningarna? Det är klart att vi inte lyssnar in stopp och förbud och lagstiftning som inte har fungerat tidigare och som inte har bejakat alla de utmaningar som Anders W Jonsson beskriver. Men var någonstans är samarbetet? Det framgår i alla fall inte av interpellationssvaret heller.

Om statsrådet ska fullfölja vad han säger på området, kommer statsrådet då att ta den rödgröna majoriteten i Västernorrland i örat när de vill springa före vänsterregeringen i de här frågorna om stopp och förbud och nej för dem som vill utveckla hälso- och sjukvården i Västernorrland eller vad gäller patienternas rätt att välja? Det torde vara den enda rimliga långsiktiga konsekvensen av det som statsrådet här förfäktar. De får inte ens gå före, utan nu ska Sverige göra så här. Nu gäller lika för alla, och de där ute ska inte få vara med och bestämma.

Anf. 150 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Anders W Jonssons interpellation och mitt svar föranleder en diskussion om man ska sälja ut universitets- och regionsjukhus. Anders W Jonsson talar mycket om akutsjukhus. Jag kan konstatera att det inte ens i den gamla stopplagen fanns ett uttryckligt förbud mot att sälja ut akutsjukhus. Däremot ville man reglera att driften av den typen av sjukhus i så fall skulle säljas ut till icke vinstutdelande aktörer.

Det är som sagt en diskussion som vi har haft i flera år i det här landet. Det finns en stor oro hos stora delar av svenska folket, också i borgerliga led, för vad vinstintresset gör, inte minst inom hälso- och sjukvården. Det gäller riskkapitalister som Anders W Jonsson nu tydligt lyfter fram som föredömen inom svensk hälso- och sjukvård. Det har definitivt funnits invändningar från den tidigare borgerliga regeringen mot att låta riskkapitalister äga väsentliga delar av svensk hälso- och sjukvård. Jag trodde nog att det skulle vara en mindre stridsfråga än det tydligen är.

Det är intressant att Anders W Jonsson anför som argument att det inte finns någon som vill sälja ut universitetssjukhus och att lagen därför inte behövs. Men om ingen är emot den har vi väl en väldigt bred majoritet i Sveriges riksdag för att införa lagen? Det är utmärkt att vi gemensamt, över de politiska blockgränserna, kan konstatera att universitetssjukhus är en väsentlig del av infrastrukturen inom det svenska hälso- och sjukvårdssystemet och att de inte ska säljas ut utan att driften ska fortsätta vara i offentlig regi.

Vi kan naturligtvis gemensamt komma överens om hur en sådan lagstiftning ska se ut för att inte ha några negativa effekter, på det sätt som Anders W Jonsson beskriver. Jag skulle vilja tolka det som ett glädjande besked att Anders W Jonsson och Centerpartiet kommer att rösta för en sådan lagstiftning och ställa upp på att universitetssjukhus inte ska säljas ut till privata intressen.

Anf. 151 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Jag blir lite förvånad när jag hör sjukvårdsministern. Med tanke på de mycket stora utmaningar som den svenska sjukvården står inför är han nu beredd att ändå lägga energi på att stifta en lag mot att

Karolinska Universitetssjukhuset ska få säljas. Det är en fråga som aldrig har varit aktuell över huvud taget. Jag skulle önska att sjukvårdsministern i stället lade sin energi på att lösa de många och stora utmaningar som svensk sjukvård står inför.

Jag vill återkomma till diskussionen. Sjukvårdsministern är kritisk till att riskkapitalbolag ibland kan äga ett sjukhus. Jag skulle vilja att sjukvårdsministern besöker till exempel Catio S:t Göran eller varför inte dialysavdelningen på Visby lasarett och sätter fingret på vad det är på den enheten som fungerar så fruktansvärt dåligt just beroende på att det är Catio eller Diaverum som ligger bakom.

Varför kommer statsrådet inte hem till mig i Bollnäs? Centerpartiet och Socialdemokraterna har sett till att akutsjukhuset i Bollnäs numera drivs av ett privat bolag, ytterst tillhörande Wallenbergsfären. De kommer säkert att lyckas prestera vinst även där. Det har blivit ett av Sveriges absolut bästa småsjukhus.

Även där är sjukvårdsministern med sin mer ideologiska hållning framme och pekar och vill säga till partikamraterna där hemma i Bollnäs att det var fel. Det var inte bra att de lät Aleris, som är ett vinstgivande företag, ta över Bollnäs sjukhus. Det kan gå med vinst, och ytterst är det familjen Wallenberg som står bakom. Det säger statsrådet när Hälsingland antligen har fått ett akutsjukhus som fungerar väldigt bra.

Jag blir förvånad över den ideologiska drivkraften att göra det man kan för åtgärder som ytterst inte kommer att förbättra svensk sjukvård utan som vi redan kan se de negativa konsekvenserna av. Det borde finnas mycket annat för sjukvårdsministern att lägga sin energi på.

Anf. 152 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag ska besöka S:t Göran. Det är ett besök som jag ser mycket fram emot. Det ska bli intressant att ta del av deras berättelser om varför de har så goda resultat. Det är intressant att det finns en sådan verksamhet, även om rapporten som visar just på resultat visar att det inte är jättestora skillnader mellan den här typen av sjukhus i Stockholmsregionen. Men det är intressant att de ligger i täten. Och därför ska det bli kul att besöka dem.

Jag tar också gärna inbjudan från Anders W Jonsson på allvar och besöker gärna Bollnäs sjukhus tillsammans med riksdagsledamoten. Det skulle också vara intressant.

Som jag har försökt anföra tidigare i kväll finns det oerhört stora strategiska utmaningar för svensk hälso- och sjukvård som kräver att staten engagerar sig, ibland kanske på ett mycket djupare plan än tidigare.

Jag tycker att frågan är viktig. Den handlar om en verksamhet som till syvende och sist är styrd efter behov och inte efter människors betalningsförmåga eller av att de som har en god utbildningsbakgrund och kan tala för sig får hjälp och stöd från sjukvården i större utsträckning än andra. När vi nu ser rapporter om och tendenser på att den grundläggande principen inom hälso- och sjukvården åsidosätts är det viktigt att se över regelverket och på vilka sätt vi skulle kunna strama upp.

När det gäller universitets- och regionsjukhus är det viktigt eftersom det är en grundläggande del av hälso- och sjukvårdens infrastruktur. När det gäller andra delar av välfärden handlar det om att människor ska känna trygghet, att det är deras behov som ställs i första rummet och inte företagets vinstintresse.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 21 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

KOM(2015) 177 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1829/2003 vad gäller medlemsstaternas möjlighet att begränsa eller förbjuda användning av genetiskt modifierade livsmedel och foder inom sina territorier

Motioner

med anledning av prop. 2014/15:104 Svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i norra Irak

2014/15:3070 av Stig Henriksson m.fl. (V)

2014/15:3071 av Allan Widman och Tina Acketoft (FP)

2014/15:3073 av Julia Kronlid m.fl. (SD)

2014/15:3074 av Fredrik Malm (FP)

2014/15:3075 av Karin Enström m.fl. (M, C, KD)

med anledning av prop. 2014/15:107 Vissa frågor med anledning av införandet av en nationell referensram för kvalifikationer för livslångt lärande

2014/15:3072 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (SD)

2014/15:3076 av Christer Nylander m.fl. (FP, M, C, KD)

§ 22 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 24 april

2014/15:545 Diskriminering av äldre på arbetsmarknaden

av *Lotta Finstorp* (M)

till arbetsmarknadsminister *Ylva Johansson* (S)

2014/15:546 Konsekvensanalys för Säkerhetspolisens informationsinhämtning

av *Roger Haddad* (FP)

till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2014/15:547 Ungdomsgaranti utan effekt
av *Tina Ghasemi* (M)
till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

den 27 april

2014/15:548 Konsekvenser av Arctic Challenge Exercise
av *Stig Henriksson* (V)
till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

§ 23 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 24 april

2014/15:462 Omfördelning av tidigare satsningar på äldrepolitiken
av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Åsa Regnér (S)

2014/15:463 Nedläggning av Skatteverkets kontor i Lycksele
av *Edward Riedl* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2014/15:464 Upphandling på Kulturdepartementet
av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

den 25 april

2014/15:465 Rätt att få öppna bankkonto
av *Ulla Andersson* (V)
till statsrådet Per Bolund (MP)

den 27 april

2014/15:466 Lärande för hållbar utveckling
av *Betty Malmberg* (M)
till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2014/15:467 Brott som begås av djurrättsaktivister
av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2014/15:468 IKFN och marinens förmåga till ubåtsjakt
av *Jan R Andersson* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2014/15:469 Frånvaro av äldreprioriteringar
av *Lars-Arne Staxäng* (M)
till statsrådet Åsa Regnér (S)

2014/15:470 Diskriminering av flyktingbarn
av *Ulla Andersson* (V)
till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

§ 24 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 27 april

2014/15:420 Rätten för samkönade par att adoptera internationellt
av *Robert Hannah* (FP)
till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

§ 25 Kammaren åtskildes kl. 22.08.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till och med § 10 anf. 51 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.52,
av talmannen därefter till och med § 16 anf. 111 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LISA GUNNFORS

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om ersättare	1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 4 Ärende för hänvisning till utskott	2
§ 5 Ärenden för bordläggning	2
§ 6 Svar på interpellation 2014/15:506 om döljande av den faktiska energikostnaden	3
Anf. 1 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S)	3
Anf. 2 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M)	3
Anf. 3 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S)	4
Anf. 4 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M)	5
Anf. 5 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S)	6
Anf. 6 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M)	7
Anf. 7 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S)	8
§ 7 Svar på interpellation 2014/15:519 om kärnkraftens förutsättningar	9
Anf. 8 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S)	9
Ajournering	9
Återupptagna förhandlingar	9
§ 8 Återrapportering från Europeiska rådets möte	9
Anf. 9 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	9
Anf. 10 MARIE GRANLUND (S)	11
Anf. 11 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	11
Anf. 12 MARIE GRANLUND (S)	11
Anf. 13 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	12
Anf. 14 MARIA PLASS (M)	12
Anf. 15 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	12
Anf. 16 MARIA PLASS (M)	13
Anf. 17 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	13
Anf. 18 JOHAN NISSINEN (SD)	13
Anf. 19 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	13
Anf. 20 JOHANNA JÖNSSON (C)	13
Anf. 21 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	14
Anf. 22 JOHANNA JÖNSSON (C)	15
Anf. 23 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	15

Anf. 24	EMMA WALLRUP (V)	15
Anf. 25	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	15
Anf. 26	EMMA WALLRUP (V)	16
Anf. 27	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	16
Anf. 28	TINA ACKETOFT (FP)	17
Anf. 29	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	17
Anf. 30	TINA ACKETOFT (FP)	18
Anf. 31	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	18
Anf. 32	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	18
Anf. 33	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	19
Anf. 34	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	19
Anf. 35	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	19
Anf. 36	EVA-LENA JANSSON (S)	20
Anf. 37	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	20
§ 9 (forts. från § 7) Svar på interpellation 2014/15:519 om		
kärnkraftens förutsättningar 20		
Anf. 38	MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	20
Anf. 39	JOSEF FRANSSON (SD)	21
Anf. 40	Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S)	22
Anf. 41	MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	23
Anf. 42	JOSEF FRANSSON (SD)	24
Anf. 43	BÖRJE VESTLUND (S)	25
Anf. 44	Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S)	25
Anf. 45	MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	26
Anf. 46	BÖRJE VESTLUND (S)	27
Anf. 47	Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S)	27
§ 10 Svar på interpellation 2014/15:356 om kvinnors		
sysselsättning 28		
Anf. 48	Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	28
Anf. 49	ERIK ULLENHAG (FP)	29
Anf. 50	MONICA GREEN (S)	30
Anf. 51	Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	31
Anf. 52	ERIK ULLENHAG (FP)	32
Anf. 53	MONICA GREEN (S)	34
Anf. 54	EVA-LENA JANSSON (S)	34
Anf. 55	Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	35
Anf. 56	ERIK ULLENHAG (FP)	35
Anf. 57	EVA-LENA JANSSON (S)	36
Anf. 58	Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	37
§ 11 Svar på interpellation 2014/15:381 om marginalskatten		
.....37		
Anf. 59	Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	37
Anf. 60	ANETTE ÅKESSON (M)	38
Anf. 61	MARIA MALMER STENERGÅRD (M)	39
Anf. 62	MONICA GREEN (S)	40

Anf. 63 EVA-LENA JANSSON (S)	41
Anf. 64 ERIK ANDERSSON (M)	42
Anf. 65 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	42
Anf. 66 ANETTE ÅKESSON (M)	43
Anf. 67 MARIA MALMER STENERGARD (M)	44
Anf. 68 MONICA GREEN (S)	45
Anf. 69 EVA-LENA JANSSON (S)	45
Anf. 70 ERIK ANDERSSON (M)	46
(forts.)	46
Ajournering	46
Återupptagna förhandlingar	46
§ 11 (forts.) Svar på interpellation 2014/15:381 om marginalskatten	46
Anf. 71 FREDRIK SCHULTE (M)	46
Anf. 72 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	47
Anf. 73 ANETTE ÅKESSON (M)	48
Anf. 74 FREDRIK SCHULTE (M)	49
Anf. 75 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	49
§ 12 Svar på interpellation 2014/15:384 om strategier för större skatteintäkter	50
Anf. 76 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	50
Anf. 77 ANETTE ÅKESSON (M)	51
Anf. 78 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	52
Anf. 79 ANETTE ÅKESSON (M)	53
Anf. 80 FREDRIK SCHULTE (M)	54
Anf. 81 LEIF JAKOBSSON (S)	55
Anf. 82 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	56
Anf. 83 ANETTE ÅKESSON (M)	56
Anf. 84 FREDRIK SCHULTE (M)	57
Anf. 85 LEIF JAKOBSSON (S)	57
Anf. 86 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	58
§ 13 Svar på interpellation 2014/15:385 om tryckerimomsen	58
Anf. 87 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	58
Anf. 88 ANETTE ÅKESSON (M)	59
Anf. 89 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	60
Anf. 90 ANETTE ÅKESSON (M)	60
Anf. 91 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	61

Anf. 92 ANETTE ÅKESSON (M).....	62
Anf. 93 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	62
§ 14 Svar på interpellation 2014/15:393 om överskottsmålet	62
Anf. 94 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	62
Anf. 95 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	63
Anf. 96 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	64
Anf. 97 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	65
Anf. 98 FREDRIK SCHULTE (M).....	66
Anf. 99 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	67
Anf. 100 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	68
Anf. 101 FREDRIK SCHULTE (M).....	69
Anf. 102 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	69
§ 15 Svar på interpellation 2014/15:484 om få förskolechefer i rektorsprogrammet.....	70
Anf. 103 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	70
Anf. 104 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	71
Anf. 105 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	72
Anf. 106 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	73
Anf. 107 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	74
Anf. 108 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	75
Anf. 109 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	75
§ 16 Svar på interpellation 2014/15:346 om patientens rätt att välja	76
Anf. 110 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	76
Anf. 111 LOTTA FINSTORP (M).....	78
Anf. 112 KRISTINA NILSSON (S)	78
Anf. 113 CECILIA WIDEGREN (M).....	79
Anf. 114 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	80
Anf. 115 LOTTA FINSTORP (M).....	80
Anf. 116 KRISTINA NILSSON (S)	81
Anf. 117 CECILIA WIDEGREN (M).....	82
Anf. 118 FREDRIK SCHULTE (M).....	82
Anf. 119 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	83
Anf. 120 LOTTA FINSTORP (M).....	84
Anf. 121 FREDRIK SCHULTE (M).....	85
Anf. 122 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	85
§ 17 Svar på interpellation 2014/15:369 om Alliansens tillgänglighetsmiljard.....	86
Anf. 123 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	86
Anf. 124 CECILIA WIDEGREN (M).....	87

Anf. 125 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	89
Anf. 126 CECILIA WIDEGREN (M).....	90
Anf. 127 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	91
Anf. 128 CECILIA WIDEGREN (M).....	92
Anf. 129 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	92
§ 18 Svar på interpellation 2014/15:442 om	
Alkoholleveransutredningen	93
Anf. 130 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	93
Anf. 131 FREDRIK SCHULTE (M).....	94
Anf. 132 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	95
Anf. 133 FREDRIK SCHULTE (M).....	95
Anf. 134 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	96
Anf. 135 FREDRIK SCHULTE (M).....	97
Anf. 136 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	97
§ 19 Svar på interpellation 2014/15:457 om snusets	
hälsoeffekter	98
Anf. 137 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	98
Anf. 138 JESPER SKALBERG KARLSSON (M).....	99
Anf. 139 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	100
Anf. 140 JESPER SKALBERG KARLSSON (M).....	101
Anf. 141 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	102
Anf. 142 JESPER SKALBERG KARLSSON (M).....	102
Anf. 143 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	103
§ 20 Svar på interpellation 2014/15:476 om aktiebolag som	
driftsform för akutsjukhus.....	103
Anf. 144 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	103
Anf. 145 ANDERS W JONSSON (C)	104
Anf. 146 CECILIA WIDEGREN (M).....	105
Anf. 147 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	106
Anf. 148 ANDERS W JONSSON (C)	106
Anf. 149 CECILIA WIDEGREN (M).....	108
Anf. 150 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	108
Anf. 151 ANDERS W JONSSON (C)	109
Anf. 152 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	109
§ 21 Bordläggning	
.....	110
§ 22 Anmälan om interpellationer	
.....	110
§ 23 Anmälan om frågor för skriftliga svar	
.....	111
§ 24 Anmälan om skriftligt svar på fråga	
.....	112
§ 25 Kammaren åtskildes kl. 22.08.	
.....	112

Tryck: Elanders, Vällingby 2015